

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Nr. 12/30

Datë: 14.09.2020

Në mbështetje të nenit 92 paragrafi 4. dhe të nenit 93 paragrafi (4) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, duke u bazuar në nenin 4 të Rregullores Nr.06/2020 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive, e ndryshuar dhe e plotësuar me Rregulloren Nr. 07/2020, në pajtim me nenin 19 të Rregullores së Punës së Qeverisë së Republikës së Kosovës Nr. 09/2011, Qeveria e Republikës së Kosovës, në mbledhjen e mbajtur më 14 shtator 2020, merr këtë:

V E N D I M

1. Aprovohet Koncept Dokumenti për Skemën e Ndihmës Sociale.
2. Obligohen Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale dhe institucionet tjera kompetente për zbatimin e këtij vendimi, në pajtim me Rregulloren e Punës së Qeverisë.
3. Vendimi hyn në fuqi ditën e nënshkrimit.

Avdullah HOTI

Kryeministër i Republikës së Kosovës

Iu dërgohet:

- Zëvendëskryeministrave
- të gjitha ministrive (ministrave)
- Sekretarit të Përgjithshëm të ZKM-ës
- Arkivit të Qeverisë

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale

Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite- Ministry of Labour and Social Welfare

KONCEPT DOKUMENT

për

Skemën e Ndihmës Sociale

Përgatitur nga:

**Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Departamenti për Politika Sociale dhe Familjare**

Korrik, 2020

Përmbajtja

Përmbledhje e Koncept Dokumentit.....	4
Hyrje.....	8
Kapitulli 1: Përkufizimi i problemit	9
Problemi kryesor	17
Efektet.....	17
Shkaqet.....	22
Kapitulli 2: Objektivat.....	28
Kapitulli 3: Opsionet.....	28
Kapitulli 3.1: Opsioni asnjë ndryshim	29
Kapitulli 3.2: Opsioni për përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit pa ndryshime ligjore	29
Kapitulli 3.3: Opsioni për përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit me ndryshime ligjore	29
Opsioni 3.4: Opsioni për përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit me ndryshime ligjore	34
Kapitulli 4: Identifikimi dhe vlerësimi i ndikimeve të ardhshme	35
Ndikimet ekonomike	35
Ndikimi në lehtësimin e gjetjes së një vendi të punës.....	35
Ndikimet shoqërore	37
Përfshirja sociale: Ndikimi mbi varfëri	37
Përfshirja sociale: Qasja në skemat e mbrojtjes sociale	38
Arsimimi: Ndikimi në arsimin fillor, të mesëm, të lartë, aftësim profesional dhe arsimim gjatë gjithë jetës.....	39
Qeverisja: Ndikimi në trajtimin e çdo personi në mënyrë të barabartë	40
Qeverisja: Informimi i publikut në lidhje me çështjet e caktuara.....	41
Shëndeti dhe siguria publike: Ndikimi në jetën e njerëzve, siç është jetëgjatësia apo shkalla e vdekshmërisë.....	41
Shëndeti dhe siguria publike: Ndikimi në mënyrën e jetesës, ndryshimet në ushqyeshmëri	42
Ndikimi në të drejtat themelore	42
Dinjiteti	42
Liria – Mbrojtja ligjore, ekonomike ose shoqërore e individëve ose familjes	43
Të dhënat personale.....	44
Trajtimi i barabartë.....	44
Të drejtat e fëmijëve	45
Administrimi i mirë.....	45

Ndikimi gjinor.....	46
Ndikimet në barazinë sociale	48
Kapitulli 4.1: Sfidat me mbledhjen e të dhënave	49
Kapitulli 5: Komunikimi dhe konsultimi	49
Kapitulli 6: Krahاسimi i opsioneve	52
Kapitulli 6.1: Planet e zbatimit për opsionet e ndryshme	54
Kapitulli 6.2: Tabela e krahasimit me të tre opsionet.....	59
Kapitulli 7: Konkluzionet dhe hapat e ardhshëm	61
Kapitulli 7.1: Dispozitat për monitorimin dhe vlerësimin	61
Shtojca 1: Forma e vlerësimit për ndikimin ekonomik	62
Shtojca 2: Forma e vlerësimit për ndikimet shoqërore	64
Shtojca 3: Forma e vlerësimit për ndikimet mjedisore.....	67
Shtojca 4: Forma e vlerësimit për ndikimin e të drejtave themelore.....	70
Aneks.....	72

Përmbledhje e Koncept Dokumentit

Informacionet e përgjithshme	
Titulli	Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale
Ministria bartëse	Ministria e Punës dhe e Mirëqenies Sociale; Departamenti për Politika Sociale dhe Familjare; Divizioni i Ndhmës Sociale
Personi kontaktues	Mentor Morina – Drejtor i Departamentit për Politika Sociale dhe Familjare; email: mentor.morina@rks-gov.net
PVPQ	2.2 Rishikimi i kornizës ligjore për Skemën e Ndhmës Sociale
Prioriteti strategjik	Strategjia Sektoriale e MPMS-së 2018-2022 Objektivi Strategjik 3: Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së mbrojtjes dhe shërbimeve sociale e familjare, me fokus të veçantë në grupet në nevojë dhe barazinë gjinore. Objektivi Specifik 3.1: Zvogëlimi i varfërisë dhe përjashtimit social duke ofruar shërbime dhe përfitime të integruara për gratë dhe burrat në nevojë sociale dhe për grupet tjera të cënueshme ¹ . Aktiviteti 3. Rishikimi dhe plotësim-ndryshimi i kornizës ligjore për Skemën e Ndhmës Sociale.

Vendimi	
Çështja kryesore	Problemi kryesor me Skemën e Ndhmës Sociale aktualisht është ndikimi tejet i kufizuar i SNS-së në zbutje të varfërisë, që është qëllimi kryesor i kësaj skeme. Në vitin 2016, SNS ndikoi në uljen e shkallës së varfërisë me 1.9 pikë të përqindjes, nga 16.3% në 14.4%, ndërsa në zvogëlimin e hendekut të varfërisë me 1.6 pikë të përqindjes, nga 4.8% në 3.3%. Disa prej faktorëve që kontribuojnë në këtë ndikim të kufizuar përfshijnë: (1) mbulueshmërinë e kufizuar të SNS-së; programi mbulon vetëm 35% të familjeve në kuintilin më të varfër të popullsisë; (2) përkeqësimin gradual të shënjestrimit, me shpërndarje të rreth 10% të shpenzimeve në dy kuintilet më të pasura si dhe përzgjedhje të 68% të të varfërve në kuintilin më të varfër në vitin 2016; (3) problemet me zbatim dhe administrim të kornizës ligjore për shkak të kriterëve të përzgjedhjes të cilat nuk janë në përputhje me karakteristikat dhe nevojat e familjeve të varfra në Kosovë; (4) pamjaftueshmërinë e shumës mujore të SNS-së për të plotësuar nevojat bazike të përfituesve, posaçërisht për familjet e mëdha, si dhe vlerën e ulët të pakos së përfitimeve dhe lirimeve në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së; dhe (5) mungesën e koordinimit në mes të SNS-së dhe shërbimeve

¹ Grupet e cënueshme përfshijnë grupet apo individët të cilët janë të privuar nga arritja e treguesve bazik të mirëqenies, si p.sh. qasja në shëndetësi, vijimi i institucioneve arsimore, arritjet akademike, të hyrat financiare (shkalla e varfërisë), qasja në shërbime të tjera publike, etj. Në praktikë, grupet e cënueshme nuk janë statike apo të njëtrajtshme në të gjitha vendet; në rastin e Kosovës gratë, komunitetet romë, ashkali dhe egjiptianë, personat me aftësi të kufizuara, personat e papunë afatgjatë, etj., konsiderohen të jenë grupe më të cënueshme se grupet e tjera të popullsisë.

	sociale si dhe atyre të punësimit, si dhe mos-përshtatjen e këtyre të fundit me nevojat dhe profilin e përfituesve të SNS-së. Shumica e problemeve me Skemën e Ndhmës Sociale rezultojnë nga korniza jo-adekuate ligjore, kufizimi buxhetor, si dhe mungesa e koordinimit dhe mangësitë në kapacitetet institucionale dhe të teknologjisë informative për të ofruar shërbime të integruara të SNS-së, shërbime sociale dhe të punësimit, me qëllim të aktivizimit dhe përfshirjes socio-ekonomike të grupeve të cënueshme.
Përmbledhje e konsultimeve	- Departamenti i Punës dhe Punësimit në MPMS gjatë punës në Grup Punues ka ngritur çështjen e heqjes së Kategorisë II në reformimin e Skemës së Ndhmës Sociale, duke pasur parasysh se kjo shtyllë ka shërbyer si një lloj përfitimi të shkurtër të papunësisë, për personat të cilët kanë mbetur të papunë për të evituar varfërimin/kalimin e tyre në raste sociale. - Departamenti i Punës dhe Punësimit në MPMS ka rekomanduar që në kuadër të reformës së Skemës së Ndhmës Sociale të përfshihet edhe aktivizimi i përfituesve nga kjo skemë përmes masave aktive të tregut të punës dhe shërbimeve tjera të punësimit. - Për të nxitur pjesëmarrjen e përfituesve të SNS-së në trajnimet për aftësim profesional, është rekomanduar që këto të fundit të mbulojnë shpenzimet e pjesëmarrësve për transport dhe ushqim gjatë vijimit të këtyre trajnimeve. - Për Testin e ri të Mjeteve Financiare, Grupi Punues ka rekomanduar që: - Të hyrat nga bursat për studentët të mos përfshihen në këtë test – komponentë e testit të varfërisë – pasi qëllimi i tyre është promovimi i zhvillimit të kapitalit njerëzor. - Vetëm gjysma (50%) e të hyrave nga pensionet për personat me paaftësi prej 80% ose më shumë të llogariten në këtë test. (Shënim: shkalla e paaftësisë rregullohet me legjislacionin për rregullimin e fushës së aftësisë së kufizuar.). - Për Testin e ri të Mjeteve të Përafërta, Grupi Punues ka rekomanduar pikat në vijim: - Zotërimi dhe shfrytëzimi i tokës së punueshme dhe i mjeteve bujqësore, si dhe zotërimi i bagëtive të përfshihen në Testin e Mjeteve të Përafërta, sepse mund të gjenerojnë të hyra të konsiderueshme për aplikuesit/përfituesit potencial të SNS-së. Pjesëmarrësit, po ashtu, kanë rekomanduar që këto duhet të konsiderohen dhe për sasinë e secilës prej tyre, duke caktuar pikët për të mundësuar vlerësimin adekuat; - Në pyetësin e Testit të Mjeteve të Përafërta të përfshihen edhe pyetjet nëse ekonomia familjare ka anëtarë që jetojnë jashtë vendit, si dhe nëse ndonjë anëtar i familjes ka depozita në bankë; - Të evitohet duplikimi i pyetjeve dhe treguesit që grumbullojnë pyetje për çështjet e njëjta në pyetësor; - Treguesi <i>Ekonomia familjare zotëron TV me ngjyra</i> të zëvendësohet me <i>Ekonomia familjare zotëron TV LCD</i>, sepse kjo e fundit përkon më shumë me realitetin në terren; - Verifikimi i të dhënave për Testin e Mjeteve Financiare të përfshijë shkëmbim të të dhënave edhe me komunat, sepse këto të fundit po ashtu, ofrojnë grante për bujqësi si dhe mjete pune për bujqësi. - Pjesëmarrësit nga Njësia e Kontrollit dhe Mbikëqyrjes e MPMS-së kanë rekomanduar që certifikatat e vijimit të mësimi të shkollës së mesme të lartë nuk duhen të jenë kritere

	përfshirë në fazën e aplikimit për Skemën e Ndhmës Sociale, sepse rezultojnë në mos-kualifikim të familjeve të varfra në skemë. - Grupi Punues ka rekomanduar të përfshihen ndryshimet eventuale në Testin e Varfërisë me reformat e parapara në mbledhjen e të dhënave nga Agjencia e Statistikave të Kosovës, gjegjësisht, me tranzicion nga mbledhja e të dhënave të konsumit të ekonomive familjare (Anketa e Buxhetit të Ekonomive Familjare) në mbledhjen e të dhënave për të hyrat e ekonomive familjare përmes anketës EU-SILC². Të gjitha këto komente janë marrë parasysh në Koncept Dokument (KD). Ato që janë më të detajuara do të merren parasysh në fazën e hartimit të legjislacionit primar dhe sekondar në përputhje me Planin e Veprimit të këtij Koncept Dokumenti. Aktivitetet kryesore që janë kryer gjatë procesit të konsultimit dhe komunikimit për hartimin e Koncept Dokumentit janë: - Më 26.03.2019, është mbajtur takim me QPS-të, ministritë e linjës (MSH, MF, MASHT, Fondin e Sigurimeve Shëndetësore, Rregullatorin e Energjisë, Autoritetin Rregullator për Shërbimet e Ujit), OJQ-të në fushën e mbrojtjes sociale dhe shërbimeve sociale, donatorët (UNICEF, Banka Botërore, UNDP); - Më 10.05.2019, takim me komunitat/QPS-të, ministritë e linjës dhe donatorët; - Më 13.06.2019, konsultim me shkrim, drafti iu është shpërndarë për komente komunave/QPS-ve, ministrive të linjës si dhe donatorëve; - Më 26.07.2019, konsultim me shkrim, drafti iu është shpërndarë për komente komunave/QPS-ve, Ministrive të linjës si dhe donatorëve; - Më 26-28.07.2019, punëtori me komunitat/QPS-të, ministritë e linjës dhe donatorët; - Më 30.08.2019, konferencë për media e Ministrit të MPMS-së për lëshimin e Koncept Dokumentit për konsultim publik për të gjitha palët e interesuara³; - Më 30.08-20.09.2019, Koncept Dokumenti ka qenë në konsultim publik për të gjitha palët e interesuara⁴; - Më 29.11.2019, punëtori me drejtorët e QPS-ve dhe udhëheqesit e SNS-së nëpër QPS. Gjatë procesit të konsultimit publik kemi pranuar komente nga: - Agjencia për Barazi Gjinore (ABGJ); - Mekanizmi i Shqyrtimit Legjislativ (MSHL); - Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT); - Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe e Zhvillimit Rural (MBPZHR); - Sekretariati Koordinues i Qeverisë (SKQ); - Qendra për Punë Sociale në Podujevë; - UNHCR; - Programi për të Drejtat Civile në Kosovë (CRP/K), partnere implementuese e UNHCR-së (komentet e njëjta me UNHCR); - Organizata Jo-Qeveritare "Advancing Together" (AT), partnere e UNHCR-it në Kosovë (komentet e njëjta me UNHCR); - OSBE.
--	--

² EU Statistics on Income and Living Conditions (Shqip: Statistikat e BE-së mbi të Hyrat dhe Kushtet e Jetesës).

³ <https://mpms.rks-gov.net/ministri-recica-lanson-ne-konsultime-publike-koncept-dokumentin-per-skemen-e-ndihmes-sociale/>

⁴ <http://konsultimet.rks-gov.net/viewConsult.php?ConsultationID=40767>

	Nga organizatat/institucionet e shënuara më lartë, janë pranuar 25 komete, prej tyre 17 janë pranuar plotësisht (3 prej tyre janë miratim i Koncept Dokumentit) dhe 8 komente janë pranuar pjesërisht (<i>çështjet e ngjitura në disa prej tyre janë të detajuara dhe do të merren parasysh në fazën e hartimit të legjislacionit primar dhe sekondar</i>).
Opsioni i propozuar	Opsioni 3 për përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit me ndryshime ligjore: Hartimi i Ligjit të ri për Skemën e Ndhmës Sociale. Ky opsion parasheh revidimin e ligjit dhe heqjen e filtrave kategorikë, revidimin e procedurës së përzgjedhjes/shënjestrit të përfituesve përmes testit të ri të varfërisë, revidimin e shkallëve të ekuivalencës për llogaritjen e shumës mujore të SNS-së në bazë të madhësisë dhe strukturës demografike të ekonomive familjare (numri i të rriturve dhe numri i fëmijëve), gjegjësisht, përdorimin e shkallëve optimale të ekuivalencës dhe shtesat e fëmijëve prej 10 euro/muaj për çdo fëmijë nën moshën 18-vjeç.

Ndikimet kryesore të pritshme	
Ndikimet buxhetore	18 milionë euro shpenzime shtesë në vit për pagesat nga SNS-ja, prej të cilave 8 milionë euro do të mbulojnë reformat ligjore në SNS, ndërsa 10 milionë do iu dedikohen shtesave për fëmijë. Shpenzimet vjetore totale në skemë parashihen të jenë 50 milionë euro nga 32 milionë euro sa janë aktualisht. Këto shpenzime nuk përfshijnë implikimet buxhetore për përfitimet dhe lirimet nga pagesat e tjera në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së.
Ndikimet ekonomike	Ndikim në lehtësimin e gjetjes së një vendi të punës vetëm për përfituesit e SNS-së.
Ndikimet shoqërore	Ndikimi mbi varfërinë; Ndikimi në qasje në skemat e mbrojtjes sociale; Ndikimi në arsimim; Ndikimi në qeverisje; Ndikimi në shëndet dhe siguri publike.
Ndikimet mjedisore	Nuk ka ndikime relevante të pritshme në këtë kategori
Ndikimet në të drejtat themelore	Ndikimi në dinjitet; Ndikimi në liri – mbrojtje ligjore, ekonomike ose shoqërore të familjes apo individit; Ndikimi në të dhënat personale; Ndikimi në trajtim të barabartë dhe mosdiskriminim; Ndikimi në të drejtat e fëmijëve; Ndikimi në administrim të mirë.
Ndikimet ndër-sektorale	Ndikimi gjinor; Ndikimi në barazinë sociale; Ndikimi tek të rinjtë.
Ngarkesat administrative për kompanitë	Nuk vlen.
Testi i NVM-ve	Nuk është aplikuar Testi i NVM-ve, sepse nuk vlen për këtë fushë.

Hapat e ardhshëm	
Afatshkurtër	Hartimi i legjislacionit primar dhe sekondar mbi Skemën e Ndhmës Sociale.
Afatmesëm	Ngritja e kapaciteteve për zbatimin e kornizës së re ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale; Zhvillimi i modelit për ofrimin e shërbimeve të integruara dhe menaxhimin e rasteve dhe ngritja e kapaciteteve për administrimin e tij; Zhvillimi i Regjistrat Social; Hartimi i rregullave dhe procedurave për aktivizimin e përfituesve të SNS-së dhe zhvillimi i infrastrukturës përkatëse të TI-së.

Hyrje

Tabela 1 Tabela me informacione të përgjithshme për Koncept Dokumentin

Titulli	Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale
Ministria bartëse	Ministria e Punës dhe e Mirëqenies Sociale; Departamenti për Politika Sociale dhe Familjare; Divizioni i Ndhmës Sociale
Personi kontaktues	Mentor Morina – Drejtor i Departamentit për Politika Sociale dhe Familjare; e-mail: mentor.morina@rks-gov.net
PVPQ	2.2 Rishikimi i kornizës ligjore për Skemën e Ndhmës Sociale
Prioriteti strategjik	Strategjia Sektoriale e MPMS-së 2018-2022 Objektivi strategjik 3: Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së mbrojtjes dhe shërbimeve sociale e familjare, me fokus të veçantë në grupet në nevojë dhe barazinë gjinore. Objektivi Specifik 3.1: Zvogëlimi i varfërisë dhe përjashtimit social duke ofruar shërbime dhe përfitime të integruara për gratë dhe burrat në nevojë sociale dhe për grupet tjera të cënueshme. Aktiviteti 3. Rishikimi dhe plotësim-ndryshimi i kornizës ligjore për Skemën e Ndhmës Sociale.
Grupi punues	1. DPSF- Ylfete Ramosaj-Abazi, zyrtare përgjegjëse 2. DPSF- Fehmi Ibrahim, anëtar 3. DPSF - Valbona Rrahmani, anëtare 4. DPP - Leunora Zylfijaj, anëtare 5. DP – Veli Lecaj, anëtar 6. APRK- Shpëtim Kalludra, anëtar 7. DIKP – Alban Sadiku, anëtar 8. DL - Zemrie Limaj, anëtare 9. DL- Gjylinaze Gola, anëtare 10. DBF - Nexhat Sylja, anëtar 11. DKP – Ismail Gashi, anëtar 12. DPP – Ylber Aliu, anëtar 13. DPSF – Labinot Zogjani, anëtar 14. ZL/ZKM – Nehat Pllana, anëtar 15. SKQ- Mirlinda Lushtaku, anëtare 16. MF – Atifete Jakupaj, anëtare 17. ABGJ – Leonora Selmani, anëtare 18. MASHT - Merita Jonuzi, anëtare 19. MSH – Arsim Qavdarbasha, anëtar 20. SHHB “Nëna Terezë” – Zef Shala, anëtar 21. UNICEF- Dren Rexha, anëtar 22. UNDP – Alban Kryeziu, anëtar 23. Banka Botërore – Erëblina Elezaj (eksperte), anëtare 24. DKSHMS – Vlora Limani, anëtare 25. DKSHMS – Osmon Velu, anëtar 26. QPS – Kimete Mehana, anëtare 27. QPS – Ibrahim Gashi, anëtar

Informata shtesë	Agjencia e Statistikave të Kosovës dhe Banka Botërore. Prill, 2017. Varfëria në Konsum në Republikën e Kosovës në Periudhën 2012-2015. http://ask.rks-gov.net/media/3186/stat-e-varferise-2012-2015.pdf Agjencia e Statistikave të Kosovës. Statistikat e Mirëqenies Sociale 2017. http://ask.rks-gov.net/media/3964/statistikat-e-mir%C3%ABqenies-sociale-2017.pdf Banka Botërore. 2019. <i>Studimi mbi Skemën e Ndhmës Sociale: Vlerësim dhe Opsionet për Reformë (Anglisht)</i>. Ëashington, D.C. : Grupi i Bankës Botërore. http://documents.ëorlbank.org/curated/en/994991557470271998/Kosovo-Social-Assistance-Scheme-Study-Assessment-and-Reform-Options Banka Botërore. 2018. Lirimi nga pagesa e kontributeve të sigurimit social shëndetësor: Vlerësimi i kapaciteteve të Qendrave për Punë Sociale (QPS) në Kosovë. Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS). Strategjia Sektoriale 2018-2022. https://mpms.rks-gov.net/ëpdm-package/strategjia-sektoriale-2018-2022/ Të dhënat tjera të përdorura në KD: Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS). Të dhënat administrative nga baza e të dhënave e SNS-së, 2016, 2017 dhe 2019. Agjencia e Statistikave të Kosovës. Anketa e Buxhetit të Ekonomive Familjare (ABEF) 2016, baza a të dhënave.
------------------	--

Kapitulli 1: Përkufizimi i problemit

Ky Koncept Dokument (KD) synon të reformojë Skemën e Ndhmës Sociale për të përmirësuar ndikimin e skemës në zbutjen e varfërisë dhe zgjeruar mbulueshmërinë e familjeve të varfra në skemë. Si aktivitet, reformimi i kornizës ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale është përfshirë edhe në Strategjinë Sektoriale të MPMS-së 2018-2022 bashkë me aktivitete të tjera, për të arritur objektivin e tretë strategjik në këtë dokument: *"Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së mbrojtjes dhe shërbimeve sociale e familjare, me fokus të veçantë në grupet në nevojë dhe barazinë gjinore"*.

Problemi kryesor me Skemën e Ndhmës Sociale aktualisht është ndikimi tejet i kufizuar i SNS-së në zbutje të varfërisë, që është qëllimi kryesor i kësaj skeme. Në vitin 2016, SNS-ja ndikoi në uljen e shkallës së varfërisë me 1.9 pikë të përqindjes (nga 16.3% në 14.4%), ndërsa në zvogëlimin e hendekut të varfërisë me 1.6 pikë të përqindjes (nga 4.8% në 3.3%).

Disa prej faktorëve që kontribuojnë në këtë ndikim të kufizuar përfshijnë: (1) mbulueshmërinë e kufizuar të SNS-së; programi mbulon vetëm 35% të familjeve në kuintilin më të varfër të popullsisë; (2)

përkeqësimin gradual të shënjestrimit, me shpërndarje të rreth 10% të shpenzimeve në dy kuintilet më të pasura si dhe përzgjedhje të 68% të të varfërve në kuintilin më të varfër në vitin 2016; (3) problemet me zbatim dhe administrim të kornizës ligjore për shkak të kritereve ligjore, përzgjedhjes të cilat nuk janë në përputhje me karakteristikat dhe nevojat e familjeve të varfra në Kosovë; (4) pamjaftueshmërinë e nivelit të përfitimit për të mbuluar nevojat bazike të përfituesve, posaçërisht për familjet e mëdha, si dhe vlerën e ulët të pakos së përfitimeve dhe lirimeve në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së; dhe (5) mungesën e koordinimit në mes të SNS-së, shërbimeve sociale dhe atyre të punësimit, si dhe mospërshtatjen e këtyre të fundit me nevojat dhe profilin e përfituesve të SNS-së.

Përveç buxhetit të kufizuar të SNS-së i cili ka pësuar madje rënie gjatë dekadës së fundit, mbulueshmëria e kufizuar, pamjaftueshmëria e shumës mujore (posaçërisht për familjet e mëdha) për përmbushjen e nevojave më bazike, si dhe problemet me saktësinë e përzgjedhjes së përfituesve rezultojnë kryesisht nga dizajni jo-adekuat i kornizës ligjore të SNS-së e cila nuk përputhet me karakteristikat dhe nevojat e të varfërve në Kosovë.

Disa nga problemet kryesore me kornizën ligjore përfshijnë kriteret përjashtuese të përzgjedhjes, veçanërisht për Kategorinë II, që familja të ketë së paku një fëmijë nën moshën 5 vjeç dhe vetëm një anëtar të familjes të aftë për punë dhe të regjistruar si i/e papunë, të cilat përjashtojnë shumë familje të varfra nga mundësia e përfitimit nga SNS-ja. Këto dy kritere po ashtu shkaktojnë probleme në zbatim të kornizës ligjore sepse shumë familje nga Kategoria II e përfituesve detyrohen të ndërrojnë statusin e anëtarëve të familjes për të kaluar në Kategorinë I pasi fëmija i vogël të arrijë moshën 5 vjeçare dhe/apo të mos punojnë ose të punojnë në ekonominë joformale për të mos e humbur të drejtën në përfitim kur fëmija i madh në familje të arrijë moshën 18 vjeçare. Gjithashtu, testi i varfërisë nuk është në përputhje me profilin e varfërisë në Kosovë apo me nevojat e të varfërve, që ndikon në kufizim të mbulueshmërisë dhe lë shumë familje të varfra jashtë skemës. Shuma mujore e SNS-së bie proporcionalisht në vlerë me rritje të familjes, duke pamundësuar mbulimin e nevojave bazike të ushqyeshmërisë sidomos për këto familje. Vlera e ulët e pakos së lirimeve, shërbimeve, dhe përfitimeve tjera në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së në kombinim me shumën e ulët mujore nuk janë të mjaftueshme të ngrisin familjet përfituese mbi kufirin e varfërisë.

Disa prej faktorëve tjerë të cilët ndikojnë në problemin kryesor kanë të bëjnë me mangësitë në kapacitetin institucional dhe të teknologjisë informative jo vetëm në aspektin e zbatimit dhe administrimit të SNS-së, por edhe me ofrimin e shërbimeve të integruara të punësimit, shërbimeve sociale dhe SNS-së për të mundësuar aktivizimin e përfituesve dhe integrimin socio-ekonomik si dhe ndaljen e varësisë nga SNS. Aktivizimi i përfituesve të SNS-së përveç arsyeve të lartpërmendura po ashtu pengohet nga kufizimet buxhetore për masat aktive të tregut të punës dhe mungesa e përshtatjes së programeve nevojave dhe karakteristikave të përfituesve të SNS-së.

Tabela 2 Dokumentet përkatëse të politikave, ligjet dhe aktet nënligjore

Dokument i politikave, ligj ose akti nën-ligjor	Lidhja me politikën apo dokumentin planifikues përmes internetit ose me aktet ligjore në Gazetën Zyrtare	Institucion(-et) shtetëror (e) përgjegjës(e) për zbatim	Roli dhe detyrat e Institucionit(-eve)
---	--	---	--

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

Ligji nr. 2003/15 për Skemën e Ndhmës Sociale në Kosovë	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2460	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS) MF QPS	- Hartimi i strategjive dhe politikave. - Hartimi dhe miratimi i infrastrukturës ligjore. - Monitorimi dhe auditimi i zbatimit të SNS-së. - Sigurimi i buxhetit.
Ligji nr. 04/L-96 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit nr. 2003/15 për Skemën e Ndhmës Sociale në Kosovë	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2826		
Udhëzim Administrativ Nr. 04/2013 për Procedurat e Paraqitjes së Kërkesave për Ndhmë Sociale	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10204	MPMS DKMSHS QPS	- Rregullimi dhe përcaktimi i procedurave për paraqitjen e kërkesës për ndihmë sociale. - Zbatimi i procedurave të njëjta për njohjen apo mos njohjen e të drejtës për ndihmë sociale.
Udhëzim Administrativ (MPMS) Nr. 11/2013 për Procedurat e Punës së Komisionit Mjekësor për Aplikuesit për Ndhmë Sociale në Kategorinë e Parë	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=10310	MPMS KM QPS	- Rregullimi i procedurave të punës, kriterëve dhe të metodologjisë së ekzaminimit dhe të përcaktimit të gjendjes shëndetësore për aplikuesit e ndihmës sociale në kategorinë e parë. - Zbatimi i procedurave për vlerësimin dhe paraqitjen e ndihmës sociale në kategorinë e parë.
Udhëzim Administrativ Nr.15/2012 për Përlllogaritjen e Shumës Mujore të Ndhmës Sociale	https://mpms.rks-gov.net/epdm-package/udhezimi-administrativ-nr-15-2012-pdf/	MPMS MF Komuna QPS Bankat e kontraktuar a për shpërndarje n e SNS-së	- Planifikimi i buxhetit. - Sigurimi i buxhetit. - Harmonizimi i shumës mujore të ndihmës sociale me indeksin e çmimeve të shportës së konsumit dhe nxjerrja e vendimit mbi lartësinë e pagesës së shumës mujore për familje shfrytëzuese të ndihmës sociale. - Administrimi i Skemës së Ndhmës Sociale. - Shpërndarja e ndihmës sociale.
Udhëzim Administrativ (MPMS) Nr. 04/2017 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Udhëzimit Administrativ Nr. 15/2012 për Përlllogaritjen e Shumës Mujore të Ndhmës Sociale	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=14579		
Udhëzim Administrativ Nr. 06/2013 për Përlllogaritjen e të Mirave Materiale dhe Jo-Materiale si dhe të Hyrave të Llogaritshme dhe Jo të Llogaritshme	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10230	MPMS QPS	- Përcaktimi i kriterëve për përlllogaritjen e të mirave materiale dhe jo materiale, si dhe të hyrave të llogaritshme dhe jo të llogaritshme - Vlerësimi i gjendjes socio-ekonomike për familjet që aplikojnë për ndihmë sociale.
Udhëzim Administrativ Nr.16/2013 për Caktimin e Kushteve dhe Kriterëve për			

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

Realizimin e Ndhmave Sociale për të Huajt në Republikën e Kosovës Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2017 për ndryshimin dhe Plotësimin e Udhëzimit Administrativ Nr. 16/2013 për Caktimin e Kushteve dhe Kriteve për Realizimin e Ndhmave Sociale për të huajt në Republikën e Kosovës	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10350	MPMS	- Rregullimi dhe përcaktimi i procedurave për paraqitjen e kërkesës për ndihmë sociale për të huajt që jetojnë në Republikën e Kosovës - Zbatimi i procedurave të njëjta për njohjen apo mos njohjen e të drejtës për ndihmë sociale, për të huajt që jetojnë në Republikën e Kosovës
Udhëzimi Administrativ Nr. 08/2010 Për Procedurat Administrative për Kthimin e Pagesave nga Shfrytëzuesit e Skemës së Ndhmës Sociale, të Fituara pa Bazë Ligjore Udhëzim Administrativ Nr. 03/2017 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Udhëzimit Administrativ Nr. 08/2010 për Procedurat Administrative të kthimit të Pagesave nga Shfrytëzuesit e Skemës së Ndhmës Sociale të Fituara pa Bazë Ligjore	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=7904	MPMS MD QPS	- Kontrollimi dhe inspektimi i shfrytëzuesve të ndihmës sociale. - Formimi i komisioneve ad-hoc për identifikimin e familjeve që shfrytëzojnë ndihmën sociale pa bazë ligjore, ndërprerjen e ndihmës sociale pas konstatimit zyrtar dhe inicimin e procedurave për kthimin e pagesave të paligjshme.
Udhëzim Administrativ Nr. 12/2013 për Përcaktimin e Procedurave për Pagesat e Ndhmave të Njëhershme	https://mpms.rks-gov.net/epdm-package/udhezimi-administrativ-nr-12-2013-pdf/	MPMS QPS	- Marrja e vendimit për të përmbushur ad-hoc kërkesat momentale për familjet dhe individët në nevojë sociale. - Planifikimi i buxhetit për pagesën e ndihmave të njëhershme. - Zbatimi i kriteve dhe procedurave të njëjta për të gjithë aplikuesit për ndihmë të njëhershme.
Udhëzimi Administrativ Nr.08/2014 për Përbërjen, Përgjegjësitë dhe funksionimin e Komisioneve të Shkallës së Dytë për Shqyrtimin dhe vendosjen e Parashtresave dhe Ankesave	https://mpms.rks-gov.net/epdm-package/udhez-adm-nr-08-2014-pdf/	MPMS	Caktimi i komisioneve për menaxhim dhe administrim të parashtresave dhe ankesave të aplikuesve, të cilëve iu është shkelur ndonjë e drejtë e përcaktuar me ligjet e aplikueshme nga MPMS-ja.

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2010 për Procedurat për Delegimin e Përgjegjëseve për Skemën e Ndhmës Sociale	www.kryeministri-ks.net/repository/docs/UA_nr.01-2010_per_procedurat_per_delegimin_e_pergjegjesive_per_skemen_e_ndihmes_sociale.pdf	MPMS MAPL MF Komunat QPS	- Delegimi i përgjegjëseve në komuna për administrimin e Skemës së Ndhmës Sociale - Planifikimi i buxhetit vjetor - Koordinimi i procesit të përgjithshëm për delegimin e shërbimeve të ndihmave sociale në komuna sipas legjislacionin në fuqi. - Administrimi i Skemës së Ndhmës Sociale nën mbikëqyrjen e MPMS-së.
Udhëzim Administrativ Nr. 12/2007 për Themelimin dhe Funksionimin e Komisionit të Ankesave në Shkallë të II lidhur me Ndhmat Sociale	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=7534	MPMS QPS	- Themelimi i Komisionit për shqyrtimin e ankesave në shkallë të II lidhur me ndihmat sociale. - Zbatimin e vendimeve të Komisionit të Ankesave të shkallës së II brenda afatit ligjor.
Udhëzim Administrativ Nr. 05/2013 për Procedurat dhe Mënyrën e Paraqitjes së të Papunësuarve dhe Punëkërkesve në Zyrat e Punësimit si dhe Dëshmitë për Angazhimet për të Gjetur Punë sipas Afateve Kohore	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=10217	MPMS Departamenti i Punës dhe Punësimit (DPP) ZP	- Njoftimi i të papunësuarve mbi mundësitë dhe kushtet për punësim. - Ofrimi i shërbimeve në vijim: evidentimi i të papunëve dhe punëkërkesve, këshillimi profesional për punësim dhe udhëzim në karrierë, përgatitja dhe ndërmjetësimi në punësim, përkrahja për vetëpunësim, harmonizimi i ofertës dhe kërkesës për vendet e lira të punës, dhënia e deklaratës së papunësisë, dhe informim dhe këshillim për aftësim dhe riaftësim profesional.
Udhëzim Administrativ Nr. 03/2013 për Procedurat e Regjistrimit, Certifikimit, dhe Kërkimit të Aktiv të Punësimit për të Papunësuarit që Aplikojnë në Skemën e Ndhmës Sociale	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=10158	MPMS (DPSF, DPP) Zyrat e Punësimit QPS	- Verifikimi se kohëzgjatja dhe angazhimi për të gjetur punë nga i papunësuarit (përfitues i Kategorisë së Dytë në SNS) është tre muaj dhe do të përfshijë masa aktive të tregut të punës (QPS). - Evidentimi dhe regjistrimi i të papunësuarve, përmes lëshimit të Deklaratës së Papunësisë, për të gjithë të interesuarit për aplikim në SNS (ZP). - Përgatitja dhe ndërmarrja e masave aktive për punësim dhe trajnime profesionale për të gjithë të papunësuarit që aplikojnë në SNS (ZP). - Ofrimi i mbështetjes për të papunësuarit (përfitues të Kategorisë së Dytë në SNS) për angazhim në programet e punësimit dhe trajnimeve profesionale (ZP). - Menaxhimi dhe administrimi i të dhënave të të papunësuarve dhe

			punëkërkesve në të gjithë territorin e Kosovës. • Marrja e vendimit për njohjen apo mos njohjen e të drejtës për përfitimin e ndihmës sociale.
Strategjia për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë e Kosovës 2017-2021	https://kryeministri-ks.net/documents/strategjia-per-perfshirjen-e-komuniteteve-rom-dhe-ashkali-ne-shoqerine-kosovare-2017-2021/	Zyra e Kryeministrit të Republikës së Kosovës/Zyra për Qeverisje të Mirë	• Koordinon çështjet e të drejtave të njeriut me të gjitha ministrinë dhe komunat; • Ofron këshilla për qeverinë, harton politika, monitoron rekomandimet e Avokatit të Popullit dhe zbatimin e strategjisë për të drejta të njeriut; • Ofron këshilla për Kryeministrin dhe njësitë përkatëse të ZKM-së, në sferat e qeverisjes së mirë, të të drejtave të njeriut, mundësive të barabarta dhe në çështjet kundër diskriminimit; • Harton politika në sferën e qeverisjes së mirë, në sferën e të drejtave të njeriut, në mundësitë e barabarta dhe në çështjet kundër diskriminimit, shqyrton politikat e veprimit, projekt legjislacionin të përgatitur nga organet qeveritare në pajtim me standardet e të drejtave të njeriut në fuqi dhe të praktikave të qeverisjes së mirë në bashkëpunim me Zyrën Ligjore, si dhe këshillon e i jep rekomandime kryeministrit dhe ministrive përkatëse në përputhje me rrethanat.
Planet komunale lokale të veprimit për përfshirjen e pjesëtarëve të komunitetit rom, ashkali dhe egjiptianë të Kosovës	https://keen-ks.net/sq/publikimet/plane-lokale-te-veprimit-per-komunitete/	Komunat: Fushë Kosova, Prizreni, Gracanica, Gjakova, Ferizaji, Lipjani	
Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut (nenet 22 dhe 25)	https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/	Qeveria e Republikës së Kosovës	• Garantimi i së drejtës në sigurim social për secilin pjesëtar të shoqërisë dhe realizimi i të drejtave ekonomike, sociale dhe

			kulturore të domosdoshme për dinjitetin dhe zhvillimin e pavarur të tij/saj • Garantimi i së drejtës në standard adekuat të jetesës që siguron shëndet dhe mirëqenie të mirëfilltë për secilin person dhe familjen e tij/saj, përfshirë ushqimin, veshëmbathjen, strehimin, shërbimet mjekësore dhe shërbimet e nevojshme sociale, si dhe të drejtën në sigurim në rast të papunësisë, aftësisë së kufizuar, moshës së pleqërisë, etj., apo mungesës së mbijetesës për shkak të rrethanave jashtë kontrollit të tij/saj; ○ Nën at dhe fëmijët duhet të kenë përkujdesje të dedikuar në aspektin e mbështetjes.
Konventa për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit ndaj grave	https://www.un.org/womenwatch/daw/ceda/text/econvention.htm	Qeveria e Republikës së Kosovës	• Të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme për eliminimin e diskriminimit të grave në fushat e tjera të jetës ekonomike dhe sociale, për të siguruar në bazë të barazisë së grave dhe burrave, të drejtat e njëjta, posaçërisht në: ○ Të drejtën në përfitime/benefite familjare (Neni 11, paragrafi a).
Konventa për të Drejtat e Fëmijës	https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx	Qeveria e Republikës së Kosovës	• Ta njohë të drejtën e secilit fëmijë për përfitim nga sigurimi social, përfshirë sigurimin social, dhe të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme për realizimin e plotë të kësaj të drejte në përputhje me ligjet në fuqi; • Përfitimet duhet, kur është e mundur, të jepen, në bazë të resurseve dhe rrethanave të fëmijës dhe personave përgjegjës për përkujdesjen për fëmijën, si dhe të marrin parasysh faktorë të tjerë që lidhen me aplikim e

			fëmijës apo të tjerëve që e përfaqësojnë atë.
Konventa ndërkombëtare për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit racor	https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cerd.aspx	Qeveria e Republikës së Kosovës	Ndalimi dhe eliminimi i diskriminimit racor të të gjitha formave dhe garantimi i së drejtave të barabarta për të gjithë, pa marrë parasysh racën, ngjyrën apo origjinën etnike apo nacionale, para ligjit, me theks të vecantë në gëzimin e të drejtave në vijim: (a) Të drejtën në trajtim të barabartë në gjyq dhe organe tjera të drejtësisë; (b) Të drejtën në siguri dhe mbrojtjen nga dhuna fizike e ushtruar nga zyrtarët qeveritarë apo nga cilido individ, grup apo institucion; (c) Të drejtat politike, veçanërisht të drejtën për të marrë pjesë në zgjedhje – të drejtën në votim dhe për t'u kandiduar – në bazë të të drejtës universale për të votuar, për të marrë pjesë në Qeveri, dhe për t'u angazhuar në punë publike në të gjitha nivelet, si dhe për të pasë qasje të barabartë në shërbime publike; (d) Të drejtat tjera civile (i-ix); (e) Të drejtat ekonomike, sociale dhe kulturore (i-vi), dhe (f) Të drejtë në qasje në vende dhe shërbime publike, duke përfshirë: transportin, hotelet, restaurantet, kafenetë, teatrot, dhe parqet.
Karta Sociale Evropiane	https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/163/declarations?p_auth=5B8MS2Xh	Qeveria e Republikës së Kosovës	Garantimi i të drejtës në asistencë sociale dhe mjekësore.
Karta e të Drejtave Themelore në Bashkimin Evropian	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN	Qeveria e Republikës së Kosovës	- Garantimi i të drejtës së familjeve në mbrojtje ligjore, ekonomike dhe sociale; - Njohja dhe respektimi i të drejtës në asistencë sociale dhe për strehim për të siguruar mbijetesë të përshtatshme për ata të cilëve iu mungojnë resurset.

Konventa Kuadër e Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare	https://www.coe.int/en/web/minorities/home	Qeveria e Republikës së Kosovës	
---	---	---------------------------------	--

Problemi kryesor

Skema e Ndhmës Sociale (SNS) është programi kryesor i ndihmës sociale në Kosovë. Në vitin 2017, 88%⁵ e shpenzimeve për ndihmë sociale⁶ u shpenzua nga kjo skemë. SNS-ja është programi i vetëm që ka për qëllim uljen e varfërisë në Kosovë dhe mbi të gjitha, është programi i vetëm në të cilin përdoren të hyrat dhe asetet e ekonomive familjare për të identifikuar përfituesit.

Problemi kryesor me Skemën e Ndhmës Sociale aktualisht është ndikimi tejet i kufizuar i SNS-së në zbutje të varfërisë, që është qëllimi kryesor i kësaj skeme. Në vitin 2016, SNS-ja ndikoi në uljen e shkallës së varfërisë me 1.9 pikë të përqindjes, nga 16.3% në 14.4%, ndërsa në zvogëlimin e hendekut të varfërisë me 1.6 pikë të përqindjes, nga 4.8 në 3.3% (Banka Botërore, 2019, f.43).

Për shkak të kornizës jo-adekuate ligjore (dhe në disa aspekte për shkak të kufizimeve buxhetore), mbulueshmëria e SNS-së është e kufizuar, metoda e shënjestrimit nuk përputhet me karakteristikat dhe nevojat e personave dhe familjeve të varfra dhe shuma mujore është e pamjaftueshme t'i mbulojë nevojat bazike të përfituesve, posaçërisht duke pasur parasysh se këto të fundit dallojnë ndërmjet grup-moshave dhe djemve/burrave dhe vajzave/grave.

Mangësitë në legjislacion dhe kapacitete të zbatimit (njerëzore, administrative, teknologjike dhe infrastrukturale) po ashtu rezultojnë në probleme me identifikimin adekuat të personave dhe familjeve në nevojë si dhe monitorimin, vlerësimin dhe hartimin e politikave bazuar në dëshmi.

Mungesa e koordinimit dhe integritetit të SNS-së me shërbime të punësimit dhe kujdesit social nuk është efektive dhe pamundëson aktivizimin e përfituesve, 'pavarësimin' e tyre gradual nga SNS dhe integrimin e qëndrueshëm socio-ekonomik.

Efektet

Mbulueshmëria e SNS-së në vitin 2016 ishte 35.5% e kuintilit të parë të konsumit⁷, e ulët në krahasim me shkallën e varfërisë absolute në vend, duke lënë shumë familje të varfra pa mbështetje financiare.

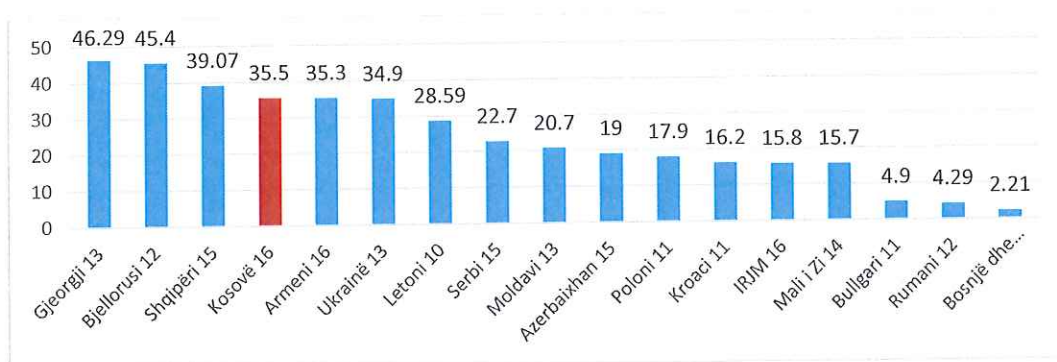
⁵ Nuk përfshin subvencionet e energjisë.

⁶ Shpenzimet për ndihmë sociale përfshijnë: Skemën e Ndhmës Sociale, Skemën e Mbështetjes Financiare për Familjet të cilat kanë Fëmijë me Aftësi të Kufizuar të Përhershme (nën moshën 18-vjeçare), Skemën e Strehimit të Fëmijëve pa Kujdes Prindëror, dhe asistencën e njëhershme sociale për raste të jashtëzakonshme/emergjente.

⁷ Në kuintilin e parë të konsumit – ekuivalent me shkallën e varfërisë prej 18% – proporcioni i familjeve në zonat rurale (19%) është më i lartë në krahasim me atë të familjeve me banim në zona urbane (16%). Përqindja e familjeve të mëdha është poashtu dukshëm më e lartë në kuintilin e parë; 21% e familjeve 5-anëtarëshe, 20%je e familjeve 6 apo më shumë anëtarëshe në krahasim me 8% të familjeve një-anëtarëshe apo 8% të familjeve dyanëtarëshe. Hendeku është i gjerë në aspektin gjinor; përqindje dukshëm më e lartë e familjeve të kryesura nga gratë (24%) në krahasim me 17% të familjeve të kryesura nga burrat i përkasin kuintilit më të ulët të konsumit, si dhe atë të arsimit: pothuajse një çerek (23%) e të rriturve pa arsim gjenden në kuintilin e parë në krahasim me vetëm 6% të të rriturve me arsim të lartë. Në aspektin e aktivitetit ekonomik dhe statusit të aftësisë për të punuar, personat në punësim të herëpashershëm, personat me aftësi të kufizuar, dhe nxënësit/studentët

Mbulueshmëria e SNS-së është e ulët edhe në krahasim me vendet krahasuese. Shumica e vendeve në Evropën Lindore dhe Azinë Qendrore raportojnë mbulueshmëri dukshëm më të lartë të kuintilit më të varfër të popullsisë me programe të ndryshme të ndihmës sociale. Edhe vendet me dizajn të ngjashëm përfitimesh të ZFMF⁸-së me atë të SNS-së në Kosovë raportojnë mbulueshmëri më të lartë (Gjeorgjia (46.3%), Shqipëria (38%)) të kuintilit më të varfër, përderisa Armenia ka mbulueshmëri të njëjtë (35%) (Banka Botërore, 2019, f.27).

Figura 1 Mbulueshmëria e kuintilit më të varfër (K1) me programet ZFMF, disa vende, viti i fundit i disponueshëm,%

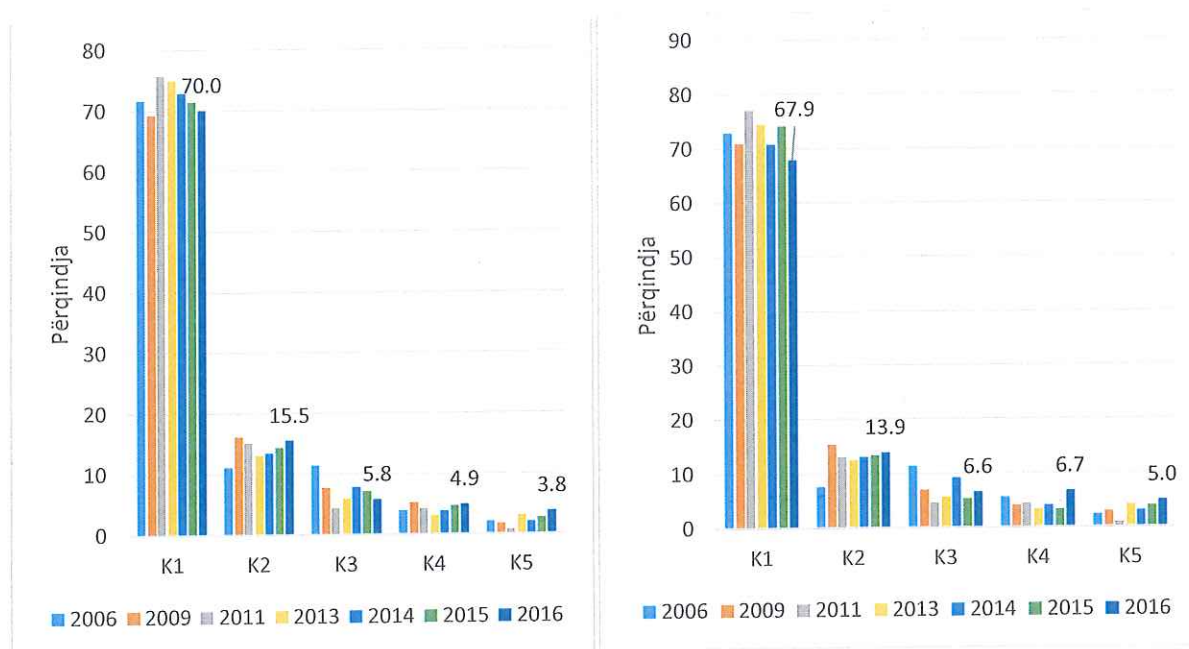
Burimi: Banka Botërore. 2019. Studimi mbi Skemën e Ndhmës Sociale: Vlerësim dhe Opsionet për Reformë.

Saktësia e shënjestrimit të SNS-së është e mirë. Në vitin 2016, kuintili më i varfër përfaqësoi rreth 70% të përfituesve të SNS-së dhe 68 përfitimeve të SNS-së iu shpërndanë këtij kuintili. Përqindja e përfituesve të SNS-së në çdo kuintil të popullsisë është progresive. Më se 85% e përfituesve të SNS-së i përkasin 40 përqindëshit më të varfër. Përqindja e përfitimeve (transferi i SNS-së në kuintilin më të varfër si pjesë e transferit total nga SNS-ja) është po ashtu progresive. Në mes viteve 2006 dhe 2016, 68 - 78% e gjithë përfitimeve nga SNS-ja janë pranuar nga kuintili më i varfër. Megjithëkëtë, përqindja e përfitimeve që i është shpërndarë kuintilit të poshtëm ka shënuar rënie të dukshme duke arritur nivelin më të ulët në vitin 2016. Mbi 10% e përfitimeve në vitin 2016 u morën nga 40 përqindëshi më i pasur, që dëshmon se skema ka problem me përzgjedhjen e përfituesve. Metodologjia e shënjestrimit përfshin Testin e Mjeteve të Përafërta që nga viti 2012, por kjo nuk e ka përmirësuar saktësinë e SNS-së. Përkundrazi, përqindja e përfituesve dhe përfitimit pësuan rënie të lehtë pas vitit 2012 (Banka Botërore, 2019, f.29).

Figura 2: Përqindja e përfituesve (majtas) dhe e përfitimit (djathtas) nga SNS-ja sipas kuintileve të konsumit, përfitues të drejtpërdrejtë dhe jo-të drejtpërdrejtë, 2006-2016, përqindje.

janë të mbi-përfaqësuar në kuintilin e parë, me gjegjësisht me 26, 24 dhe 18%. Numri i familjeve me më shumë fëmijë në kuintilin e parë – 22% e familjeve me 3+ fëmijë dhe 18% e familjeve me 2 fëmijë – është dukshëm më i lartë (shih Figurën 1A në Aneks).

⁸ Zgjidhja e Fundit e Mbështetjes Financiare (ZFMF).

Saktësia e shënjestrimit të SNS-së është rezultat i mbulueshmërisë së ngushtë dhe jo i identifikimit të saktë të përfituesve. Dizajni i SNS-së i përjashton familjet e varfra që nuk i plotësojnë kriteret për Kategorinë I (të gjithë anëtarët e familjes janë të varur) ose Kategorinë II (vetëm një anëtar i familjes i aftë për punë dhe i/e regjistruar si i/e papunë, të tjerët anëtarë të varur, dhe familja të ketë së paku një fëmijë nën moshën 5-vjeç apo jetim nën moshën 15-vjeç nën përkujdesje të përhershme). Prandaj, saktësia e lartë në shënjestrim është rezultat i shkallës së lartë të varfërisë dhe bazës së vogël të përfituesve, dhe jo i saktësisë së shënjestrimit të të varfërve.

Për shkak të natyrës përjashtuese të kriterëve kategorike shumë përfitues të SNS-së lëvizin nga **Kategoria II në Kategorinë I** për të shmangur kriteret e përzgjedhjes duke rezultuar kështu në moszbatim dhe administrim të legjislacionit përkatës. Zbatuesit e skemës ia atribuojnë rënien e ngadalshme të përfituesve në Kategorinë I pas ndryshimeve legjislative në vitin 2012 kalimit të familjeve nga Kategoria II në Kategorinë I.⁹ Ky kalim zakonisht ndodh kur familjet në Kategorinë II humbin të drejtën në SNS kur fëmija më i vogël mbush moshën 5 vjeç ose fëmija më i madh mbush 18 vjeç dhe konsiderohet të jetë i aftë për punë. Intervistat me zbatuesit e SNS-së sugjerojnë se ata që humbin të drejtën për SNS në Kategorinë II për këto arsye kërkojnë mënyra për kualifikim si persona të varur duke certifikuar anëtarët përkatës si të paaftë për punë dhe/apo në nevojë për përkujdesje. Edhe pse jo në mënyrë direkte, kjo dukuri dëshmohet nga të dhënat mbi karakteristikat e përfituesve të SNS-së sipas kategorisë në Tabelën 3. Personat mbi moshën 18-vjeç të paaftë për punë me mbi 80% përbëjnë një prej tre kategorive më të mëdha të përfituesve, 15.3% e grave përfituese dhe 15.1% e burrave përfitues. Kategoria e kujdestarëve të personave të varur është po ashtu e lartë, rreth 13% e burrave dhe 28.4% e grave.

Tabela 3 Karakteristikat e përfituesve të SNS-së sipas kriterëve ligjorë të përzgjedhjes

Kriteri	Djalë/burrë	Vajzë/grua
---------	-------------	------------

⁹ Bazuar në intervistat me zyrtarët e MPMS-së dhe QPS-ve për raportin e Bankës Botërore "Lirimi nga pagesa e kontributeve të sigurimeve shëndetësore sociale: Vlerësimi i kapaciteteve të Qendrave për Punë Sociale" i përfunduar më 16 Mars, 2018.

Fëmijë me aftësi të kufizuar të përhershme (1-18 vjeç)	0.2%	0.1%
Fëmijë nën moshën 5 vjeçare	14.9%	13.1%
I papunësuar	16.8%	0.7%
Jetim nën moshën 15 vjeçare	0.2%	0.2%
Kujdestar/e	12.8%	28.4%
Kujdestar/e - Person me Pension Bazë (PB)	0.0%	0.0%
Kujdestar/e - Person me Pension të Aftësisë së Kufizuar (PPAK)	0.1%	0.0%
Person i moshës 15 - 18 vjeç, në shkollim të rregullt	7.6%	7.5%
Person i vetëm - Person mbi 18 vjeç, i/e pa aftë për punë mbi 80%	1.4%	2.2%
Person mbi 18 vjeç, i/e pa aftë për punë mbi 80%	15.1%	15.3%
Person me Pension Bazë (PB)	0.9%	1.1%
Person me Pension Kontributpagues (PBN)	0.0%	0.0%
Person me Pension nga Skema për të verbër	0.0%	0.0%
Person me Pension të Aftësisë së Kufizuar (PPAK)	1.7%	0.6%
Person në institucionet e tipit të mbyllur (spital, burg, shtëpi e pleqve, shkolla rezidenciale)	0.2%	0.0%
Persona deri në moshën 14 vjeç	27.5%	27.0%
Prind vetushqyes/e	0.7%	3.6%
Total	100.0%	100.0%

Burimi: MPMS, Të dhënat administrative nga sistemi i TI-së i SNS-së, 2017.

Kriteri që asnjë i rritur nuk duhet të jetë në marrëdhënie pune ka efekt negativ pasi që shumë përfitues të SNS-së nuk mund ta përballojnë koston e jetesës nëse nuk punojnë, prandaj ata janë të detyruar të punojnë në ekonominë joformale. Të dhënat e ABEF-së (2016) tregojnë se 52% e familjeve që përfitojnë nga SNS-ja kanë të paktën një anëtar të familjes që punon. Ky numër është veçanërisht i papritur pasi që këto familje duhet të përjashtohen ligjërisht nga kualifikimi për SNS-në. Kjo situatë është problematike për disa arsye: Së pari, ajo i shtyn në ekonomi joformale përfituesit e SNS-së të cilët janë në marrëdhënie pune dhe mund të ndikojë edhe në shkurtimin e orarit të punës pasi që puna formale do t'u rrezikonte të drejtën për të përfituar nga SNS-ja. Së dyti, dëmtohet besueshmëria në SNS pasi nuk zbatohen kriteret formale, duke shtuar kështu një element të arbitraritetit dhe paqartësisë ndaj vendimeve të aprovimit të SNS-së (Banka Botërore, 2019, f.23).

Përfitimi i SNS-së mbulon pjesë më të vogël të nevojave të konsumit të familjeve të mëdha në krahasim me familjet më të vogla. Sipas dizajnit, shkalla e ekuivalencës e SNS-së supozon ekonomi tejet disproporcionale të shkallës për familjet më të mëdha. Përtej anëtarit të dytë të familjes, shuma e përfitimeve shtesë është vetëm 7.5 euro në muaj për të rriturit dhe 12.5 euro për fëmijët¹⁰, pra e pamjaftueshme të plotësojë nevojat bazike të shumicës së përfituesve duke pasur parasysh se familjet njëanëtarëshe përbëjnë vetëm 7% dhe familjet dyanëtarëshe vetëm 13% të përfituesve të SNS-së (MPMS, 2019)¹¹ (shih Tabelën A1 në Aneks).

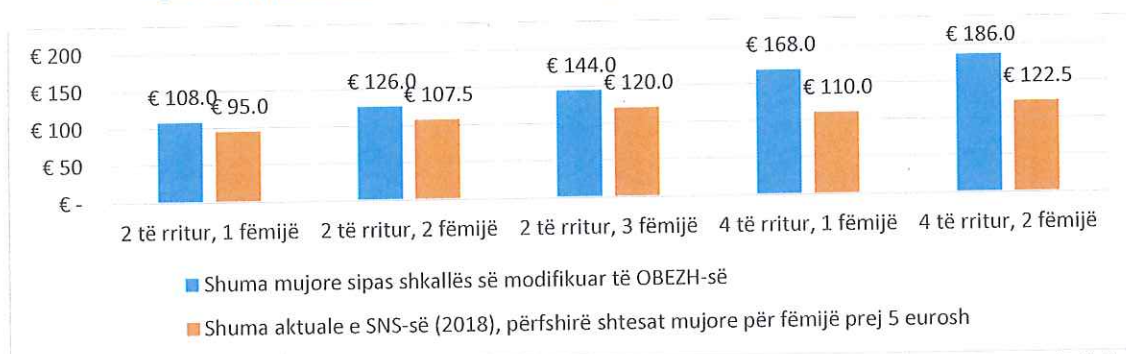
Si rezultat, shuma e përfitimit për çdo anëtar shtesë është më e vogël se ajo e parashikuar nga shkallët e zakonshme të ekuivalencës dhe nuk pasqyron madhësinë ekuivalente të të rriturve të familjes. Shumica e

¹⁰ Pas shtesës prej 5eur për fëmijë në muaj e cila ka filluar të zbatohet nga viti 2012.

¹¹ Të dhënat administrative mbi përfituesit e SNS-së 2017 nga baza e të dhënave e SNS-së.

vendeve të tjera në rajon aplikojnë shkallë më “bujare” të ekuivalencës¹². Krahasoni i niveleve të përfitimeve aktuale të SNS-së sipas madhësisë dhe karakteristikave të familjes me nivelet e përfitimeve të bazuara në shkallët e modifikuara të OBEZH-së¹³ në Figurën 2, tregon se mjaftueshmëria e SNS-së zvogëlohet me rritje të madhësisë së familjes. Përfitimi nga SNS-ja mbulon 88% të nevojave të konsumit të familjeve me 2 të rritur dhe 1 fëmijë në bazë të shkallës së ekuivalencës së modifikuar të OBEZH-së, ndërsa për familjet me 4 të rritur dhe 2 fëmijë mbulimi i nevojave të konsumit nga kjo skemë bie në 66% (Banka Botërore, 2019, f.26).

Figura 3 Mjaftueshmëria më e ulët e nivelit të përfitimit të SNS-së për familjet më të mëdha

Burimi: Banka Botërore, 2019, f. 26. Llogaritjet e autorëve duke përdorur shkallën e modifikuar të OBEZH-së, legjislacionin e SNS-së dhe të dhënat administrative të MPMS-së.

Mjaftueshmëria e nivelit të përfitimeve të SNS-së është zvogëluar me kalimin e kohës - nga 43-44% e konsumit të kuintilit më të varfër në dekadën e parë të viteve 2000, në 33-37% në vitet 2011-2016, për dallim nga rritja e mjaftueshmërisë së përfitimeve nga një mesatare prej 25% në mbi 30% në shumicën e vendeve krahasuese.¹⁴ Shkalla aktuale e ekuivalencës (e nënkuptuar) është e ulët në krahasim me shkallët e përdorura në vendet krahasuese dhe diskriminon familjet më të mëdha – të cilat përbëjnë rreth 80% të përfituesve apo 24,480 nga 30,662 familjet përfituese në vitin 2017 - sepse supozon ekonomi shumë të larta të shkallës (Banka Botërore, 2019, f. 38) (shih Tabelën A1 në Aneks).

Mungesa e koordinimit ndërmjet shërbimeve të punësimit dhe SNS-së redukton dukshëm potencialin për aktivizimin dhe (ri)integrimin e përfituesve të SNS-së në tregun e punës, përderisa mungesa e sanksioneve ndikon në rritjen e varësisë afatgjatë nga përfitimet. Përfituesit e Kategorisë II të SNS-së rrallë trajtohen me masa të aktivizimit dhe madje edhe më rrallë sanksionohen për refuzim të pjesëmarrjes në këto programe. Ndërlidhja e vetme zyrtare me SNS-në është kërkesa për Kategorinë II të përfituesve të regjistrojnë si të papunë anëtarët e vetëm të familjes që janë të aftë për punë dhe nuk janë (nuk definojnë sipas ligjit si) të varur. Nuk ka dispozita ligjore për masat specifike të punësimit për këtë kategori, madje as në programet e punëve publike (PPP)¹⁵. Rreth 70% e përfituesve janë të regjistruar si të papunë për periudhë mes 4 dhe 9 vitesh (të papunë afatgjatë), dhe më pak se 2.5% raportojnë të kenë

¹² Në rajonin e Ballkanit Perëndimor, Serbia dhe Shqipëria zbatojnë shkallën e ekuivalencës së OBEZH-së në dizajnin e përfitimeve të tyre nga ZFMF-të. Vendet e tjera zbatojnë shkallët kombëtare të ekuivalencës, të cilat përgjithësisht janë më bujare sesa shkalla e SNS-së. Përfundim bën ZFMF në Mal të Zi, ku rritja për anëtarin e dytë të familjes është 0.2.

¹³ Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (ang. OECD – Organization for Economic Cooperation and Development).

¹⁴ Tesliuc et al. (2014).

¹⁵ Rregullorja (MPMS) Nr. 01/2018 mbi masat aktive të tregut të punës, neni 33.

përvojë të mëparshme të punës. Vetëm 25% e tyre tregojnë interesim dhe gatishmëri për të marrë pjesë në trajnime të aftësimit profesional (Banka Botërore, 2019, f.61-63).

Shërbimet e punësimit dhe masat aktive nuk i janë përshtatur mjaftueshëm nevojave të grupeve specifike të punëkërkesve dhe efektiviteti i tyre është i kufizuar. Disa grupe të të papunëve siç janë gratë apo komunitetet aktualisht janë të nënpërfaqësura mes përfituesve të shërbimeve të punësimit dhe programeve të aktivizimi. Për shkak të dispozitave ligjore, veçanërisht kriteret e përzgjedhjes për Kategorinë II, 95% e përfituesve të SNS-së të regjistruar si të papunë janë burra, që pamundëson trajtimin e grave me masa aktive të tregut të punës pasi që ato nuk figurojnë në listat e APRK-së dhe të Zyrave të Punësimit (ZP). Rreth 70% e përfituesve të SNS-së të regjistruar si të papunë kanë përfunduar vetëm arsimimin fillor në krahasim me 50% të të papunëve të regjistruar me APRK-në në përgjithësi, që tregon se aktivizimi efektiv i këtij grupi kërkon përshtatje të qasjes në përputhje me nevojat e tyre (Banka Botërore, 2019, f.61-63).

Ndërlidhja e SNS-së me shërbimet e punësimit dhe kujdesit social nuk është efektive dhe nuk mundëson integrimin socio-ekonomik të përfituesve. Lidhjet e dobëta me shërbimet sociale rrisin barrën administrative si dhe zvogëlojnë efektivitetin e ofrimit të shërbimeve publike në formë të integruar. Ato po ashtu dëmtojnë aftësinë e qeverisë të trajtojë varfërinë me qasje gjithëpërfshirëse.

Shkaqet

Shpërndarja e SNS-së nëpër kategori të popullsisë nuk përputhet me profilin e varfërisë në vend, që dëshmon se dizajni i SNS-së në aspektin e përzgjedhjes së përfituesve nuk merr parasysh karakteristikat e varfërisë në Kosovë dhe nuk kontribuon në zvogëlimin e pabarazisë gjinore në aspektin e përfshirjes sociale. Varfëria në Kosovë është më e larta për të punësuarit e herëpashershëm (26%), personat me aftësi të kufizuar (24%), familjet e kryesura nga gratë (24%) dhe familjet e mëdha me më shumë se dy fëmijë (ASK, 2017) (shih Figurën A1 në Aneks). Në anën tjetër, të dhënat administrative të MPMS-së për përfituesit e SNS-së sipas kriterëve të përzgjedhjes dhe gjinisë, tregojnë se 0.7% e grave përfituese në SNS janë të regjistruara si të papuna në krahasim me 17% të burrave. Në anën tjetër, shifra e grave përfituese të cilat janë të regjistruara si kujdestare të personave të moshuar, fëmijëve apo personave me aftësi të kufizuara 28%, është më shumë se dyfishi i burrave përfitues në këtë kategori që është afro 13%. Personat me paaftësi mbi 80% përbëjnë 15% të përfituesve gra dhe burra, ndërsa kategoria e nënave vetushqyese rreth 4% (MPMS, 2017) (shih Tabelën 3 më lart).

Kriteri i Kategorisë II të SNS-së që ekonomia familjare të ketë së paku një fëmijë nën moshën 5 vjeç¹⁶ rezulton në përjashtimin e familjeve të varfra me fëmijë të moshës shkollore. Përdorimi i këtij kriteri nuk haset në programet e tjera të ndihmës sociale në rajon apo BE dhe nuk bazohet në gjetje apo dëshmi të hulumtimeve. Përdorimi i tij nuk është as intuitiv sepse nuk ka arsye të besohet se kostoja e rritjes së fëmijës zvogëlohet apo familja bëhet më pak e varfër sapo fëmija të mbushë 5 vjeç dhe të fillojë mësimin parashkollor. Përkundrazi, shkalla e varfërisë rritet me numrin e fëmijëve në familje, siç dëshmon profili i fundit i varfërisë në Kosovë. Shkalla e varfërisë për familjet që nuk kanë fëmijë është 13%, për familjet me një fëmijë 17%, për familjet me dy fëmijë 18%, dhe për familjet me 3 apo më shumë fëmijë 22% (ASK, 2017).

¹⁶ Ose fëmijë jetim nën moshën 15 vjeç nën përkujdesje të përhershme.

Kriteri i Kategorisë II që familja nuk mund të ketë anëtar të familjes të punësuar i përjashton edhe më tej shumë familje të varfra. Figura A1 në Aneks tregon se varfëria është më e lartë ndër të punësuarit e kohëpaskohshëm (26%) (ASK, 2017). Megjithatë, kriteret e përzgjedhjes për Kategorinë II të SNS-së ndalojnë çdo lloj pune për përfituesit e SNS-së. Për më tepër, kur një fëmijë mbush 18 vjeç, familja humb të drejtën e përfitimit në Kategorinë II edhe nëse ai/ajo është duke vijuar arsimin e mesëm ose studimet universitare. Këto kushte krijojnë stimuj për të punuar në ekonominë joformale dhe/ose për të marrë statusin e aftësisë së kufizuar ose të anëtarit të varur për të ruajtur të drejtën e përfitimit nga skema. Kjo dukuri dëshmohet nga shifra e lartë e përfituesve me aftësi të kufizuar me mbi 80% - mbi 15% për gratë dhe burrat e moshës 18+vjeç, përderisa më pak se 2% e përfituesve burra dhe 0.6% e përfitueseve gra marrin pension të aftësisë së kufizuar të përhershme PPAK (shih Tabelën 3 më lart).

Testi i varfërisë nuk siguron domosdoshmëri përzgjedhjen e familjeve më të varfra në SNS. Së pari, nuk ka dëshmi se formula aktuale e vlerësimit është bazuar në ndonjë model statistikor. Së dyti, dy tregues në Testin e Mjeteve të Përafërta (TMP) kanë fuqi përjashtuese - pronësia e automjetit¹⁷ dhe pronësia/marrja me qira e tokës mbi 0.5 hektar - edhe pse posedimi i këtyre pronave nuk e bën një familje *jo të varfër*. Përveç kësaj, testi i të hyrave/mjeteve financiare nuk vlerëson nëse familja ka të hyra të mjaftueshme për të plotësuar nevojat bazike kundrejt ndonjë pragu të caktuar (minimal), por në mënyrë të paqartë cakton pikë për çdo burim të të hyrave pavarësisht përbërjes së ekonomisë familjare. Edhe pse vlerësimi i karakteristikave të ekonomisë familjare në TMP bëhet përmes pyetësorit standard, disa pikë pengojnë vlerësimin objektiv të TMP-së. Pyetjet rreth vlerësimit të cilësisë së llojit të dritareve, mobileve dhe pajisjeve bazike si dhe të kushteve tjera të banimit lënë mjaft hapësirë për poentim subjektiv (Banka Botërore, 2019, f. 23). Këto dhe shqetësime tjera u ngritën edhe në intervistat e fundit me udhëheqësit dhe stafin e Njësisë të SNS-së në Qendrat për Punë Sociale (QPS)¹⁸.

Mangësitë në kapacitetin institucional për zbatimin e SNS-së ndikojnë po ashtu në saktësinë e përzgjedhjes së përfituesve. Mungesa e kapaciteteve në Njësitë e SNS-së në QPS përfshijnë: mungesën e personelit; numrin e kufizuar të personelit të SNS-së që ka njohuri të përdorë bazën e të dhënave të Teknologjisë Informative (TI-së) të SNS-së dhe mungesën e përgjithshme të personelit me shkathtësi për menaxhimin e të dhënave; nevojat e paplotësuara të trajnimit për zbatimin e sistemit të përzgjedhjes së përfituesve, përdorimin e bazës së të dhënave të SNS-së dhe njohuritë mbi ndryshimet në kornizën ligjore; mungesën e teknologjisë, pajisjeve dhe infrastrukturës tjetër fizike; pagat e ulëta dhe mundësitë e kufizuara për avancim në karrierë për personelin e SNS-së (Banka Botërore, 2018).

Funksionimi i sistemit informativ të SNS-së ka po ashtu disa mangësi në lidhje me informimin e hartimit të politikave dhe zbatimin e metodës së shënjestrimit të SNS-së. Sistemi i TI-së i SNS-së është i lidhur dhe shkëmben të dhëna me shumicën e skemave të transfereve sociale të MPMS-së dhe Administratën Tatimore të Kosovës (ATK), mirëpo shkëmbimi i të dhënave me programe tjera është i pamundur për shkak të mungesës së sistemeve të TI-së në institucionet eaktuara ose mungesës së marrëveshjeve formale për shkëmbimin e të dhënave aty ku ekzistojnë sisteme të tilla. Disa prej tyre, e që janë tejet të rëndësishme për zbatimin e SNS-së, janë: regjistri civil, regjistri i veturave, regjistri i nxënësve dhe studentëve, etj.

¹⁷Përveç veturave që janë të destinuara dhe përdoren për transportin e anëtarëve të familjes me aftësi të kufizuar të përhershme.

¹⁸ Banka Botërore. (16 Mars, 2018). *Lirimi nga pagesa e premiumeve të sigurimit social shëndetësor: Vlerësimi i kapaciteteve të QPS-ve.*

QPS-të kanë shqetësime të shumta me zbatim të sistemit edhe pse baza e të dhënave e SNS-së është elektronike, ajo nuk e zvogëlon ndjeshëm barrën administrative, dhe disa rubrika të TMP-së ende verifikohen manualisht në disa QPS. Siç është cekur më lart, stafi i QPS-ve ka mungesë të dukshme të njohurive dhe kapaciteteve për përdorimin e sistemit të TI-së (Banka Botërore, 2019, f. 40).

Në krahasim me vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor, vlera e pakos së SNS-së është e ulët. Kjo e zvogëlon më tej aftësinë e SNS-së për ta trajtuar varfërinë në mënyrë efektive duke pasur parasysh indeksimin sporadik të shumës mujore të përfitimit¹⁹ (Banka Botërore, 2019, f. 27). Pakoja e përfitimeve nga SNS-ja përfshin²⁰: (i) mbulimin e një pjese të faturës së energjisë elektrike, (ii) lirim nga pagesa e shërbimeve shëndetësore primare dhe sekondare, (iii) libra falas për nxënësit e shkollave fillore dhe të mesme²¹, (iv) mbulimin e pagesës së semestrit për studentët, (v) lirim nga pagesa e shërbimeve të tjera komunale, dhe (vi) lirim nga pagesa e taksës së administratës komunale. Në anën tjetër, në Malin e Zi – varësisht prej karakteristikave të përfituesve - pakoja mund të përfshijë deri në dhjetë përfitime të ndryshme, përfshirë shtesat mujore për fëmijë nëse përfituesi ka fëmijë, përfitime për perkujdesje (në rast se përfituesi është me aftësi të kufizuar), pagesat e njëhershme të ndihmës sociale, subvencionet e energjisë elektrike, librat falas, shujta falas në kopshte, mbulimin e shpenzimeve për kampet verore dhe dimërore të fëmijëve, grantet e funeralit dhe transfertat komunale. Për më tepër, të gjithë anëtarët e familjeve përfituese në ZFMF pajisen me sigurim shëndetësor falas (Banka Botërore, 2019, f.27, f.57).

Rëndësia e SNS-së në sistemin e mbrojtjes sociale të Kosovës është zbehur dhe si rezultat buxheti i alokuar për skemën ka pësuar rënie, duke pamundësuar kështu ndryshime substanciale në dizajn të programit për të rritur mbulueshmërinë apo nivelin e shumave mujore, gjegjësisht, efektin në varfëri. Edhe pse SNS-ja është komponentë e vogël e sistemit të mbrojtjes sociale në Kosovë (përbën vetëm 7.7% të shpenzimeve vjetore në transfere sociale²²), programi përfaqëson instrumentin e vetëm në vend që të synojë zbutjen e varfërisë. Gjatë dekadës së fundit shpenzimet e përgjithshme për mbrojtjen sociale kanë shënuar rritje, ndërsa shpenzimet relative për SNS-në janë zvogëluar. Shpenzimet u rritën më shumë për pensionet e moshës dhe të veteranëve të luftës, dhe këto kategori kanë kontribuar më së shumti në rritjen e shpenzimeve të përgjithshme për mbrojtjen sociale. Specifikisht, nga viti 2009 deri në vitin 2016, shpenzimet për SNS-në kanë rënë për 12.3% në terma realë, nga 19% në 8.13% të shpenzimeve totale të mbrojtjes sociale, ose nga 0.69 në 0.48% të Bruto Produktit Vendor (BPV-së). Në të njëjtën kohë, numri i përfituesve u zvogëlua nga mbi 40,000 ekonomi familjare në vitin 2005, në 26,000 në vitin 2017 (Banka Botërore, 2019, f.37). Duhet theksuar po ashtu se përderisa pothuajse 70% e përfituesve të SNS-së janë të varfër, programet tjera të mbrojtjes sociale, siç janë përfitimet e luftës ose pensionet e moshës²³, transferojnë pjesë shumë më të vogla të buxhetit tek 20 ose 40 përqindëshi më i varfër i popullsisë (shih

¹⁹ Edhe pse legjislacioni parasheh indeksim në baza vjetore. UNDP, 2014, The real value of Social Assistance in Kosovo: An assessment of Social Assistance benefit adequacy (shqip. Vlera e vërtetë e Ndhmës Sociale në Kosovë: Vlerësim i mjaftueshmërisë së përfitimit të ndihmës sociale): <https://www.undp.org/content/dam/kosovo/docs/Communications/Dokumenti%20The%20Real%20Value%20of%20Social%20Assistance%20ONLINE.pdf>

²⁰ UA Nr. 15/2012 për llogaritjen e shumave mujore të ndihmës sociale.

²¹ Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë siguron libra falas për të gjithë fëmijët në shkollat fillore në Kosovë, prandaj ky përfitim nuk duhet konsideruar si 'ekskluziv' për përfituesit e SNS-së.

²² Në krahasim me 30.5% për pensionin bazik të moshës, 24.5% në pensionet kontributpaguese të moshës, dhe 17.8% për skemën e veteranëve të luftës dhe familjet e tyre. Shifrat e llogaritura duke përdorur të dhënat nga Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2018, Statistikat e Mirëqenies Sociale 2017, f. 48. <http://ask.rks-gov.net/media/3964/statistikat-e-mir%C3%ABqenies-sociale-2017.pdf>

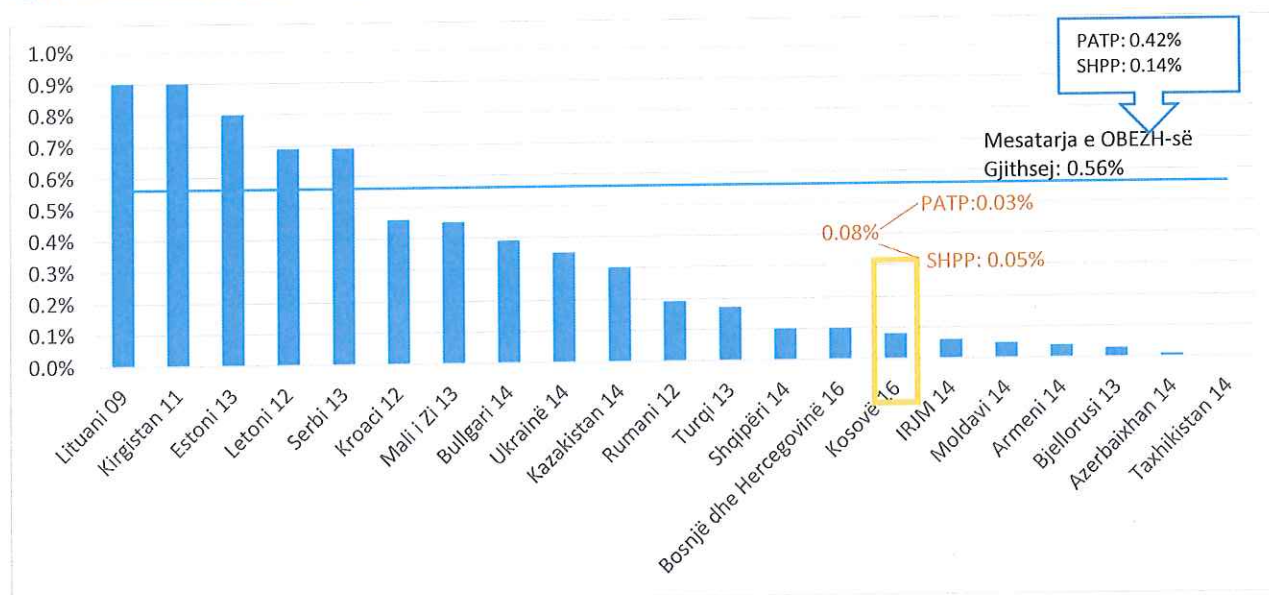
²³ ABEF-ja e Kosovës nuk lejon bërjen e dallimit mes programeve të ndryshme të mbrojtjes sociale. Të hyrat nga: (1) Skema e Ndhmës Sociale, (2) Mbështetja materiale për familjet me fëmijë me paaftësi të përhershme (mosha 1-18 vjeç), (3) Ndihma sociale një herë për nevoja të jashtëzakonshme dhe (4) Të hyrat për familjet kujdestare, grupohen në një variabël. Në mënyrë të ngjashme, të hyrat nga skemat e ndryshme të pensione - të moshës, paafetësisë, kategoritë e lidhura me luftën, pensionet e posaçme, etj. - janë të gjitha të grupuara në një ndryshore.

Figurën A2 në Aneks). Pjesë relativisht e madhe e 40 përqindëshit më të varfër merr transfertë private (remitenca), çka është e rëndësishme për këto familje duke pasur parasysh shtrirjen e kufizuar të ndihmës sociale publike (Banka Botërore, 2019, f.29-31).

Dizajni i SNS-së e dekurajon punësimin e përfituesve. Puna formale dhe përfitimet nga SNS-ja janë përjashtuese nga përfitimi. Vetëm dy kategori të familjeve mund të kualifikohen për SNS: (i) familjet që nuk kanë anëtarë të aftë për punë (Kategoria I) dhe ato me një anëtar të aftë për të punë, nëse familja ka të paktën një fëmijë nën 5 vjeç apo jetim nën moshë 15 vjeç nën përkujdesje (Kategoria II). Anëtarët e familjes të aftë për punë duhet të regjistrohen si të papunë dhe të mos punojnë në ekonominë formale përndryshe familja e tyre e humb të drejtën në përfitim nga SNS-ja. Stimujt kryesorë të punës dhe aktivizimit në SNS janë *kërkesat* (për kërkimin e punës, pjesëmarrjen në programet e punëve publike, dhe regjistrimi i detyrueshëm në shërbimin e punësimit) dhe *sanksionet* (mosrespektimi i kërkesave sanksionohet me ndërprerjen e përfitimit nga SNS), mirëpo këto të fundit shpeshherë nuk zbatohen (Banka Botërore, 2019, f. 39).

Financimi publik për masat e aktivizimit në Kosovë ka qenë vazhdimisht i ulët, duke kufizuar kështu aftësinë e Qeverisë për të shërbyer dhe aktivizuar numrin e madh të të papunëve, përfshirë përfituesit e SNS-së. Shpenzimet e Kosovës për Programet Aktive të Tregut të Punës (PATP-të) ishin 0.08% e BPV-së në vitin 2016, një pjesë fare e vogël e shpenzimeve në krahasim me shpenzimet në pensione, ndihmë sociale dhe skemat tjera të mbrojtjes sociale. Me gjithë nivelet e larta të pasivitetit dhe papunësisë, shpenzimet publike për shërbimet e punësimit dhe masat aktive kanë mbetur pothuajse të njëjta, ose kanë pasur rritje minimale që nga viti 2009. Shpenzimi është gjithashtu shumë i ulët krahasuar me vendet e tjera në rajon (shih Figurën 4). Shpenzimet e qeverisë janë veçanërisht tejet të ulëta, duke bërë që disponueshmëria e programeve të aktivizimit të varet pothuajse tërësisht financimi i donatorëve. Masat aktive arrijnë tek vetëm një pjesë e vogël e të papunëve të regjistruar (9.4% në vitin 2017) dhe personave joaktivë. Numri i përgjithshëm i personave të punësuar përmes shërbimit të 'përputhjes së punës' dhe PATP-ve raportohet të jetë rreth 6,000, ose rreth 6% e të papunëve të regjistruar (Banka Botërore, 2019, f. 58).

Figura 4 Shpenzimet për shërbimet e punësimit dhe masat aktive në Kosovë dhe vendet disa vende në Evropë dhe Azi Qendrore

Burimi: Të dhënat e Bankës Botërore nga ASPIRE dhe SPEED.

Në Kosovë nuk ka dispozita të qarta ligjore për ofrimin e shërbimeve të integruara sociale ose për plotësimin e ndihmës sociale në para të gatshme nga SNS-ja me shërbime tjera të përkujdesjes. Si rezultat, ndërlidhja në mes të SNS-së dhe shërbimeve tjera të kujdesit social është e dobët. SNS-ja dhe shërbimet sociale ofrohen nga njësi të ndryshme të QPS-ve dhe si rezultat rastet menaxhohen ndaras (Banka Botërore, 2019, f. 27).

Tabela e mëposhtme përfshin palët e identifikuara të interesit dhe tregon nëse ato janë prekur nga shkaqet, efektet ose të dyja. Përveç kësaj, kolona e fundit në përmbledhje tregon se si ato janë të prekura. Kapitulli 5 jep informacionin se si janë konsultuar këto palë të interesuara.

Tabela 4 Pasqyrë e palëve të interesuara bazuar në përkufizimin e problemit

Emri i palës së interesuar	Shkaku-qet dhe/ose efekti (efektet) me të cilat është e lidhur pala	Mënyra me të cilën pala është e lidhur me këtë shkak (shkaqe) apo efektin (efektet)
Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	Korniza jo-adekuate ligjore, buxheti i pamjaftueshëm	Harton kornizën ligjore për SNS-në; siguron buxhetin.
Ministria e Financave	Niveli i përfitimit/mjaftueshmëria, indeksimi, mbulueshmëria	Siguron buxhetin që i alokohet skemës dhe përfitimeve/lirimeve plotësuese në të cilat e gëzojnë të drejtën përfituesit.
Ministria e Shëndetësisë	Mbulueshmëria	Financon shërbimet shëndetësore nga pagesa e të cilave janë të liruar përfituesit e SNS-së.
Fondi i Sigurimeve Shëndetësore	Mbulueshmëria	Me zbatimin e sigurimit shëndetësor, Fondi i Sigurimeve Shëndetësore do të administrojë lirin e përfituesve të SNS-së nga pagesa e premie, me

		bashkëpagesave dhe pagesave tjera të shërbimeve të kujdesit shëndetësor.
Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë	Mbulueshmëria në kontekst të përkrahjes së rasteve sociale në aspektin e shkollimit	Siguron politika proaktive në mbështetjen dhe trajtimin e duhur të rasteve sociale përfitues të sistemit arsimor (bursa, lirim nga pagesat, regjistrimi në konvikte), si dhe merr pjesë në koordinimin institucional në trajtimin e rasteve në nevojë.
Familjet e varfra	Niveli i pamjaftueshëm i përfitimit; Përfshirja nga skema si rezultat i mos-përmblotjes së kriterëve ligjorë të përzgjedhjes	Përfitues – aktual apo potencial – të SNS-së.
Komunat (QPS-të)	Zbatimi i SNS-së në praktikë, përfshirë administrimin e sistemit të TI-së	Zbatimi dhe administrimi i SNS-së në nivelin lokal.
Organizatat jo-qeveritare	Mbulueshmëria e kufizuar e SNS-së, niveli i pamjaftueshëm i përfitimit për familjet e mëdha, metoda e shënjestrimit, administrimi dhe zbatimi i SNS-së në nivel lokal dhe qendror, ndikimi i SNS-së në zbutjen e varfërisë dhe integrimin socio-ekonomik të përfituesve, sidomos grupeve të cënueshme	Mbështetja familjet e varfra me shërbime dhe/apo asistencë materiale (në mallra) si dhe avokim për të drejtat e grupeve të caktuara të cënueshme.
Agjencia për Barazi Gjinore	Shënjestrimi, mbulueshmëria, zbutja e varfërisë	Propozon Qeverisë ndryshimin/plotësimin e ligjeve dhe akteve nënligjore, si dhe miratimin e masave tjera për zbatimin e Ligjit për Barazi Gjinore, në pajtim me dispozitat ligjore në fuqi. Merr pjesë në përgatitjen e ligjeve, akteve nënligjore, strategjive dhe programeve për të siguruar përfshirjen e integritetit gjinor dhe buxhetimit gjinor. Përgjegjëse për monitorimin e zbatimit të Ligjit për Barazi Gjinore, përfshirë Nenin 19. Ndalimi i diskriminimit gjinor në qasje dhe furnizim me mallra dhe shërbime, përfshirë ato të ofruara nga sektori publik.

Kapitulli 2: Objektivat

Ky Koncept Dokument synon të reformojë Skemën e Ndhmës Sociale për të përmirësuar ndikimin e skemës në zbutjen e varfërisë dhe zgjeruar mbulueshmërinë e familjeve të varfra nga skema. Si aktivitet, reformimi i kornizës ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale është përfshirë edhe në Strategjinë Sektoriale të MPMS-së 2018-2022 bashkë me aktivitete tjera, për të arritur objektivin e tretë strategjik në këtë dokument: *“Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së mbrojtjes dhe shërbimeve sociale e familjare, me fokus të veçantë në grupet në nevojë dhe barazinë gjinore”*.

Disa nga reformat e shtjelluara në Koncept Dokument po ashtu adresojnë komponentë të njërës prej objektivave të Programit Qeveritar 2017-2021 *“zvogëlimi i numrit të familjeve në asistencë sociale të Kategorisë së II përmes angazhimit në masat aktive të tregu të punës”*.

Tabela 1: Objektivat relevante të Qeverisë

Qëllimi i politikës	Emri i dokumentit përkatës të planifikimit (burimi)
Objektivi strategjik/Objektivi specifik	
Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së mbrojtjes sociale, arritjes së barazisë gjinore, dhe ngritjes së cilësisë së shërbimeve sociale e familjare, me përqendrim të veçantë në grupet e cenueshme (Objektivi strategjik).	Strategjia Sektoriale për Punësim dhe Mirëqenie Sociale 2018-2022 (https://mpms.rks-gov.net/epdm-package/strategjia-sektoriale-2018-2022/)
Zvogëlimi i varfërisë dhe përjashtimit social duke ofruar shërbime dhe përfitime të integruara për gratë dhe burrat në nevojë sociale dhe për grupet tjera të cenueshme (Objektivi specifik).	Strategjia Sektoriale për Punësim dhe Mirëqenie Sociale 2018-2022 (https://mpms.rks-gov.net/epdm-package/strategjia-sektoriale-2018-2022/)
Punësimi i një anëtarë për çdo familje që nuk kanë asnjë të punësuar dhe zvogëlimi i numrit të familjeve në asistencë sociale të kategorisë së II përmes angazhimit në masat aktive të tregu të punës.	Programi i Qeverisë së Republikës së Kosovës 2017-2021 (https://ëëë.min-rks.net/repository/docs/programi_i_qeverise_se_republikes_se_kosoves_2017_2021.pdf)

Kapitulli 3: Opsionet

Ky Koncept Dokument shqyrton dhe krahason katër opsione të mundshme për të adresuar problemet dhe efektet me Skemën e Ndhmës Sociale. Në *Opsionin 1* nuk parashihet asnjë ndryshim në aspektin ligjor apo në përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit të ligjit ekzistues. *Opsioni 2* parasheh përmirësim në zbatim dhe ekzekutim pa ndryshime ligjore. *Opsioni 3* parasheh përmirësim në zbatim dhe ekzekutim përmes ndryshimeve ligjore. Ky opsion parasheh heqjen e dy filtrave të kategorive (Kategoritë I dhe II), revidimin e procedurës së përzgjedhjes/shënjestritimit të përfituesve përmes testit të ri të varfërisë, revidimin e metodës për llogaritjen e shumës mujore të SNS-së në bazë të madhësisë dhe strukturës demografike të ekonomive familjare (numri i të rriturve dhe numri i fëmijëve) duke përdorur shkallë optimale të ekuivalencës dhe shtesa të fëmijëve prej 10 euro/muaj për çdo fëmijë nën moshën 18-vjeç, dhe ndryshim në dispozitat aktuale me qëllim të aktivizimit të përfituesve të SNS-së.

Opsioni 4 parasheh të njëjtat reforma sikurse *Opsioni 3*; i vetmi dallim është metoda e përlllogaritjes së shumës mujore të SNS-së dhe mospërfshirja e shtesave të fëmijëve prej 10euro/muaj për çdo fëmijë nën moshën 18-vjeç. Opsioni parasheh përdorimin e shkallës së modifikuar të ekuivalencës së OBEZH-së për përlllogaritje të përfitimeve të SNS-së.

Kapitulli 3.1: Opsioni asnjë ndryshim

Ky opsion nuk parasheh ndryshime në kornizën ligjore të SNS-së apo në strukturën administrative për përmirësimin e legjislacionit pa ndryshime. Si i tillë, opsioni parasheh që SNS-së të vazhdojë të ketë kritere përjashtuese në metodën e përzgjedhjes; që në Kategorinë I të përzgjidhen të gjitha ekonomitë familjare të cilat përbëhen nga anëtarë të varur asnjëri prej të cilëve nuk është i/e aftë për punë, ndërsa në Kategorinë II të përzgjidhen dhe nga SNS-ja të përfitojnë të gjitha ekonomitë familjare të cilat kanë vetëm një anëtar të familjes të aftë për punë dhe të regjistruar si i/e papunë në ZP, të gjithë anëtarët e tjerë të jenë të varur dhe familja të ketë së paku një fëmijë nën moshën 5 vjeçare apo një jetim nën moshën 15 vjeçare nën përkujdesje të përhershme. Me kornizë të njëjtë ligjore si dhe me strukturë të njëjtë administrative në zbatim, efektiviteti i programit në zbutjen e varfërisë do të mbetet tejet i kufizuar dhe nuk do të arrijë qëllimin kryesor të tij. SNS-ja do të vazhdojë të ketë ndikim prej vetëm 1.9 pikë të përqindjes në zvogëlimin e shkallës së varfërisë (nga 16.3% në 14.4%) dhe 1.6 pikë të përqindjes në zvogëlimin e hendekut të varfërisë (nga 4.8% në 3.3%). Saktësia e shënjestrit do të vazhdojë të jetë 64%, mbulueshmëria e të varfërve vetëm 26%, ndërsa shumica mujore e SNS-së do të vazhdon të mbulojë 39% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve të SNS-së (Banka Botërore, 2019, f. 46).

Kapitulli 3.2: Opsioni për përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit pa ndryshime ligjore

Në opsionin e përmirësimit të zbatimit dhe administrimit të SNS-së parashihen investime në ngritjen e kapaciteteve njerëzore në nivel të QPS-ve për zbatim të SNS-së, avancim i infrastrukturës së TI-së, posaçërisht në aspektin e ndërlidhjes së sistemit të SNS-së me sistemet e institucioneve tjera, dhe ndryshime në strukturën administrative të SNS-së, gjegjësisht, në proceset e monitorimit dhe matjes së performancës për të përmirësuar llogaridhënien në nivel komunal.

Duke marrë parasysh se të gjitha këto intervenime do të ndikonin në përmirësimin e saktësisë së shënjestrit, ky opsion nuk parashihet të ketë rritje të konsiderueshme në zbutjen e varfërisë (shkallën dhe hendekun) apo në proporcionin e mbulueshmërisë së SNS-së. Në skenarin më të mirë, saktësia e shënjestrit mund të rritet nga 64% në 80% (apo 25% përmirësim) dhe fondet të cilat aktualisht i alokohen dy kuintileve më të pasura – 10% e shpenzimeve të SNS-së – do t'u rialokoheshin familjeve të varfra. Megjithatë, këto shifra janë vetëm vlerësime paraprake dhe nuk mund të merren si të mirëqena sepse varen nga ndryshimet në sjellje pas ngritjes së kapaciteteve njerëzore dhe koordinimit ndërinstitutional pas investimeve në sistemin e TI-së për shkëmbim të të dhënave.

Kapitulli 3.3: Opsioni për përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit me ndryshime ligjore

Hartimi i ligjit të ri mbi Skemën e Ndhmës Sociale

Ky opsion parasheh revidimin e ligjit dhe heqjen e filtrave kategorikë, revidimin e procedurës së përzgjedhjes/shënjestrit të përfituesve përmes testit të ri të varfërisë, revidimin e shkallëve të ekuivalencës për llogaritjen e shumës mujore të SNS-së në bazë të madhësisë dhe strukturës demografike të ekonomive familjare (numri i të rriturve dhe numri i fëmijëve), gjegjësisht përdorimin e shkallëve optimale të ekuivalencës dhe shtesat e fëmijëve prej 10 euro/muaj për çdo fëmijë nën moshën 18 vjeç.

Dizajni i Ligjit të ri të Skemës së Ndhmës Sociale do të bazohet në konceptin se nuk do të ka filtra përjashtues të familjeve të varfëra në fazën e aplikimit dhe përzgjedhjes siç është kategorizimi i familjeve në bazë të aftësisë për punë, numrit të fëmijëve të ndonjë moshe të caktuar, numrit të anëtarëve të varur të familjes, e kështu me radhë, sikurse në ligjin aktual. Gjegjësisht, kriteret sikur fëmija i moshës 5-vjeç, vetëm një anëtar i aftë për punë dhe i regjistruar si i papunë për Kategorinë II, etj., nuk do të jenë në ligj të ri. Rrjedhimisht, në ligjin e ri nuk do të ketë Kategori I apo Kategori II të përfituesve dhe mundësi aplikimi, përzgjedhjeje dhe përfitimi do të kenë të gjitha familjet të cilat konsiderojnë se janë të varfëra dhe të cilat nuk kanë mundësi të plotësojnë nevojat bazike të konsumit të cilat do të përcaktohen me këtë ligj. Rregullat dhe procedurat e aplikimit për SNS-në do të përcaktohen përmes legjislacionit sekondar pas aprovimit të këtij KD dhe aprovimit të ligjit të ri.

Hapi i parë i procedurës së re të përzgjedhjes së përfituesve të SNS-së është testi i mjeteve financiare që llogarit të gjithë anëtarët e ekonomisë familjare dhe të hyrat e tyre formale të cilat 'monitorohen' në sistemin zyrtar të të dhënave. Në këtë test të ri të mjeteve llogariten të gjithë anëtarët e ekonomisë familjare, duke përfshirë ata që marrin pensione dhe përfitime tjera. Kjo paraqet një ndryshim nga modeli aktual në të cilin përjashtohen përfituesit e pensione bazike të moshës, personat që marrin pension të aftësisë së kufizuar të përhershme, pension të invaliditetit të punës, pension familjar, fëmijët e moshës 0-18 vjeç që marrin përfitime sipas Ligjit Nr. 03/L-022, dhe fëmijët në kujdestari. Ndryshimi i dytë është se testi do të bëjë llogaritjen e të gjitha të hyrave formale përmes shkëmbimit të të dhënave me Administratën Tatimore të Kosovës (ATK) dhe programet tjera të MPMS-së - duke përfshirë programet e lartpërmendur. Ekonomitë familjare me të hyra financiare për ekuivalentin e të rriturit mbi kufirin e varfërisë përjashtohen nga kualifikimi për SNS. Duhet theksuar se llogaritja e të hyrave financiare do të përfshijnë gjashtë (6) muajt e fundit çdo herë që bëhet verifikimi i të dhënave (çdo muaj) për të 'normalizuar' distribuimin e të ardhurave financiare të familjeve, gjegjësisht për të mos përjashtuar ato që realizojnë të hyra të parregullta (të kohëpaskohshme, njëhershme, apo vetëm gjatë sezoneve të caktuara). Kufiri i varfërisë për ekuivalentin e të rriturit si dhe verifikimi i të dhënave për anëtarët e familjes dhe të hyrat financiare përmes shkëmbimit të të dhënave me sisteme të TI-së do të rregullohen me legjislacion sekondar të veçantë. Ky i fundit do të përfshijë po ashtu dispozita mbi instrumentet e mbledhjes së të dhënave (anketat) që do të përdoren për caktimin e kufirit të varfërisë për testin e mjeteve financiare si dhe shpeshhtësinë e azhurnimit të këtij kufiri.

Në hapin e dytë të përzgjedhjes së përfituesve ekonomitë familjare që janë nën kufirin e varfërisë rangohen në bazë të pikëve të Testit të Mjeteve të Përafërta (TMP). Duke pasur parasysh shkallën e lartë të të hyrave joformale në Kosovë siç janë remitencat, të hyrat formale nuk janë matës i përkryer i kushteve të përgjithshme të jetesës së ekonomive familjare. Prandaj, procedura e përzgjedhjes së përfituesve përfshin TMP-në si hap i dytë të shënjestrit të përfituesve. TMP-ja i cakton çdo ekonomie familjare pikë që bazohen në pronësinë e aseteve, kushtet e banimit dhe disa karakteristika demografike që lidhen me varfërinë. Me aplikimin e TMP-së, ekonomitë familjare mund të rangohen sipas statusit të parashikuar të varfërisë dhe, rrjedhimisht, mundësinë e përzgjedhjes në SNS (Shih Tabelën A2 në Aneks për të parë listën preliminare të treguesve të cilët mund të përfshihen në testin e TMP-së). Lista finale e treguesve që do të përfshihen në TMP, pikët përkatëse, administrimi i testit të TMP-së në terren, dhe shpeshhtësia e azhurnimit/revidimit të testit do të përcaktohen pas pilotimit dhe validimit të TMP-së dhe rregullohen me legjislacion dytësor të veçantë.

Ligji i ri parasheh po ashtu, metodë të re të përlogaritjes së shumës mujore të përfitimit të SNS-së me qëllim të rritjes së nivelit në përputhje me madhësinë e ekonomive familjare. Ky opsion parasheh përdorimin e shkallëve optimale të ekuivalencës të cilat janë llogaritur duke simuluar kombinime të ndryshme të koeficientëve për të rritur dhe fëmijë për të arritur zvogëlimin më të madh në varfëri²⁴. Tabela A3 në Aneks përmban shumat e reja mujore të përfitimit të SNS-së në bazë të madhësisë dhe strukturës demografike të familjes (numrit të të rriturve dhe numrit të fëmijëve). Shumës mujore në këtë opsion i është shtuar edhe shtesa e fëmijëve prej 10 euro në muaj për çdo fëmijë nën moshën 18 vjeç në përputhje me Rezolutën e Kuvendit të Kosovës No. 06-R-014 për Shtesat e Fëmijëve. Llogaritja e shumës mujore të SNS-së si dhe rregullat e indeksimit do të rregullohen me legjislacion dytësor të veçantë pas aprovimit të këtij KD dhe legjislacionit primar.

Përveç përfitimit monetar – shumës mujore të SNS-së dhe shtesave të fëmijëve - përfituesit e SNS-së do të kenë të drejtë edhe në një sërë përfitimesh dhe lirimesh tjera, përfshirë: i) subvencionimin e një shume të caktuar të shpenzimeve të energjisë elektrike; ii) subvencionimin e shpenzimeve të ujit dhe ngrohjes qendrore; iii) lirim nga pagesa e premiumeve të sigurimit shëndetësor, bashkëpagesave, dhe pagesave tjera të shërbimeve të kujdesit shëndetësor; iv) lirim nga pagesa e librave shkollorë për fëmijët në arsimim fillor dhe të mesëm; v) lirim nga pagesa e semestrit për studentët që janë duke vijuar arsimimin e lartë në universitetet publike në vend; (vi) lirim nga pagesa e shërbimeve të tjera komunale, dhe (vii) lirim nga pagesa e taksës së administratës komunale. Pakoja e përfitimeve, lirimeve, dhe subvencioneve në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së do të rregullohet me legjislacion dytësor të veçantë pas aprovimit të këtij KD dhe legjislacionit primar.

Duke pasur parasysh se shumica e treguesve të përfshirë në testin e ri të varfërisë – mjetet financiare dhe mjetet e përafërta – do të verifikohen përmes sistemit të TI-së (përderisa verifikimi në terren do të përfshijë kryesisht TMP-në dhe vlerësimin e çështjeve tjera sociale), për të lehtësuar barrën administrative në QPS, ligji i ri parasheh zgjatje të periudhës së ri-aplikimit në një (1) vit në krahasim me 6 muaj si është aktualisht për Kategorinë II të SNS-së. Rregullat dhe procedurat e aplikimit dhe ri-aplikimit për SNS do të rregullohen me legjislacion të veçantë dytësor pas aprovimit të këtij KD dhe ligjit primar.

Me qëllim të aktivizimit të përfituesve të SNS-së në tregun e punës, rritjen e barazisë gjinore në pjesëmarrje në tregun e punës, daljen graduale nga SNS-ja si dhe integrimin e qëndrueshëm socio-ekonomik të përfituesve, ligji i ri i SNS-së parasheh disa reforma. Së pari, në ligjin e ri të gjithë personat e moshës së punës, 18-64 vjeç të cilët janë të aftë për punë do të jenë të obliguar të regjistrohen në Zyrat e Punësimit. Së dyti, në krahasim me ligjin aktual, ligji i ri parasheh heqjen e disincentivave për punësim ose pjesëmarrje në masat e aktivizimit, përfshirë trajnimin profesional. Përfituesit e SNS-së të cilët marrin pjesë në programet e punës publike, trajnime të aftësimi profesional, punë praktike, subvencion të pagave, etj., apo programe tjera qeveritare të punësimit sipas ligjit të ri do të vazhdojnë të marrin përfitime nga SNS-ja për një periudhë të caktuar varësisht nga niveli i pagës si dhe programi në të cilin janë të angazhuar. Së treti, ligji i ri parasheh sanksione më të rrepta si dhe zbatim të tyre për përfituesit e SNS-së të cilët refuzojnë të marrin pjesë në masat aktive të tregut të punës apo shërbimet e punësimit të cilat u ofrohen nga Zyrat e Punësimit të APRK-së, institucioneve qendrore dhe lokale apo ofrues tjerë të kontraktuar të shërbimeve të punësimit (p.sh. OJQ-të, ndërmarrjet sociale, ofruesit privatë, etj.).

²⁴ Shkalla optimale e ekuivalencës është si më vijon: $Përfitimi_{ShkallaOptimale} = 60 * [1 + \max(nrrritur - 1, 0) * 0.25 + nfëmijë * 0.2]$

Detajet e këtyre reformave do të përfshihen në legjislacionin e veçantë dytësor për aktivizimin e përfituesve të SNS-së. Padyshim se për funksionalizimin dhe zbatimin e plotë të këtyre reformave duhen bërë edhe reforma tjera në fushën e punësimit, përfshirë (i) funksionimin dhe ngritjen e kapaciteteve të APRK-së, (ii) profilizimin adekuat të përfituesve të SNS-së për të kuptuar pengesat për tranzicionin e tyre në punë, dhe (iii) hartimin e masave të reja të shënjestruara dhe/ose përshtatjen e programeve ekzistuese me nevojat specifike të përfituesve të SNS-së, mirëpo këto janë jashtë fushëveprimit të këtij KD. Kutitë A1 dhe A2 në Aneks përshkruajnë praktika të mira dhe të suksesshme në BE dhe vende tjera në aktivizimin e personave të papunë në afat të gjatë si dhe atyre të karakterizuar si të 'vështirë për t'u punësuar' (Banka Botërore, 2019, f.63).

Për të thjeshtuar procedurat e administrimit dhe zbatimit të ligjit të ri të Skemës së Ndhmës Sociale, përmirësuar shënjestrimin dhe verifikimin, si dhe harmonizuar me përfitimet dhe shërbimet tjera – ato sociale dhe të punësimit – me qëllim të ofrimit të shërbimeve të integruara do të zhvillohet Regjistri i Unifikuar Social. Ky i fundit parasheh ndërlidhjen e modulit të ri të SNS-së me sisteme tjera të TI-së (përveç atyre me të cilat SNS tashmë shkëmben të dhëna) siç është regjistri civil, regjistri i veturave, i granteve dhe subvencioneve bujqësore, i të dhënave në fushën e arsimit dhe shëndetësisë (fondit të sigurimeve shëndetësore), shërbimet sociale, shërbimet e punësimit, etj., i cili do të plotësohet me investime në infrastrukturën e teknologjisë informative në nivel lokal dhe qendror si dhe me ngritje të kapaciteteve të përdoruesve të sistemit pas finalizimit. Në të ardhmen, përveç SNS-së ky regjister do të mundësojë identifikimin dhe përzgjedhjen e përfituesve të programeve tjera të shënjestruara qeveritare siç janë lirimi nga pagesat e premie dhe pagesat tjera në sistemin e sigurimit shëndetësor, subvencionet e energjisë, subvencionet e komunalive, etj., si dhe programeve tjera në të cilat gëzojnë të drejtën përfituesit e SNS-së. Zhvillimi i bazës së re të të dhënave të SNS-së, format e shkëmbimit të të dhënave me sistemet tjera, azhurnimi dhe mbrojtja e të dhënave, etj., do të rregullohen me legjislacion të veçantë dytësor pas aprovimit të këtij KD dhe ligjit primar.

Për të mundësuar zbatimin e të gjitha reformave të parapara në këtë KD parashihen investime të konsiderueshme në ngritjen e kapaciteteve të QPS-ve, Divizionit të SNS-së, Njesisë së Kontrollit dhe Mbikëqyrjes, si dhe të Qendrave për Punë Sociale (QPS). Zhvillimi i modulit të ri të SNS-së dhe integritetit të tij në Regjistrin Social pas zhvillimit të këtij të fundit do të plotësohen edhe me reforma në ofrimin e shërbimeve të integruara dhe menaxhimit të rasteve. Kjo e fundit parasheh zhvillimin e modelit të ri të biznesit të orientuar në klient (anglisht *client-centered*), zhvillimin e modulit të menaxhimit të rasteve, udhëzimeve operacionale, si dhe trajnimit të të gjitha palëve të lartpërmendura në zbatimin e tyre. Të gjitha këto reforma si dhe rolet dhe përgjegjësitë e të gjitha institucioneve në zbatimin e kornizës së re ligjore të SNS-së do të rregullohen me udhëzim administrativ të veçantë pas aprovimit të këtij KD dhe legjislacionit primar.

Simulimi i këtij opsioni nga Banka Botërore duke përdorur të dhënat e Anketës së Buxhetit të Ekonomive Familjare (ABEF) 2016 të Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK) duke aplikuar reformat në vijim: heqjen e kritereve kategorike, kufirin e varfërisë së përgjithshme të vitit 2015²⁵ për testin e mjeteve financiare, shkallë optimale të ekuivalencës për llogaritjen e shumës mujore të SNS-së dhe shtesat e fëmijëve prej 10 euro/muaj për secilin fëmijë të moshës nën 18-vjeç (shih Tabelën A3 në Aneks për shumat mujore të

²⁵ 1.82 eur për ekuivalentin e të rriturit në ditë (ASK, 2017, f.4).

Skemës së Ndhmës Sociale sipas madhësisë dhe përbërjes së familjes, me dhe pa shtesat për fëmijë), tregon se ky opsion do të ketë ndikimet në vijim:

- Ulje të shkallës së varfërisë nga 16.3% në 11.5%;
- Zvogëlim të hendekut të varfërisë nga 4.8% në 2.5%;
- Saktësia e shënjestrimit do të rritet nga 64% në skemën aktuale në 68%;
- Mbulueshmëria do të rritet nga 26% në 44%;
- Mjaftueshmëria e nivelit të përfitimit do të rritet nga 39% për qind në 63%;
- Numri i përfituesve do të rritet nga 106,416 në 167,766 persona, për shkak të rritjes së proporcionit të familjeve më të mëdha si përfituese të SNS me heqjen e filtrave kategorikë (Shih Tabelën A4 në Aneks);
- Numri i fëmijëve nën moshën 18 vjeç të cilët përfitojnë shtesa do të rritet nga 55,285 në 68,521; Shpenzimet në SNS do të rriteshin për 18 milionë euro në vit, nga 32 milionë në 50 milionë. Nga 18 milionë euro rritje në shpenzime në vit, 10 milionë do të ndahen për shtesat e fëmijëve, ndërsa 8 milionë për reformat e SNS-së të cilat do të rezultojnë në rritje të shumave mujore të përfitimit për familjet e mëdha si dhe në rritje në numër të përfituesve.

Të drejtat e shtetasve të huaj – përfshirë ata që kanë leje qëndrimi në Kosovë, azilkërkuesit, personat në cilësinë e refugjatit dhe personat të cilët gëzojnë mbrojtje të përkohshme dhe plotësuese – për përfitim nga SNS dhe procedurat e aplikimit, si dhe kriteret e përzgjedhjes do të rregullohen me legjislacion sekondar të veçantë.

Ky opsion parasheh vetëm hartimin e Ligjit të ri mbi Skemën e Ndhmës Sociale dhe nuk parasheh ndryshime tjera në legjislacionin primar në këtë fushë apo fushat tjera që ndërlidhen me të.

Përgjegjësitë e instucioneve për zbatimin e ndryshimeve të propozuara janë:

- MPMS-ja të hartojë kornizën ligjore dhe të sigurojë buxhetin për SNS;
- Divizioni i Ndhmës Sociale, i cili vepron në kuadër të DPSF/MPMS, të propozojë, hartojë dhe të sigurojë zbatimin e politikave/strategjive të ndërlidhura me çështjet e ndihmës sociale dhe të legjislacionit të ndihmës sociale dhe përmes Njesisë së Kontrollit dhe Mbikëqyrjes, të kontrollojë, të inspektojë dhe të mbikëqyrë në mënyrë sistematike funksionimin dhe zbatimin e legjislacionit në fuqi të SNS-së nga ana e QPS-ve, si institucione të cilave MPMS-ja ua ka deleguar të drejtën për të administruar me SNS;
- Komunitat/QPS-të, të bëjnë zbatimin dhe administrimin e SNS-së në nivelin lokal;
- Ministria e Financave, të sigurojë buxhetin që i alokohet skemës dhe përfitimeve/lirimeve plotësuese në të cilat e gëzojnë të drejtën përfituesit të SNS-së;
- Ministria e Shëndetësisë, të financojë shërbimet shëndetësore, nga pagesa e të cilave janë të liruar përfituesit e SNS-së;
- Fondi i Sigurimeve Shëndetësore, të administrojë lirin e përfituesve të SNS-së nga pagesat e premiumeve, bashkëpagesave dhe pagesave të tjera të shërbimeve të kujdesit shëndetësor, pasi të fillojë zbatimin e sigurimit shëndetësor;
- Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë, të sigurojë politika proaktive në mbështetjen dhe trajtimin e duhur të rasteve sociale, përfitues të sistemit arsimor (bursa, lirim nga pagesat, regjistrim në konvikte) si dhe të marrë pjesë në koordinimin institucional në trajtimin e rasteve në nevojë.

Opsioni 3.4: Opsioni për përmirësimin e zbatimit dhe ekzekutimit me ndryshime ligjore

Ky opsion parasheh të gjitha reformat e përfshira në Opsionin 3. I vetmi dallim është me përllogaritjen e shumës mujore të përfitimit nga SNS. Në këtë opsion metoda e përllogaritjes parashihet të bëhet me shkallët e modifikuara të ekuivalencës të OBEZH-së²⁶ dhe nuk parashihet të ketë shtesa për fëmijë.

Simulimi i këtij opsioni nga Banka Botërore duke përdorur të dhënat e Anketës së Buxhetit të Ekonomive Familjare (ABEF) 2016 të Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK) duke aplikuar reformat në vijim: heqjen e kriterëve kategorike, kufirin e varfërisë së përgjithshme të vitit 2015²⁷ për testin e mjeteve financiare, shkallët e modifikuara të OBEZH-së për llogaritjen e shumës mujore të SNS-së (shih Tabelën A3 në Aneks për shumat mujore të SNS-së sipas madhësisë dhe përbërjes së familjes, me dhe pa shtesat për fëmijë), tregon se ky opsion do të ketë ndikimet në vijim:

- Ulje të shkallës së varfërisë nga 16.3% në 11.8%;
- Zvogëlim të hendekut të varfërisë nga 4.8% në 2.6%;
- Saktësia e shënjestrit do të rritej nga 64% në skemën aktuale në 76%;
- Mbulueshmëria do të rritej nga 26% në 38%;
- Mjaftueshmëria e nivelit të përfitimit do të rritej nga 39% për qind në 80%;
- Numri i përfituesve do të rritej nga 106,416 në 120,280 persona;
- Shpenzimet në SNS do të rriteshin për 13 milionë euro në vit, nga 32 milionë në 45 milionë.

Duhet theksuar, po ashtu, se ky opsion parasheh vetëm hartimin e Ligjit të ri mbi Skemën e Ndhmës Sociale, dhe nuk parasheh ndryshime tjera në legjislacionin primar në këtë fushë apo fushat tjera që ndërlidhen me të.

Përgjegjësitë e instucioneve për zbatimin e ndryshimeve të propozuara janë:

- MPMS-ja të hartojë kornizën ligjore dhe të sigurojë buxhetin për SNS;
- Divizioni i Ndhmës Sociale, i cili vepron në kuadër të DPSF/MPMS, të propozojë, hartojë dhe të sigurojë zbatimin e politikave/strategjive të ndërlidhura me çështjet e ndihmës sociale dhe të legjislacionit të ndihmës sociale, dhe përmes Njesisë së Kontrollit dhe Mbikëqyrjes, të kontrollojë, të inspektojë dhe të mbikëqyrë në mënyrë sistematike funksionimin dhe zbatimin e legjislacionit në fuqi të SNS-së nga ana e QPS-ve, si institucione të cilave MPMS-ja ua ka deleguar të drejtën për të administruar me SNS;
- Komunitat/QPS-të, të bëjnë zbatimin dhe administrimin e SNS-së në nivelin lokal;
- Ministria e Financave, të sigurojë buxhetin që i alokohet skemës dhe përfitimeve/lirimeve plotësuese në të cilat e gëzojnë të drejtën përfituesit të SNS-së,
- Ministria e Shëndetësisë, të financojë shërbimet shëndetësore, nga pagesa e të cilave janë të liruar përfituesit e SNS-së;
- Fondi i Sigurimeve Shëndetësore, të administrojë lirin e përfituesve të SNS-së nga pagesat e premie, bashkëpagesave dhe pagesave të tjera të shërbimeve të kujdesit shëndetësor, pasi të filloj zbatimi i sigurimit shëndetësor;
- Minsitria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë, të sigurojë politika proaktive në mbështetjen dhe trajtimin e duhur të rasteve sociale, përfitues të sistemit arsimor (bursa, lirim nga pagesat,

²⁶ Shkalla e modifikuar e ekuivalencës e OBEZH-së është si më vijon: $Përfitimi_{shkallamodOBEZH} = 60 * [1 + \max(nrritur - 1, 0) * 0.5 + n_{fëmijë} * 0.3]$

²⁷ 1.82 euro për ekuivalentin e të rriturit në ditë (ASK, 2017, f.4).

regjistrim në konvikte), si dhe të marrë pjesë në koordinimin institucional në trajtimin e rasteve në nevojë.

Kapitulli 4: Identifikimi dhe vlerësimi i ndikimeve të ardhshme

Tabela më poshtë paraqet ndikimet më të rëndësishme që janë identifikuar, ndërsa në paragrafët e mëposhtme shpjegohen detajisht ndikimet për secilin opsion duke përdorur statistika dhe të dhëna të ndryshme në bazë të analizave ekzistuese si dhe analizave të cilat janë bërë për qëllimin e këtij KD. Disa nga burimet e të dhënave dhe studimeve të përdorura përfshijnë: (1) Studimi i Bankës Botërore mbi vlerësimin e SNS-së dhe drejtimit për reformë (2019); (2) Vlerësimi i kapaciteteve të QPS-ve dhe MPMS-së për zbatimin e programeve me metodë të shënjestrimit nga Banka Botërore (2018); (3) Vlerësimi i varfërisë së konsumit në Kosovë 2012-2015 nga ASK (2017); (4) Të dhënat administrative mbi përfituesit e SNS-së nga baza e të dhënave e skemës; (5) Të dhënat administrative mbi punën, punësimin dhe aktivizimin nga APRK; dhe (6) Të dhënat e ABEF të ASK-së (2006-2016).

Tabela 5 Ndikimet më të rëndësishme të identifikuara për kategorinë e ndikimit

Kategoritë e ndikimeve	Ndikimet përkatëse të identifikuara
Ndikimet ekonomike	Po, në aspektin e lehtësirave të punëkërimit për përfituesit e SNS-së me reforma adekuate në fushën e ofrimit të shërbimeve të punësimit dhe aftësimin profesional, ngritjen e kapaciteteve të APRK-së, dhe rritjen e buxhetit për masat/programet aktive të tregut të punës
Ndikimet shoqërore	Po
Ndikimet mjedisore	Jo
Ndikimet në të drejtat themelore	Po
Ndikimi gjinor	Po
Ndikimet e barazisë sociale	Po
Ndikimet tek të rinjtë	Po
Ndikimet në ngarkesën administrative	Po
Ndikimi i NMV-ve	Jo

Ndikimet ekonomike

Ndikimi në lehtësimin e gjetjes së një vendi të punës

Ndërlidhja efektive e SNS-së me shërbime të punësimit dhe aktivizimi i përfituesve me qëllim të integritetit socio-ekonomik dhe daljes graduale nga SNS-ja (përmirësimit të mirëqenies) është radhitur si njëri ndër problemet kryesore me këtë program. Disa nga shkaqet përfshijnë: 1) Problemet me dizajnin e legjislacionit aktual të SNS-së, sidomos me kriteret e përzgjedhjes për Kategorinë II që parashohin (në mes tjerash) se familja mund të ketë vetëm një anëtar të familjes të aftë për punë i cili/e cila është i/e regjistruar si i/e papunë, i cili krijon disincentiva për pjesëmarrjen e këtyre përfituesve në tregun e punës (sidomos ekonominë formale) pasi që kjo do të rezultonte me përjashtim nga skema; 2) Mungesën e sanksioneve të cilat ndëshkojnë personat e regjistruar si të papunë në qoftë se refuzojnë pjesëmarrjen në programet aktive të tregut të punës (PATP) si dhe zbatimin e sanksioneve ekzistuese; 3) Mungesën e

prioritizimit të përfituesve të SNS-së në PATP-të dhe përshtatjen e shërbimeve nevojave specifike të këtij grupi; dhe 4) Kufizimet buxhetore për fushën e PATP-ve në përgjithësi, përfshirë për ngritjen e kapaciteteve të zyrtarëve dhe të APRK-së për ofrimin e shërbimeve më kualitative të punësimit.

Opsioni 1. Në këtë opsion gjendja do të mbetet e njëjtë: (1) përfituesit e SNS-së do të vazhdojnë të mbeten jashtë tregut të punës për afat të gjatë kohor për shkak të mungesës së incentivave; 70% e përfituesve aktual të SNS-së kanë qenë të regjistruar si të papunë për në mes 4 dhe 9 vite; (2) pabarazia gjinore në aktivizim do të mbetet po ashtu drastikisht e lartë duke pasur parasysh që kriteret e përzgjedhjes së SNS-së kanë rezultuar që 95% e personave të regjistruar si të papunë nga Kategoria II të jenë burra dhe vetëm 5% gra, përderisa gratë përbëjnë shifër shumë më të lartë të kategorisë së kujdestarëve të personave në nevojë (29% e grave përfituese të SNS-së në krahasim me 13% të burrave përfitues) si dhe kanë shkallë më të lartë të papunësisë në përgjithësi në krahasim me burrat (33.4% në krahasim me 28.5%)²⁸ si dhe shkallë tejet të lartë të joaktivitetit (81.6% e grave në krahasim me 36.7% të burrave²⁹) ; (3) Aftësimi profesional i përfituesve të SNS-së me qëllim të përgatitjes për treg të punës do të vazhdon të ngecë në mungesë të iniciativave dhe shumica e këtyre personave (70%) do të vazhdojnë të kenë të përfunduar vetëm arsimin fillor që iu pamundëson pjesëmarrjen në treg të punës në mungesë të shkathtësive, dhe po ashtu nuk do të ketë rritje në përqindjen e atyre që janë të gatshëm të marrin pjesë në aftësim profesional (25% e përfituesve të SNS-së të regjistruar si të papunë) (Banka Botërore, 2019, f.61-63).

Opsioni 2. Duke pasur parasysh se ndryshimet në këtë opsion janë të përqendruara në përmirësimin e kapaciteteve për zbatimin dhe administrimin e SNS-së, i vetmi tregues ku pritet të ketë ndryshim është saktësia e shënjestrit të përfituesve të SNS-së, përderisa përmirësimet në aktivizimin e këtij grupi nuk pritet të jenë të konsiderueshme. Me rritje në saktësinë e shënjestrit prej 25% në skenarin më optimist – nga 64 në 80% – mund të rritet numri i personave të regjistruar si të papunë në Zyrat e Punësimit të cilëve potencialisht mund t’ju ofrohen shërbime të punësimit me qëllim të aktivizimit mirëpo shifrat e sakta nuk mund të llogariten pasi që nuk mund të parashikohet nëse këta përfitues “të rinj/meritorë” do t’i përkasin Kategorisë I apo Kategorisë II të përfituesve.

Opsioni 3. Në dizajnin e ligjit të ri për SNS-së parashihet një ndryshim rrënjësor në krahasim me ligjin aktual, regjistrimi i të gjithë personave të moshës 18-64 vjeç³⁰ të cilët janë të papunë në Zyrat e Punësimit gjatë fazës së aplikimit. Kjo dispozitë e SNS-së do të ketë ndikim të lartë në potencialin e përfituesve të SNS-së për aktivizim sepse numri i të regjistruarve në regjistrat e APRK-së të cilët do të mund të trajtohen me masa aktive të tregut të punës do të rritet konsiderueshëm në krahasim me gjendjen aktuale, dhe ndikimi në rritjen e barazisë gjinore në aktivizim do të përmirësohet drastikisht. Aktualisht, 17% e burrave përfitues në SNS janë të regjistruar si të papunë në krahasim me vetëm 0.7% të grave, që ka pamundësuar trajtimin e këtyre të fundit me masa të aktivizimit për shkak se nuk kanë figuruar në regjistrat e Agjencisë së Punësimit të Republikës së Kosovës (APRK-së). Në këtë opsion parashihet se numri i përfituesve të SNS-së së moshës së punës të cilët do të regjistrohen në ZP do të shënojë rritje nga 10,597 në vitin 2017 (të

²⁸ ASK, 2019, Anketa e Fuqisë Punëtore 2019, f. 12. <http://ask.rks-gov.net/media/4671/anketa-e-tregut-te-punes-2018.pdf>

²⁹ Ibid.

³⁰ Edhe pse moshë zyrtare e pjesëmarrjes në tregun e punës në Kosovë është 15-64 vjeç, për të stimuluar zhvillimin e kapitalit njerëzor ligji i ri për SNS parasheh se regjistrimi me Zyrat e Punësimit duhet të bëhet në moshën kur përfundohet shkolla e mesme, 18 vjeç.

dhënat administrative nga baza e të dhënave e SNS-së) në 90,712 persona³¹, prej të cilëve 50.1% do të jenë gra (45,460 persona), ndërsa 49.9% burra (45,252 persona) (llogaritjet e Bankës Botërore KD).

Ndikim tjetër pozitiv do të jetë po ashtu edhe heqja e disincentivave për pjesëmarrje në treg të punës (deri në nivel të caktuar të të hyrave) apo pjesëmarrja në treg të punës, me ç'rast përfituesit e SNS-së nuk do të përjashtohen nga skema automatikisht. Në këtë mënyrë SNS-ja do të jetë më efektive në mbështetjen e familjeve për dalje graduale nga skema dhe përmirësim të mirëqenies sociale të tyre. Përshtatja e shërbimeve të punësimit dhe (nëse lejojnë mundësitë buxhetore) masave të aktivizimit profilit dhe nevojave të përfituesve të SNS-së po ashtu do të kenë ndikim në aktivizimin e tyre efektiv, duke marrë parasysh rritjen në numrin e përfituesve që do të regjistrohen si të papunë. Përfshirja dhe zbatimi i sanksioneve në rast të refuzimit të pjesëmarrjes në masa aktive të tregut të punës (përfshirë trajnimet dhe aftësimin profesional), po ashtu, do të kenë ndikim të lartë në aktivizimin e përfituesve të SNS-së.

Opsioni 4: Ndikimi në këtë opsion do të jetë i njëjtë. I vetmi dallim do të jetë në numrin e personave të jetë në numrin e personave të regjistruar si të papunë në ZP-të i cili do të rritet nga 10,597 e përfituesve të SNS-së në vitin 2017 (të dhënat administrative nga baza e të dhënave e SNS-së) në 68,993 persona prej të cilëve rreth 51% (34,999 persona) do të jenë gra, ndërsa 49.3% (33,994 persona) do të jenë burra (llogaritjet e Bankës Botërore KD).

Ndikimet shoqërore

Përfshirja sociale: Ndikimi mbi varfëri

Opsioni 1: Ndikimi i kufizuar në varfëri i Skemës së Ndhmës Sociale është njëri ndër problemet kryesore me këtë program si rrjedhojë e dizajnit të kornizës ligjore. Për shkak të kriterëve përjashtuese të përzgjedhjes, posaçërisht për Kategorinë II e cila lejon përfitim nga skema vetëm nëse familja ka së paku një fëmijë nën moshën 5-vjeç (apo jetim nën moshën 15-vjeç nën përkujdesje të përhershme) dhe vetëm një anëtar të familjes të aftë për punë dhe të regjistruar si i/e papunë përderisa të gjithë të tjerët janë të varur, shumë familje të varfëra nuk mund të përfitojnë nga SNS-ja. Po ashtu, formula e përcaktimit të nivelit të përfitimit nuk përputhet me nevojat e familjes sipas madhësisë dhe strukturës demografike, duke rezultuar kështu në nivel më të vogël të përfitimit për familjet e mëdha. Si e tillë, SNS-ja në këtë opsion ndikon në zbutje të shkallës së varfërisë me vetëm 1.9 pikë të përqindjes, nga 16.3% në 14.4% ndërsa efekti në zvogëlimin e hendekut të varfërisë është 1.6 pikë të përqindjes, nga 4.8% në 3.3% (Banka Botërore, 2019, f.43).

Opsioni 2: Në këtë opsion nuk parashihet të ketë rritje të konsiderueshme në zbutjen e varfërisë (shkallën dhe hendekun) sepse në skenarin më të mirë, saktësia e shënjestrimit mund të rritet nga 64% në 80% (apo 25% përmirësim) dhe fondet të cilat aktualisht i alokohen dy kuintileve më të pasura – 10% e shpenzimeve të SNS-së – do t'u rialokoheshin familjeve të varfra. Megjithatë, këto shifra janë vetëm vlerësime paraprake dhe nuk mund të merren si të mirëqena sepse varen nga ndryshimet në sjellje pas ngritjes së kapaciteteve njerëzore dhe koordinimit ndër-institucional pas investimeve në sistemin e TI-së për shkëmbim të të dhënave. Ndikimi në zbutjen e varfërisë në këtë opsion nuk parashihet të jetë më i lartë

³¹ Pasi që shkalla e aftësisë së kufizuar nuk mund të simulohet me të dhënat e ABEF, këto shifra paraqesin numrin më të lartë të mundshëm të personave të moshës 18-64 vjeç që mund të regjistrohen në Zyrat e Punësimit me supozimin se të gjithë të përzgjedhurit janë të aftë për punë.

se në *Opsionin 1*; 1.9 pikë të përqindjes në shkallën e varfërisë, nga 16.3% në 14.4%, ndërsa efekti në zvogëlimin e hendeut të varfërisë 1.6 pikë të përqindjes, nga 4.8% në 3.3%.

Opsioni 3: Me heqjen e kritereve të përzgjedhjes, gjegjësisht heqjen e Kategorive I dhe II, zbatimin e testit të ri të varfërisë, dhe përdorimin e shkallëve optimale të ekuivalencës si dhe shtesat e fëmijëve prej 10 euro në muaj për çdo fëmijë për llogaritjen e shumës mujore të SNS-së, ndikimi i këtij opsioni në zvogëlimin e shkallës së varfërisë mund të arrijë 4.8 pikë të përqindjes (nga 16.3% në 11.5%), ndërsa hendeuku i varfërisë do të zvogëlohet për 2.3 pikë të përqindjes (nga 4.8% në 2.5%) (simulimet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).

Opsioni 4: Nëse aplikohen të gjitha reformat e parapara edhe në *Opsionin 3* mirëpo për përlllogaritje të shumës mujore të SNS-së përdoren shkallët e modifikuara të ekuivalencës së OBEZH-së, ndikimi i këtij opsioni në zbutjen e varfërisë do të jetë si vijon: zvogëlimi i shkallës së varfërisë për 4.5 pikë të përqindjes (nga 16.3% në 11.8%), ndërsa zvogëlimi i hendeut të varfërisë për 2.6 pikë të përqindjes (nga 4.8% në 2.3%) (simulimet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).

Përfshirja sociale: Qasja në skemat e mbrojtjes sociale

Opsioni 1: Kriteret e kategorive në SNS - kategorizimi i përfituesve në Kategorinë I dhe Kategorinë II - janë tregues të pasaktë të varfërisë, filtra të fuqishëm përjashtimi dhe shtysa për përfituesit të kërkojnë statusin e anëtarit të varur të ekonomisë familjare (të cilit/të cilës nuk i kërkohet të punojë). Aktualisht, SNS-ja përjashton të gjitha familjet e varfra me më shumë se një anëtar të familjes të aftë për punë, dhe të cilat nuk kanë të paktën një fëmijë nën moshën 5 vjeç ose një jetim nën moshën 15 vjeç nën përkujdesje. Anëtar i familjes i aftë për punë nuk mund të punësohet dhe duhet të regjistrohet si i papunë pranë APRK-së, dhe të respektojë kërkesat e punëkërkimit. Këto kritere kanë rezultuar në mbulueshmëri tejet të kufizuar të SNS-së; në vitin 2016, vetëm 26% e familjeve të varfra (nën kufirin a varfërisë së përgjithshme), kanë mundur të përfitojnë nga SNS. Me fjalë tjera, qasja e 74% familjeve të varfra në SNS është e pamundësuar nga kriteret e përzgjedhjes të parapara në ligj.

Opsioni 2: Ky opsion mund të ketë efekt shumë të ulët në përmirësimin e qasjes së familjeve "meritore"/të cilat i plotësojnë kriteret e përzgjedhjes në SNS me supozimin se zbatimi i ligjit do të jetë më efektiv me ndryshimet në administrim dhe ngritje të kapaciteteve të zbatuesve të skemës. Megjithatë, duke pasur parasysh se qasja në SNS kufizohet nga legjislacioni aktual që rregullon skemën, ndikimi i këtij opsioni do të jetë i ulët.

Opsioni 3: Me ndryshimin e legjislacionit, heqjen e Kategorive I dhe II dhe eliminimin e kritereve të përzgjedhjes, modifikimin e testit të varfërisë, përdorimin e shkallëve optimale të ekuivalencës dhe shtesave për fëmijë, qasja në SNS do të përmirësohet dukshëm. Përqindja e personave të varfër të cilët do të përfitojnë nga SNS do të rritet nga 26% në 44%, apo nga 106,416 nga 167,766 persona. Duhet theksuar po ashtu se me këtë metodë të llogaritjes së shumës mujore të SNS-së, numri i fëmijëve të cilët do të marrin shtesa do të rritet nga 55,284 në 68,521, dhe vlera e shtesës mujore do të jetë 10euro/muaj në vend të 5euro/muaj (siç është aktualisht) (simulimet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).

Opsioni 4: Me ndryshimin e legjislacionit, heqjen e Kategorive I dhe II dhe eliminimin e kritereve të përzgjedhjes, modifikimin e testit të varfërisë, dhe përdorimin e shkallëve të modifikuara të ekuivalencës të OBEZH-së, qasja në SNS do të përmirësohet. Përqindja e personave të varfër të cilët do të përfitonin

nga SNS do të rritej nga 26% në 38%, apo nga 106,416 në 128,193 persona (simulimet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).

Arsimimi: Ndikimi në arsimin fillor, të mesëm, të lartë, aftësim profesional dhe arsimim gjatë gjithë jetës

Opsioni 1: Përfitimi i SNS-së mbulon pjesë më të vogël të nevojave të konsumit të familjeve të mëdha në krahasim me familjet më të vogla. Sipas dizajnit, shkalla e ekuivalencës e SNS-së supozon ekonomi tejet disproporcionale të shkallës për familjet më të mëdha. Përtej anëtarit të dytë të familjes, shuma e përfitimeve shtesë është vetëm 7.5 euro në muaj për të rriturit dhe 12.5 euro për fëmijët. Si rezultat, shuma e përfitimit për çdo anëtar shtesë është më e vogël se ajo e parashikuar nga shkallët e zakonshme të ekuivalencës dhe nuk pasqyron madhësinë ekuivalente të të rriturve të familjes. Përfitimi nga SNS-ja mbulon 88% të nevojave të konsumit të familjeve me 2 të rritur dhe 1 fëmijë në bazë të shkallës së ekuivalencës së modifikuar të OBEZH-së, ndërsa për familjet me 4 të rritur dhe 2 fëmijë mbulimi i nevojave të konsumit nga kjo skemë bie në 66% (Banka Botërore, 2019, f.23). Si e tillë, SNS në këtë opsion, pa ndryshim, ka ndikim të kufizuar në vijim të arsimit fillor, të mesëm, të lartë dhe aftësim profesional duke pasur parasysh se shuma mujore e SNS-së mbulon vetëm nevojat bazike të familjeve më pak anëtarë.

Për më tepër, kriteret e përzgjedhjes, posaçërisht për Kategorinë II kanë madje ndikim negativ pasi që familjet përjashtohen nga skema kur fëmija i rritur në familje arrin moshën 18-vjeç dhe konsiderohet si i/e aftë për punë, dhe këto ndikim do të vazhdojnë të mbesin të njëjta.

Së fundi, ndërlidhja e përfituesve të SNS-së me masat aktive të tregut të punës në zbatimin ekzistues ka mjaft hapësirë për përmirësim sepse deri më tani nuk ka arritur të ofrojë shërbime adekuate arsimimi dhe trajnimi profesional për përfituesit, konform kërkesave në tregun e punës pasi që përfituesve u ndërpritet përfitimi nëse realizojnë të hyra mbi 80 euro. Të dhënat administrative nga APRK-ja dëshmojnë se 70% e përfituesve të SNS-së janë të papunë afatgjatë (në mes 4 dhe 9 viteve) dhe vetëm 25% janë të gatshëm të marrin pjesë në trajnime profesionale. Situata do të mbetet e njëjtë pa ndryshime në kornizën ligjore të SNS-së dhe në investime të bollshme në fushën e punësimit dhe ngritjes së kapaciteteve të APRK-së (Banka Botërore, 2019, f. 58). Për gratë ndikimi negativ do të jetë edhe më i lartë duke pasur parasysh se vetëm 0.7%³² e përfituesve aktuale të SNS-së janë të regjistruara si të papuna, gjë që do të vazhdojë të pamundësojë aftësimin e tyre profesional nga APRK-ja dhe shërbimet e punësimit, sepse shumica e përfituesve të SNS-së nuk figurojnë në regjistrat e të papunëve të regjistruar.

Opsioni 2: Duke pasur parasysh se me këtë opsion nuk parashihen ndryshime në kornizën ligjore si dhe në vlerën e shumës mujore të SNS-së, ndikimi i SNS-së në arsimim fillor, të mesëm dhe të lartë dhe aftësim profesional do të mbetet i kufizuar sikurse në *Opsionin 1* dhe i shoqëruar me problemet e njëjta.

Opsioni 3: Ky opsion parashihet të ketë ndikim në të gjitha nivelet e arsimit, aftësimit profesional dhe arsimit gjatë gjithë jetës.

Së pari, me eliminimin e Kategorive I dhe II (me eliminimin e kritereve ekzistuese të përzgjedhjes), familjeve do t'iu mundësohet përfitimi nga SNS-ja pa marrë parasysh numrin e fëmijëve, moshën e anëtarëve të familjes, apo statusin e tyre në tregun e punës, përderisa e kalojnë testin e ri të varfërisë. Në këtë opsion mbulueshmëria e SNS-së do të zgjerohet nga 26% në 44% e të varfërve. Me fjalë tjera, 167,766

³² MPMS, 2017, baza e të dhënave e SNS-së.

persona prej të cilëve 68,521 fëmijë do të mund të përfitojnë nga SNS-ja, përfshirë shtesat e fëmijëve prej 10 euro/muaj. Duke pasur parasysh se familjet nuk do të kenë kufizime në përfitim për shkak të strukturës demografike (moshës së anëtarëve, aftësisë për punësim, etj.), si dhe se shumëat mujore do t'iu përshtaten nevojave të familjeve në bazë të përbërjes (numrit të fëmijëve dhe të të rriturve) dhe madhësisë së familjes (rritje të mjaftueshmërisë nga mbulimi i 39% të nevojave të konsumit të përfituesve në 63%), SNS-ja e reformuar do të ndikojë pozitivisht në vijimin e të gjitha niveleve të arsimimit.

Së dyti, testi i ri i mjeteve të përafërta përfshin pikë shtesë për anëtarë të familjes në bazë të grup-moshës, me qëllim të rritjes së mundësisë së përfitimit nga SNS në qoftë se familja ka më shumë fëmijë, posaçërisht të moshës së shkollimit (shih Tabelën A2 në Aneks).

Së treti, ndryshimet legjislative në këtë opion parashohin futjen e elementeve moderne në dizajn të SNS-së për ta bërë programin më stimulues, për të promovuar aktivizimin e përfituesve të aftë për punë dhe për të zvogëluar varësinë nga përfitimet, i cili do të ketë ndikim direkt në vijimin e të gjitha niveleve të arsimimit përfshirë trajnimin profesional, sepse përfituesve iu mundësohet të përfitojnë nga SNS-ja edhe nëse realizojnë të hyra nga punësimi (nën nivelin e caktuar) apo janë duke vijuar trajnime të aftësimin profesional. Fakti që të gjithë personat e aftë për punë të moshës 18-64 vjeç do të jenë të obliguar të regjistrohen në ZP si dhe të sanksionohen nga SNS-ja, në qoftë se refuzojnë të marrin pjesë në masat aktive të tregut të punës, mund të ketë ndikim të lartë në aftësimin e përfituesve (me reforma në fushën e ofrimit të shërbimeve të punësimit) dhe arsimim gjatë gjithë jetës. Efekti më i lartë do të jetë tek gratë duke pasur parasysh se aktualisht vetëm 0.7% e përfituesve të SNS-së (apo 461 gra) të afta për punë janë të regjistruara në Zyrat e Punësimit në krahasim me 17% të burrave³³.

Efekti rritet edhe nga lirimet dhe përfitimet e tjera në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së: librat falas për nxënësit në arsim fillor dhe të mesëm dhe lirimi nga pagesa e semestrit për studentët.

Opsioni 4: Efekti do të jetë i lartë edhe në këtë opion duke marrë parasysh se përfshin shumicën e reformave që parashihen në *Opsionin 3*. Me përdorimin e shkallës së modifikuar të ekuivalencës së OBEZH-së, shumata mujore e SNS-së do të mbulojë 80% të nevojave të konsumit të përfituesve të SNS-së. dhe numri i individëve përfitues do të rritet nga 106,416 në 128,193 persona (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).

Efekti rritet edhe nga lirimet dhe përfitimet e tjera në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së: librat falas për nxënësit në arsim fillor dhe të mesëm dhe lirimi nga pagesa e semestrit për studentët.

Qeverisja: Ndikimi në trajtimin e çdo personi në mënyrë të barabartë

Të gjitha opsionet: Dispozitat aktuale ligjore të SNS-së obligojnë trajtimin e barabartë të çdo banori dhe shtetasi të Republikës së Kosovës, përfshirë edhe shtetasit e huaj që kanë leje qëndrimi, azilkërkuesit, refugjatët dhe personat të cilët gëzojnë mbrojtje të përkohshme dhe plotësuese. Të gjitha këto grupe gëzojnë të drejtën e aplikimit në SNS dhe të përfitimit nëse i plotësojnë kushtet e përzgjedhjes, sepse analizat për këtë KD nuk kanë dëshmuar të ketë probleme në këtë fushë dhe nuk parashihen dallime në ndikim në mes të opsioneve.

³³ Të dhëna administrative nga baza e të dhënave e SNS-së, 2017, MPMS.

Qeverisja: Informimi i publikut në lidhje me çështjet e caktuara

Të gjitha opsionet: Dispozitat aktuale ligjore të SNS-së dhe rregulloret ekzistuese e rregullojnë aspektin e informimit të publikut në lidhje me të drejtat dhe obligimet e tyre në lidhje me SNS-në, pasi analizat për këtë KD nuk kanë dëshmuar të ketë probleme në këtë fushë dhe nuk parashihen dallime në ndikim në këtë fushë në mes të opsioneve.

Shëndeti dhe siguria publike: Ndikimi në jetën e njerëzve, siç është jetëgjatësia apo shkalla e vdekshmërisë

Opsioni 1: Ndikim i kufizuar duke pasur parasysh se SNS-ja aktuale plotëson vetëm 39% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve, si dhe mbulueshmërinë e kufizuar të skemës (vetëm 26% e familjeve të varfra). Efekti më i madh mund t'i atribuohet lirimit të përfituesve të SNS-së nga pagesa e shërbimeve në kujdesin primar dhe sekondar shëndetësor, mirëpo edhe ky efekt është i kufizuar duke pasur parasysh se 'shpenzimet nga xhepi' në sistemin shëndetësor janë të larta dhe shpesh varfëruese.

Opsioni 2: Ndikim i kufizuar duke pasur parasysh se SNS-ja aktuale plotëson vetëm 39% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve, si dhe mbulueshmërinë e kufizuar të skemës (vetëm 26% e familjeve të varfra). Efekti më i madh mund t'i atribuohet lirimit të përfituesve të SNS-së nga pagesa e shërbimeve në kujdesin primar dhe sekondar shëndetësor, mirëpo edhe ky efekt është i kufizuar duke pasur parasysh se 'shpenzimet nga xhepi' në sistemin shëndetësor janë të larta dhe shpesh varfëruese.

Opsioni 3: Ndikim i ulët duke pasur parasysh se shuma mujore e përfitimit do të mbulojë 63% të nevojave bazike të përfituesve në krahasim me 39% aktualisht dhe se mbulueshmëria do të rritet nga 26% në 44% të varfërve, apo nga 106,416 në 167,766 persona (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016). Këto ndryshime parashihet të përmirësojnë ushqyeshmërinë e përfituesve, sepse shuma mujore e SNS-së do të rritet në përputhje me nevojat e ekonomive familjare në bazë të madhësisë dhe strukturës, dhe nga skema nuk do të largohen personat të cilët realizojnë të hyra deri në një kufi të caktuar, pra, familjet do të lejohen të kenë të hyra më të larta financiare.

Ndikim mund të ketë edhe lirimi nga pagesat e premiumeve të sigurimit shëndetësor dhe pagesat e tjera për shërbime shëndetësore duke pasur parasysh qëllimin e këtij ligji në mbrojtjen financiare të qytetarëve të Kosovës në sektorin e shëndetësisë dhe përmirësimin e kualitetit të shërbimeve. Legjislacioni mbi sigurimet shëndetësore parasheh që përfituesit e SNS-së të lirohen automatikisht nga të lartpërmendurat.

Opsioni 4: Ndikim i lartë pasi që shuma mujore e përfitimit do të mbulojë 80% të nevojave bazike të përfituesve në krahasim me 39% aktualisht, dhe se mbulueshmëria e të varfërve do të rritet nga 26% në 38%, apo nga 106,416 në 128,193 persona (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016). Këto ndryshime parashihet të përmirësojnë ushqyeshmërinë e përfituesve, sepse shuma mujore e SNS-së do të rritet në përputhje me nevojat e ekonomive familjare në bazë të madhësisë dhe strukturës, dhe nga skema nuk do të largohen personat të cilët realizojnë të hyra deri në një kufi të caktuar, pra, familjet do të lejohen të kenë të hyra më të larta financiare.

Ndikim mund të ketë edhe lirimi nga pagesat e premiumeve të sigurimit shëndetësor dhe pagesat e tjera për shërbime shëndetësore duke pasur parasysh qëllimin e këtij ligji në mbrojtjen financiare të qytetarëve të Kosovës në sektorin e shëndetësisë dhe përmirësimin e kualitetit të shërbimeve. Legjislacioni mbi sigurimet shëndetësore parasheh që përfituesit e SNS-së të lirohen automatikisht nga të lartpërmendurat.

Shëndeti dhe siguria publike: Ndikimi në mënyrën e jetesës, ndryshimet në ushqyeshmëri

Opsioni 1: Ndikim i kufizuar duke pasur parasysh se SNS-ja aktuale plotëson vetëm 39% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve, si dhe mbulueshmërinë e kufizuar të skemës (vetëm 26% e familjeve të varfra).

Opsioni 2: Ndikim i kufizuar duke pasur parasysh se SNS-ja aktuale plotëson vetëm 39% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve, si dhe mbulueshmërinë e kufizuar të skemës (vetëm 26% e familjeve të varfra).

Opsioni 3: Ndikim i ulët duke pasur parasysh se shuma e re mujore me shtesat e fëmijëve do të mbulojë 63% të nevojave bazike të përfituesve në krahasim me 39% aktualisht dhe se mbulueshmëria do të rritet nga 26% në 44% e të varfërve, apo nga 106,416 në 167,766 persona (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016). Këto ndryshime parashihet të përmirësojnë ushqyeshmërinë e përfituesve, pasi që shuma mujore e SNS-së do të rritet në përputhje me nevojat e ekonomive familjare në bazë të madhësisë dhe strukturës, dhe nga skema nuk do të largohen personat të cilët realizojnë të hyra deri në një kufi të caktuar, pra, familjet do të lejohen të kenë të hyra më të larta financiare.

Opsioni 4: Ndikim i lartë duke pasur parasysh se shuma mujore e përfitimit do të mbulojë 80% të nevojave bazike të përfituesve në krahasim me 39% aktualisht dhe se mbulueshmëria do të rritet nga 26 në 38% e të varfërve, apo nga 106,416 në 128,193 persona (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016). Këto ndryshime parashihet se do të përmirësojnë ushqyeshmërinë e përfituesve, pasi që shuma mujore e SNS-së do të rritet në përputhje me nevojat e ekonomive familjare në bazë të madhësisë dhe strukturës, dhe nga skema nuk do të largohen personat të cilët realizojnë të hyra deri në një kufi të caktuar, pra, familjet do të lejohen të kenë të hyra më të larta financiare.

Ndikimi në të drejtat themelore

Dinjiteti

Sistemet e sigurimit social dhe mbrojtjes sociale në përgjithësi synojnë përfshirjen sociale dhe sigurimin e dinjitetit për të gjithë personat të cilat ballafaqohen me rrethana në të cilat nuk kanë kapacitet t'i realizojnë plotësisht të drejtat e tyre. Njëra prej mënyrave se si arrihen këto qëllime përmes transfereve monetare sociale, shërbimeve sociale si dhe shërbimeve të punësimit është përmes ngritjes së standardit të jetesës. Sa më gjithëpërfshirëse programet dhe shërbimet sociale, aq është më e lartë mundësia e përfshirjes sociale.

Opsioni 1: Vetë ekzistenca e Skemës së Ndhmës Sociale dhe përfitimeve tjera në të cilat kanë të drejtë përfituesit e SNS-së – subvencionimi i energjisë, lirimi nga pagesat e shërbimeve shëndetësore në nivelin primar dhe sekondar, lirimi nga pagesat dhe detyrimet tjera siç janë semestri gjatë studimeve – ndikon se edhe në *Opsionin 1*, SNS-ja ka ndikim në dinjitetin e përfituesve duke u ofruar të hyra financiare për realizimin e së paku të drejtave bazike të tyre.

Opsioni 2: Edhe pa ndryshime ligjore, SNS-ja dhe pako e shërbimeve dhe lirimeve në të cilat kanë të drejtë përfituesit ndikojnë në dinjitetin e përfituesve.

Opsioni 3: Reformat në këtë opsion do të kenë ndikim pozitiv në dinjitetin e qytetarëve dhe banorëve të Kosovës. Si fillim, me ndryshimet e parapara në dizajn të programit, SNS-ja do të mbulojë numër më të madh të personave të cilat kanë nivel të ulët të standardit të jetesës, pra janë të përjashtuar në aspektin

socio-ekonomik, në bazë të karakteristikave dhe nevojave të tyre³⁴, dhe jo kriterëve arbitrare të përzgjedhjes siç janë mosha, aftësia për të punuar, apo aktiviteti ekonomik. Mbulueshmëria do të rritet nga 26% në 44% e të varfërve. Së dyti, reforma në dizajnin e SNS-së parasheh që përfituesit mund të vazhdojnë përfitimin nga SNS-ja përkundër angazhimit në tregun e punës apo pjesëmarrjen në masat aktive të tregut të punës, duke iu mundësuar kështu 'daljen' graduale nga skema. Mundësia për rritjen e të hyrave financiare duke qenë të 'mbrojtur' financiarisht do të rezultojë në ngritje edhe më të lartë të standardit të jetesës, pra realizim të të drejtave bazike për pjesëmarrje sociale. Së treti, rritja e nivelit të shumës mujore të përfitimit, mbulim i 63% të nevojave bazike të përfituesve, posaçërisht për familjet e mëdha, do të ketë ndikim të mëtutjeshëm në dinjitetin e përfituesve të SNS-së. Së fundi, e drejta në përfitime dhe lirime tjera nga pagesat siç janë premiumet e sigurimeve shëndetësore dhe pagesat e tjera në sektorin e shëndetësisë, lirimi nga pagesa e semestrit, librat falas për nxënësit e shkollave fillore, subvencionimi i energjisë, ujit, dhe komunalive tjera, etj., po ashtu do të ndikojnë pozitivisht në dinjitetin e përfituesve të SNS-së në këtë opsion.

Opsioni 4: Reformat në këtë opsion do të kenë ndikim pozitiv në dinjitetin e qytetarëve dhe banorëve të Kosovës sikurse në *Opsionin 3*. Me ndryshimet e parapara në dizajn të programit, SNS-ja do të mbulojë numër më të madh të personave të cilat kanë nivel të ulët të standardit të jetesës, pra, janë të përjashtuar në aspektin socio-ekonomik, në bazë të karakteristikave dhe nevojave të tyre³⁵, dhe jo kriterëve arbitrare të përzgjedhjes, siç janë: mosha, aftësia për të punuar, apo aktiviteti ekonomik. Mbulueshmëria do të rritet nga 26% në 38% e të varfërve. Së dyti, reforma në dizajnin e SNS-së parasheh që përfituesit mund të vazhdojnë përfitimin nga SNS-ja përkundër angazhimit në tregun e punës apo pjesëmarrjen në masat aktive të tregut të punës, duke u mundësuar kështu 'daljen' graduale nga skema. Mundësia për rritjen e të hyrave financiare duke qenë të 'mbrojtur' financiarisht do të rezultojë në ngritje edhe më të lartë të standardit të jetesës, pra realizim të të drejtave bazike për pjesëmarrje sociale. Së treti, rritja e nivelit të shumës mujore të përfitimit, mbulim i 80% të nevojave bazike të përfituesve, posaçërisht për familjet e mëdha, do të ketë ndikim të mëtutjeshëm në dinjitetin e përfituesve të SNS-së. Së fundi, e drejta në përfitime dhe lirime tjera nga pagesat siç janë premiumet e sigurimeve shëndetësore dhe pagesat tjera në sektorin e shëndetësisë, lirimi nga pagesa e semestrit, librat falas për nxënësit e shkollave fillore, subvencionimi i energjisë, ujit, dhe komunalive tjera, etj., po ashtu, do të ndikojnë pozitivisht në dinjitetin e përfituesve të SNS-së në këtë opsion.

Liria – Mbrojtja ligjore, ekonomike ose shoqërore e individëve ose familjes

Opsioni 1: Qëllimi i Skemës së Ndhmës Sociale është mbështetja dhe ofrimi i ndihmës së përkohshme financiare për familjet në varfëri. Si i tillë, edhe pa asnjë reformë në *Opsionin 1* SNS ndikon në mbrojtjen ekonomike të individëve dhe familjes.

Opsioni 2: Qëllimi i Skemës së Ndhmës Sociale është mbështetja dhe ofrimi i ndihmës së përkohshme financiare për familjet në varfëri. Si i tillë, edhe pa reforma ligjore në *Opsionin 2* SNS ndikon në mbrojtjen ekonomike të individëve dhe familjes.

Opsioni 3: Reformat e parapara në këtë opsion do të avancojnë mbrojtjen ekonomike të familjeve duke pasur parasysh se përfshijnë: rritjen e shumës mujore të SNS-së në bazë të madhësisë dhe strukturës së

³⁴ Të hyrat financiare, posedimi i aseteve, struktura demografike e anëtarëve të familjes, gjinia e kreut të familjes, statusi martesor i kreut të familjes, numri i femrave të rritura në familje, numri i të varurve, niveli i arsimimit, etj.

³⁵ Të hyrat financiare, posedimi i aseteve, struktura demografike e anëtarëve të familjes, gjinia e kreut të familjes, statusi martesor i kreut të familjes, numri i femrave të rritura në familje, numri i të varurve, niveli i arsimimit, etj.

familjes, rritjen në numrin e individëve të cilët do të përfitojnë nga SNS nga 106,416 në 167,716, formën e integruar të ofrimit të shërbimeve sociale, të punësimit dhe SNS-së, si dhe mundësinë e përfituesve të marrin pjesë në treg të punës dhe masa aktive të tregut të punës pa iu ndërprerë përfitimi nga SNS-ja.

Opsioni 4: Reformat e parapara në këtë opion do të avancojnë mbrojtjen ekonomike të familjeve duke pasur parasysh se përfshijnë: rritjen e shumëve mujore të SNS-së në bazë të madhësisë dhe strukturës së familjes, rritjen në numrin e individëve të cilët do të përfitojnë nga SNS-ja nga 106,416 në 128,193 persona, formën e integruar të ofrimit të shërbimeve sociale, të punësimit dhe SNS-së, si dhe mundësinë e përfituesve të marrin pjesë në tregun e punës dhe masa aktive të tregut të punës pa iu ndërprerë përfitimi nga SNS-ja.

Të dhënat personale

Opsioni 1: Skema e Ndhmës Sociale aktualisht përpunon të dhëna të shumta personale të aplikuesve dhe përfituesve për të verifikuar kriteret e përzgjedhjes dhe statusin socio-ekonomik të familjeve. Përpos të dhënave, siç janë: data dhe vendi i lindjes, anëtarët e familjes, statusi i punësimit, vijimi i shkollimit, aftësia për të punuar, etj., sistemi i TI-së i SNS-së ka qasje edhe në të dhënat e të hyrave financiare të aplikuesve dhe përfituesve përmes shkëmbimit të të dhënave me ATK-në dhe skemat e tjera të MPMS-së. Mbrojtja e të dhënave personale të përfituesve mbrohet me ligjin primar dhe dytësor të SNS-së, andaj në këtë opion nuk parashihet ndonjë ndryshim.

Opsioni 2: Në këtë opion nuk parashihen ndryshime në llojin e të dhënave personale të cilat mbledhen mbi përfituesit apo në mënyrën se si ato trajtohen sipas ligjit primar dhe dytësor në fuqi, andaj nuk parashihen ndryshime në ndikim në krahasim me situatën aktuale.

Opsioni 3: Reformat në ligj dhe në administrimin e SNS-së parashohin zgjerim në qasjen dhe procesimin e të dhënave personale të aplikuesve dhe përfituesve, duke pasur parasysh se koncepti i reformës bazohet në digjitalizim të verifikimit të kushteve socio-ekonomike të përfituesve përmes shkëmbimit të të dhënave me shumë institucione, si dhe integrimin e sistemeve të TI-së për të gjitha skemat e MPMS-së në Regjistrin Social. Përveç sistemeve aktuale me të cilat shkëmben të dhënat në SNS, aktualisht planifikohet të ketë ndërlidhje edhe me regjistrin civil, regjistrin e veturave, skemat e granteve dhe subvencioneve të MPBZH-së, fondin e sigurimeve shëndetësore, eventualisht edhe programin e subvencioneve të energjisë, etj. Andaj, korniza ligjore do të përmbajë dispozita të detajuara për funksionimin e sistemeve të TI-së si dhe përpunimin dhe mbrojtjen e të dhënave personale të përfituesve, duke marrë parasysh gjithë këto reforma.

Opsioni 4: I njëjti ndikim me *Opsionin 3*.

Trajtimi i barabartë

Opsioni 1: Legjislacioni ekzistues i SNS-së garanton të drejta të barabarta në qasje të SNS-së pa dallim të gjinisë, përkatësisë etnike, apo fetare. Me ndryshimet dhe plotësimet ligjore në vitin 2012, qasja në SNS iu garantohet edhe personave dhe familjeve të cilët nuk janë shtetas apo banorë të përhershëm në Kosovë por kanë leje qëndrimi, azilkërkuesve, refugjatëve si dhe personave nën mbrojtje të përkohshme dhe plotësuese. I vetmi kriter për aplikim është mosha, me ç'rast aplikuesi apo familjari ose kujdestari i tij/saj duhet të jetë i moshës 16-vjeç. Andaj, ky opion nuk ka ndikim në aspektin e trajtimit të barabartë.

Opsioni 2: Nuk ka ndikim në trajtimin e barabartë pasi që nuk parashihen ndryshime ligjore dhe administrimi dhe zbatimi i SNS-së nuk karakterizohen me probleme në trajtim të barabartë.

Opsioni 3: Ky opsion nuk parasheh ndonjë ndryshim sa i përket qasjes në SNS në aspektin e barazisë në trajtim, pasi nuk ka dëshmi se kjo është çështje problematike në dizajnin aktual të programit. Pra, parimi i barazisë para ligjit do të garantohet edhe në këtë opsion.

Opsioni 4: Ky opsion nuk parasheh ndonjë ndryshim sa i përket qasjes në SNS në aspektin e barazisë në trajtim, pasi nuk ka dëshmi se kjo është çështje problematike në dizajnin aktual të programit. Pra, parimi i barazisë para ligjit do të garantohet edhe në këtë opsion.

Të drejtat e fëmijëve

Opsioni 1: Njëri nga kriteret e përzgjedhjes për Kategorinë II, se familja duhet të ketë së paku një fëmijë nën moshën 5 vjeçare është diskriminues sepse përjashton nga skema familjet e varfra vetëm në bazë të këtij kriteri edhe nëse situata e tyre socio-ekonomike nuk ka ndryshim. Duke pasur parasysh se shpenzimet e ekonomive familjare rriten me numrin e fëmijëve, posaçërisht kur këta të fundit arrijnë moshën e shkollës, skema aktuale e SNS-së i shkel të drejtat e fëmijëve për përfshirje sociale, si dhe për shkollim. *Opsioni 1* nuk shënon përmirësim në realizimin e këtyre të drejtave pasi që nuk parashihen ndryshime në kornizën ligjore.

Opsioni 2: Nuk ka ndikim pozitiv në realizimin e të drejtave të fëmijëve për përfshirje sociale dhe për arsimim pasi që nuk parasheh ndryshime ligjore.

Opsioni 3: Ka ndikim pozitiv në realizimin e të drejtave të fëmijëve me heqjen e kriterëve të përzgjedhjes, posaçërisht atë se familja duhet të ketë së paku një fëmijë nën moshën 5 vjeçare për të përfituar nga SNS-ja. Për më tepër, TMP-ja iu cakton pikë shtesë familjeve me më shumë fëmijë të moshës shkollore për të rritur mundësinë e tyre për të përfituar nga SNS-ja. Pastaj, shtesa e fëmijëve prej 10 euro/muaj ka, për qëllim nxitjen e vijimit të arsimimit dhe si rrjedhojë zhvillimin e kapitalit njerëzor. Së fundi, shkëmbimi i të dhënave me institucionet dhe programet tjera, përfshirë shërbimet sociale dhe të dhënat nga MASHT-i do të sigurojë që fëmijët që u përkasin grupeve të cënueshme do të monitorohen me qasje ndërsektorale për të përmirësuar përfshirjen e tyre sociale. Ndikimi në të drejtat e fëmijëve në këtë opsion parashihet të jetë i lartë, po ashtu, duke marrë parasysh se numri i fëmijëve përfitues parashihet të rritet nga 55,284 në 68,521 (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).

Opsioni 4: Ka ndikim pozitiv në realizimin e të drejtave të fëmijëve me heqjen e kriterëve të përzgjedhjes, posaçërisht atë se familja duhet të ketë së paku një fëmijë nën moshën 5-vjeç për të përfituar nga SNS. Për më tepër, TMP ju cakton pikë shtesë familjeve me më shumë fëmijë të moshës shkollore për të rritur mundësinë e tyre për të përfituar nga SNS. Së fundi, shkëmbimi i të dhënave me institucionet dhe programet tjera, përfshirë shërbimet sociale dhe të dhënat nga MASHT do të sigurojë që fëmijët që u përkasin grupeve të cënueshme do të monitorohen me qasje ndër-sektorale për të përmirësuar përfshirjen e tyre sociale.

Administrimi i mirë

Opsioni 1: Ky opsion nuk parasheh ndryshime në ligj apo në administrimin e SNS-së prandaj nuk ka ndikim në administrim të programit.

Opsioni 2: Ky opcion do të ketë ndikim në administrim më të mirë të SNS-së dhe llogaridhënie përmes ngritjes së kapaciteteve njerëzore, investimeve në avancimin e infrastrukturës së TI-së për verifikimin e aplikuesve dhe përfituesve të SNS-së, si dhe rregullores/ve për përmirësim të mekanizmave për monitorim dhe matje të performancës në nivel lokal.

Opsioni 3: Ky opcion do të ketë ndikim të lartë në përmirësimin e administrimit të SNS-së sepse parasheh harmonizim të programit me përfitimet dhe shërbimet e tjera (sociale dhe të punësimit) dhe ofrimin e shërbimeve të integruara. Për të mundësuar këtë, reforma parasheh zhvillimin e Regjistrat të Unifikuar Social i cili do të bëjë ndërlidhjen e modulit të ri të SNS-së me sisteme tjera të TI-së në MPMS, përfshirë përfitimet dhe shërbimet sociale, shërbimet e punësimit, fondin e sigurimeve shëndetësore dhe bazën e të dhënave përmes të cilave mund të bëhet verifikimi i aplikuesve dhe përfituesve të SNS-së. Ky regjistër do të përmirësojë administrimin e SNS-së në masë të konsiderueshme sepse në të ardhmen do të inkorporojë edhe module të programeve të cilat përdorin metodë të shënjestrimit për përzgjedhjen e përfituesve, si dhe përmes shkëmbimit të të dhënave me shumë sisteme tjera, duke e bërë kështu verifikimin më efikas sepse nuk do të ketë nevojë për verifikim manual/fizik. Administrimi do të përmirësohet po ashtu përmes ngritjes së kapaciteteve të QPS-ve, Divizionit të SNS-së, Njesisë së Kontrollit dhe Mbikëqyrjes, si dhe të Qendrave për Punë Sociale (QPS), përfshirë në ofrimin e shërbimeve të integruara përmes ndryshimit të modelit të ofrimit të shërbimeve në QPS.

Opsioni 4: Të njëjtat ndikime sikurse në *Opsionin 3*.

Ndikimi gjinor

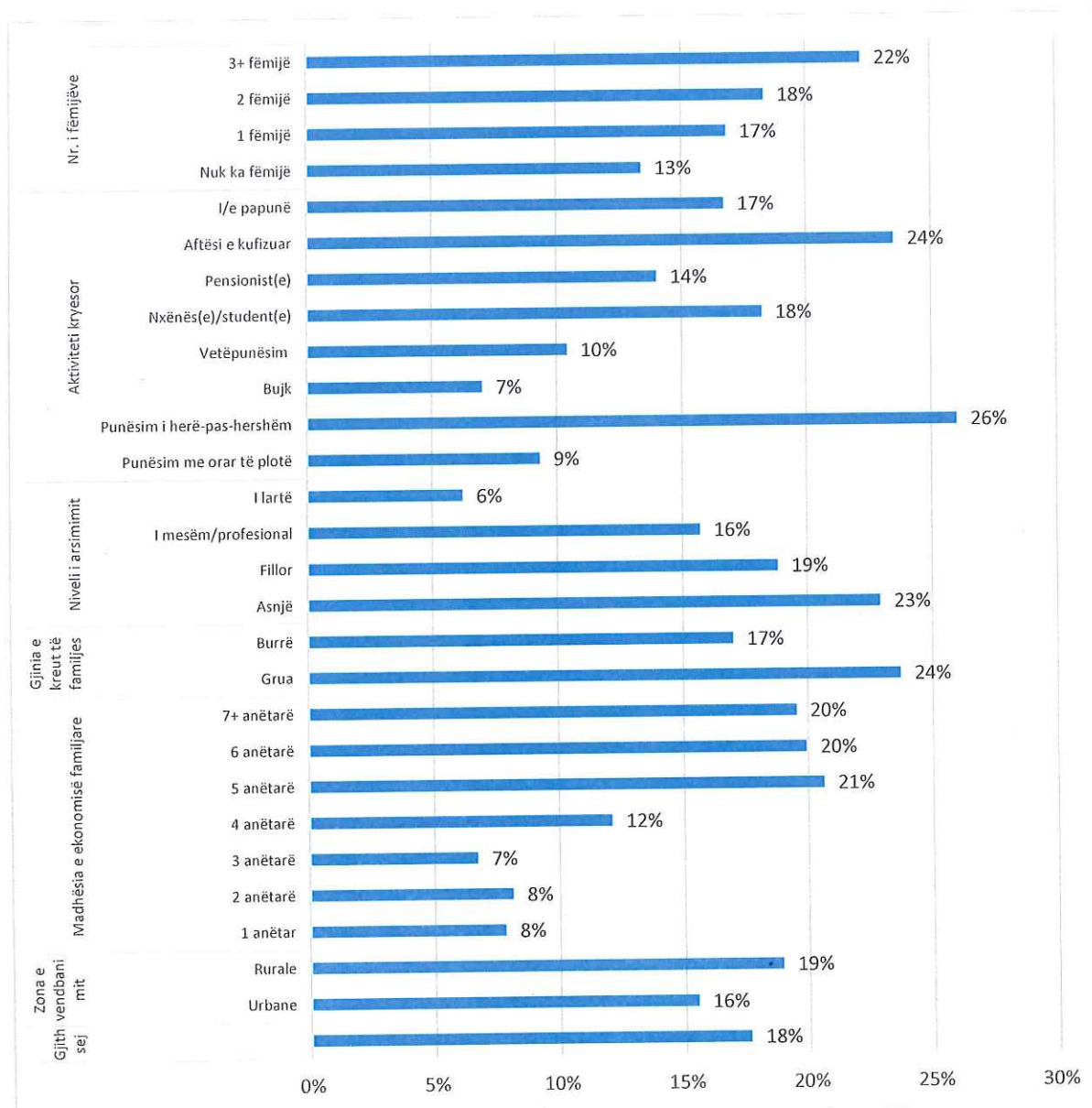
Opsioni 1: Shpërndarja e grave dhe burrave përfitues sipas kriterëve të përzgjedhjes në SNS tregon se këto të fundit kontribuojnë në pabarazi gjinore, veçanërisht në aspektin e përfshirjes sociale të grave dhe pjesëmarrjen e tyre në tregun e punës. Më pak se 1% e grave përfituese të SNS-së janë të regjistruara si të papuna, potencialisht mund të trajtohen me masa aktive të tregut të punës dhe t'u ofrohen shërbime të punësimit, në krahasim me 17% të burrave. Të dhënat nga APRK po ashtu dëshmojnë se shumica - 95% - e përfituesve të SNS-së të regjistruar si të papunë janë burra. Kjo është në kundërshtim me profilin e përgjithshëm të të papunëve të regjistruar, ku pothuajse gjysma (45%) janë gra, si dhe me statistikën e tregut të punës që tregojnë se shkalla e papunësisë është më e lartë për gratë (33.4%) në krahasim me burrat (28.5%)³⁶ dhe se shkalla e joaktivitetit të grave (81.6%) është jashtëzakonisht më e lartë se ajo e burrave (36.7%) të burrave³⁷. Në anën tjetër, gratë janë të mbi-përfaqësuara në kategorinë e kujdestarëve, me mbi 28% në krahasim me 13% të burrave (shih Tabelën 3 tek Kapitulli i Përkufizimit të Problemit). Profili i varfërisë në Kosovë në anën tjetër tregon se shkalla e varfërisë në mesin e ekonomive familjare ku kreu i familjes është grua është dukshëm më e lartë, 24%, në krahasim me 17% të familjeve të kryesura nga burrat (shih Figurën 2). Duke pasur parasysh se ky opcion nuk parasheh reformë në dizajnin e legjislacionit të SNS-së, ndikimi në barazi gjinore është i ulët.

Opsioni 2: Sikurse *Opsioni 1*, nuk ka efekt në barazinë gjinore sepse nuk parasheh ndryshime në kornizën ligjore.

³⁶ ASK, 2019, Anketa e Fuqisë Punëtore 2019, f. 12. <http://ask.rks-gov.net/media/4671/anketa-e-tregut-te-punes-2018.pdf>

³⁷ Ibid.

Figura 5 Shkalla e varfërisë ndër grupet e ndryshme

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës dhe Banka Botërore (2017).

Opsioni 3: Ndryshimet në kornizën ligjore të SNS-së do të kenë ndikim pozitiv në barazinë gjinore në disa aspekte:

1. Me eliminimin e kriterëve të përzgjedhjes, posaçërisht për Kategorinë II ku familja ka të drejtë të ketë vetëm një anëtar të rritur të familjes të aftë për punë të regjistruar si i/e papunë, në dizajn

- të SNS-së do të eliminohen ketë shtysa për regjistrim vetëm të meshkujve (si kryefamiljar në shumicën e rasteve), për të dëshmuar plotësimin e kriterëve.
2. Regjistrimi i personave të aftë për punë në ligjin e ri është obligativ, prandaj numri i grave të regjistruara në ZP do të rritet dukshëm dhe të jetë proporcional me atë të burrave. Numri i personave të regjistruar si të papunë në këtë opsion do të shënojë rritje nga 10,597 persona të në vitin 2017 në 90,712 persona³⁸, prej të cilëve 50.1% do të jenë gra (45,460 persona), ndërsa 49.9% burra (45,252 persona) (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).
 3. Reforma e SNS-së parasheh ofrim të integruar të transfereve monetare të SNS-së dhe shërbimeve sociale dhe të punësimit me qëllim të aktivizimit, duke i lejuar familjet të përfitojnë nga SNS njëkohësisht, gjë që mund të ketë efekt edhe në ngritjen e pjesëmarrjes së grave në tregun e punës, në aftësimin e tyre profesional, si dhe në punësim;
 4. Testi i modifikuar i varfërisë do të përfshijë edhe treguesit e mëposhtëm për të siguruar ndërlidhjen e përfitimit nga SNS-ja me profilin e varfërisë në Kosovë i cili ngërthen disa elemente gjinore. Testi i mjeteve të përafërta si i tillë, siguron që ekonomitë familjare me kryefamiljare dhe nënat vetushqyese të kenë mundësi më të lartë të përzgjedhjes në SNS.
 - a. Gjinia e kreut të familjes
 - b. Statusi martesor i kreut të familjes
 - c. Mosha e kreut të familjes
 - d. Niveli i arsimimit i kreut të familjes
 - e. Numri i të varurve në familje.

Opsioni 4: Ndikime të njëjta me *Opsionin 3*. Rritja e numrit të personave të regjistruar si të papunë me Zyrat e Punësimit do të jetë po ashtu e lartë; nga 10,597 në vitin 2017 në 68,993 persona prej të cilëve rreth 51% (34,999 persona) do të jenë gra, ndërsa 49.3% (33,994 persona) do të jenë burra (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur të dhënat e ABEF 2016).

Ndikimet në barazinë sociale

Opsioni 1: Sistemet e sigurimit social dhe mbrojtjes sociale në përgjithësi synojnë barazinë sociale përmes transfereve monetare sociale, shërbimeve sociale si dhe shërbimeve të punësimit të cilat sigurojnë standard të pranueshëm të jetesës. Programet dhe sistemet e mbrojtjes sociale të cilat i përafrohen nivelit adekuat (dhe të pranueshëm) të standardit të jetesës kanë ndikim në rritjen e barazisë sociale. Skema aktuale e Ndihmës Sociale synon arritjen e barazisë sociale mirëpo ka mangësi në disa aspekte siç janë mbulueshmëria dhe mjaftueshmëria. Në vitin 2016, SNS-ja ka arritur të mbulojë vetëm 26% të të varfërve, shumica mujore e SNS-së mbulon vetëm 39% të konsumit mesatar të familjeve më të varfra (përfituesve), dhe ndikimi në zbutjen e varfërisë vazhdon të jetë i kufizuar. SNS ndikon në zvogëlimin e shkallës së varfërisë me vetëm 1.9 pikë të përqindjes (nga 16.3% në 14.4%) , ndërsa në hendekun e varfërisë me 1.6 pikë të përqindjes (nga 4.8% në 3.3%). Pa ndryshime në kornizën ligjore –

Opsioni 1 – SNS do të ketë ndikim të kufizuar në barazinë sociale.

³⁸ Pasi që shkalla e aftësisë së kufizuar nuk mund të simulohet me të dhënat e ABEF, këto shifra paraqesin numrin më të lartë të mundshëm të personave të moshës 18-64 vjeçare që mund të regjistrohen në Zyrat e Punësimit me supozimin se të gjithë të përzgjedhurit janë të aftë për punë.

Opsioni 2: Duke qenë se ndikimet e këtij opsioni janë kryesisht të ndërlidhura me shënjestrimin e SNS-së, ndikimi në barazinë sociale është i kufizuar, sikurse në *Opsionin 1*.

Opsioni 3: Me heqjen e kriterëve të përzgjedhjes, gjegjësisht heqjen e Kategorive I dhe II, zbatimin e testit të ri të varfërisë, dhe përdorimin e shkallëve optimale të ekuivalencës si dhe shtesat e fëmijëve, SNS në këtë opsion do të ndikojë në rritje të mbulueshmërisë nga 26% në 44% të të varfërve. Mjaftueshmëria e shumë mujore të ndihmës sociale do të rritet nga 39% në mbulim të 63% të nevojave të konsumit të familjeve përfituese. *Opsioni 3* prandaj do të ketë ndikim të lartë në avancimin e barazisë sociale përmes provizionit të përfitimit për më shumë individë si dhe përmes rritjes së shumës mujore të përfitimit në përputhje me madhësinë dhe strukturën demografike të familjeve (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur ABEF 2016).

Opsioni 4: Ndikimi në barazinë sociale në këtë opsion është i lartë sikurse në *Opsionin 3* pasi që ndryshimet ligjore do të rezultojnë në rritje të mbulueshmërisë nga 26% në 38% e të varfërve dhe shuma mujore e SNS-së do të mbulojë 80% të nevojave bazike të përfituesve në krahasim me 39% në skemën aktuale (llogaritjet e Bankës Botërore për KD duke përdorur ABEF 2016).

Kapitulli 4.1: Sfidat me mbledhjen e të dhënave

Hartimi i këtij KD ka përfituar nga shumë të dhëna administrative të cilat janë grumbulluar nga baza e të dhënave e SNS-së si dhe nga APRK. Studimi i vlerësimit të SNS-së nga Banka Botërore i cili është kryer për qëllim të këtij studimi si dhe simulimet për reformë për të vlerësuar Opsionin 3 dhe 4 kanë qenë tejet të dobishme. Disa prej burimeve tjera të informatave përfshijnë: (1) Vlerësimin e kapaciteteve të QPS-ve dhe MPMS-së për zbatimin e programeve me metodë të shënjestrimit nga Banka Botërore (2018) dhe (2) Vlerësimi i varfërisë së konsumit në Kosovë 2012-2015 nga ASK (2017). Në mungesë të studimeve në literaturë si dhe të dhënave, diskutimi i ndikimeve në trajtimin e barabartë – në baza të etnitetit, gjinisë apo karakteristikave tjera (në nivel të QPS-ve dhe atë qendror), në informimin e publikut, dhe në ushqyeshmëri apo jetëgjatësi nuk ka mundur të jetë mjaftueshëm i hollësishëm. Vlerësimi i disa prej ndikimeve në *Opsionin 2* po ashtu, nuk ka mundur të simulohet në mënyrë sasiore apo cilësore sepse ngërthen ndryshim në sjellje të zyrtarëve pas ngritjes së kapaciteteve dhe ndryshimeve në procedurat e zbatimit.

Kapitulli 5: Komunikimi dhe konsultimi

Hapi i parë që është ndërmarrë për hartimin e Koncept Dokumentit, ka qenë studimi i Bankës Botërore (2019) “Studimi mbi Skemën e Ndhmës Sociale: Vlerësimi dhe Opsionet e Reformës”, i cili përveç analizës analitike me të dhënat e Anketës së Buxhetit të Ekonomive Familjare (2016) të Agjencisë së Statistikave të Kosovës dhe të dhënat administrative nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS), ka përfshirë edhe konsultime të shumta me zbatuesit e SNS-së, MPMS-në dhe rreth njëzetë (20) Qendra për Punë Sociale (QPS).

Pas kësaj, është themeluar grupi punues, i cili përbëhet nga një numër i madh institucionesh në nivel qendror dhe lokal, të cilat janë përgjegjëse për zbatimin e Skemës së Ndhmës Sociale, dhe/ose ofrojnë apo janë të mandatuara të ofrojnë shërbime apo përfitime tjera për përfituesit e Skemës së Ndhmës Sociale në të ardhmen. Në grupin punues, po ashtu, ka anëtarë nga sektori i organizatave jo-qeveritare vendore dhe organizatave ndërkombëtare (përfshirë donatorët), të cilët veprojnë në fushën e ndihmës, shërbimeve, mbrojtjes dhe/apo përfshirjes sociale, përmes programeve të tyre.

Me grupin punues, përveç takimeve të rregullta, është organizuar një punëtori treditore për përpilimin e Koncept Dokumentit. Në këtë punëtori, në ditën e parë janë diskutuar gjetjet e analizës së SNS-së dhe nevoja për reformë, si dhe opsionet e reformës për të rritur ndikimin e SNS-së në zbutjen e varfërisë dhe për të përmirësuar ofrimin e shërbimeve të integruara sociale dhe të punësimit me qëllim të aktivizimit të përfituesve në tregun e punës dhe përfshirjen sociale.

Pas punëtorisë janë mbajtur disa takime me Organizata Jo Qeveritare (OJQ) vendore dhe organizata ndërkombëtare, përfshirë KOMF, OSBE, UNDP dhe UNICEF për të diskutuar opsionet e reformës.

Drafti i Koncept Dokumentit i reviduar në bazë të punëtorisë dhe takimeve, është publikuar për konsultim me publikun në platformën elektronike për konsultime, më datë 30.08.2019 dhe ka qenë i hapur për komente deri më datë 20.09.2019. Lansimi i tij është bërë nga Ministri i MPMS-së përmes një konference për media, të mbajtur më 30.08.2019.³⁹ Pas përfundimit të konsultimit publik, është mbajtur një punëtori njëditore me të gjitha QPS-të e Republikës së Kosovës. Në punëtori morën pjesë drejtorët e QPS-ve dhe udhëheqësit e SNS-së në QPS. Përveç diskutimit të analizës së problemit dhe opsionit të përzgjedhur, u diskutua edhe për ndryshimet e nevojshme administrative për të mundësuar dhe lehtësuar zbatimin e reformës së SNS-së, si dhe për nevojat e QPS-ve në aspektin e zhvillimit të kapaciteteve dhe resurseve.

Çështjet kryesore që janë identifikuar gjatë procesit të konsultimit dhe janë vlerësuar nga grupi punues, janë:

- Aktivizimi i përfituesve nga SNS-ja, përmes masave aktive të tregut të punës dhe shërbimeve tjera të punësimit;
- Mbulimi i shpenzimeve të pjesëmarrësve (përfitues të SNS) për transport dhe ushqim gjatë vijimit të trajnimeve për aftësim profesional;
- Të hyrat nga bursat për studentët të mos përfshihen në këtë test – komponentë e testit të varfërisë pasi qëllimi i tyre është promovimi i zhvillimit të kapitalit njerëzor;
- Vetëm gjysma (50%) e të hyrave nga pensionet për personat me paafësi prej 80% ose më shumë të llogariten në testin e varfërisë;
- Zotërimi dhe shfrytëzimi i tokës së punëshme dhe i mjeteve bujqësore, si dhe zotërimi i bagëtive të përfshihen në Testin e Mjeteve të Përafërta, sepse mund të gjenerojnë të hyra të konsiderueshme për aplikuesit/përfituesit potencial të SNS-së. Pjesëmarrësit, po ashtu, kanë rekomanduar që këto duhet të konsiderohen dhe për sasinë e secilës prej tyre, duke caktuar pikët për të mundësuar vlerësimin adekuat;
- Në pyetësin e Testit të Mjeteve të Përafërta, të përfshihen edhe pyetjet nëse ekonomia familjare ka anëtarë që jetojnë jashtë vendit, si dhe nëse ndonjë anëtar i familjes ka depozita në bankë;
- Të evitohet duplikimi i pyetjeve dhe treguesit që grumbullojnë pyetje për çështjet e njëjta në pyetësor;
- Treguesi “*Ekonomia familjare zotëron TV me ngjyra*” të zëvendësohet me “*Ekonomia familjare zotëron TV LCD*”, sepse kjo e fundit përkon më shumë me realitetin në terren;

³⁹ Shih linkun: <https://mpms.rks-gov.net/ministri-recica-lanson-ne-konsultime-publike-koncept-dokumentin-per-skemen-e-ndihmes-sociale/>

- Verifikimi i të dhënave për Testin e Mjeteve Financiare, të përfshijë shkëmbim të të dhënave edhe me komunitet, sepse këto të fundit, po ashtu, ofrojnë grante për bujqësi si dhe mjete pune për bujqësi;
- Certifikatat e vijimit të mësimin të shkollës së mesme të lartë, nuk duhen të jenë kritere përjashtuese në fazën e aplikimit për Skemën e Ndhmës Sociale, sepse rezultojnë në moskualifikim të familjeve të varfra në skemë;
- Të përfshihen ndryshimet eventuale në Testin e Varfërisë, me reformat e parapara në mbledhjen e të dhënave nga Agjencia e Statistikave të Kosovës, gjegjësisht, me tranzicion nga mbledhja e të dhënave të konsumit të ekonomive familjare. Zyrat e Punësimit të mbajnë evidencë të posaçme për individët/përfitues të SNS-së, që iu ofrohet mundësia për punësim, mirëpo e refuzojnë dhe këto të dhëna t’iu përcillen QPS-ve;
- Në kuadër të kategorisë së të huajve, përveç të huajve në cilësinë e azilkërkuesit, të bëhet përfshirja edhe e refugjatëve, personave me mbrojtje plotësuese, siç parashihet me Ligjin mbi Azilin, personave me status të personit pa shtetësi;
- Mungesa e një sistemi shtesë për individë të cënueshëm, si sistem shtesë i familjes, si kategori individuale për ndihmë sociale. Si për shembull, në disa raste të azilkërkuesve të mitur të pa shoqëruar, ose atyre pa familje iu nevojitet ndihmë më e madhe;
- Posedimi i sendeve materiale të mos merret si kriter përjashtues kur bëhet fjalë për vlerësimin e shumës së ndihmës sociale që i’u jepet azilkërkuesve, refugjatëve dhe personave pa shtetësi;
- Efekti që mund të vijë si pasojë e metodës së Testit të ri të Mjeteve të Përafërta (TMP), mund të jetë i padrejtë sa i përket qasjes në SNS nga refugjatët, azilkërkuesit dhe personat pa shtetësi, etj.

Në tabelën më poshtme, në mënyrë kronologjike janë paraqitur aktivitetet që janë kryer për hartimin e Koncept Dokumentit.

Tabela 6 Përmbledhje e aktiviteteve të komunikimit dhe konsultimit të kryera për një koncept dokument

Qëllimi kryesor	Grupi i synuar	Aktiviteti	Komunikimi/njoftimi	Datat/periudha kohore	Personi përgjegjës
Takimi i hapur për të gjithë palët e interesuara	Të gjitha palët e interesuara	Takim publik	Konferencë për media, Ministri i MPMS	30.8.2019	Ylfete Ramosaj – Abazi, Ismail Gashi
Konsultime të targetuara	30. Komunitet QPS-të 2. Ministrinë e linjës (MSH,MF, MASHT, Fondi i Sigurimeve Shëndetësore, rregullatori i energjisë, Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit)	Konsultim	Takim	26.03.2019	Ylfete Ramosaj – Abazi,

	3.OJQ-të në fushën e mbrojtjes sociale dhe shërbimeve sociale				
	4. Donatorët (UNICEF, Banka Botërore, UNDP)				
Konsultime të targetuara	- Komunat (QPS-të) - Ministritë e linjës - Donatorët	Konsultim	Takim	10.05.2019	Ylfete Ramosaj – Abazi
Konsultime të targetuara	- Komunat (QPS-të) - Ministritë e linjës - Donatorët	Konsultim	Me shkrim – drafti i KD-së i është shpërndarë Grupit Punues për komente	13.06.2019	Ylfete Ramosaj – Abazi
Konsultime të targetuara	- Komunat (QPS-të) - Ministritë e linjës - Donatorët	Konsultim	Me shkrim – drafti i KD-së i është shpërndarë Grupit Punues për komente	26.07.2019	Ylfete Ramosaj – Abazi
Konsultime të targetuara	- Komunat (QPS-të) - Ministritë e linjës - Donatorët	Konsultim	Punëtori – finalizimi i draftit të KD-së është diskutuar me anëtarët e grupit punues në punëtori 3-ditore në Tiranë	26-28.07.2019	Ylfete Ramosaj – Abazi
Konsultimi publik me shkrim	Të gjitha palët e interesuara	Publikimi i konsultimit në portalin për konsultim me publikun	Me shkrim	30.08.2019-20.09.2019	Ylfete Ramosaj – Abazi, Ismail Gashi
Konsultime të targetuara	Takim me drejtorët e QPS-ve dhe udhëheqësit e SNS-së në QPS	Punëtori	Ftesa, e-mail, telefon	29.11.2019	Ylfete Ramosaj-Abazi

Kapitulli 6: Krahësimi i opsioneve

Opsioni 1 – nuk parasheh ndryshim në kornizën ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale apo në strukturën e administrimit dhe zbatimit të skemës. Me këtë opsion, SNS nuk do të ketë ndikim të konsiderueshëm në zbutjen e varfërisë në Kosovë. Shkalla e varfërisë do të vazhdojë të zvogëlohet për vetëm 1.9 pikë të përqindjes, pra do të mbesë 14.4%, ndërsa hendeku i varfërisë do të vazhdon të zvogëlohet për vetëm 1.6 pikë të përqindjes, nga 4.8% në 3.3%. SNS do të vazhdon të përjashtojë shumë familje të varfra nga përfitimi nga kjo skemë për shkak të kriterëve të përzgjedhjes dhe testit të varfërisë të cilat nuk bazohen në karakteristikat e të varfërve në Kosovë dhe mbulueshmëria nga programi do të mbetet 26% e të varfërve. Shuma mujore e SNS-së do të vazhdon të mbulojë vetëm 39% të nevojave bazike të përfutuesve dhe skema do të ketë sfida në aktivizimin e përfutuesve - për shkak të kriterëve të përzgjedhjes, mungesës

së sanksioneve dhe zbatimit të atyre aktuale, si dhe pezullimin e SNS-së me pjesëmarrjen në PATP – posaçërisht në atë të grave dhe grupeve tjera të cenueshme.

Opsioni 2 – ky opsion parasheh përmirësim në zbatimin dhe administrimin e SNS-së përmes:

- Investimeve në ngritjen e kapaciteteve njerëzore në nivel të QPS-ve për zbatim të SNS-së;
- Avancim të infrastrukturës së TI-së, posaçërisht në aspektin e ndërlidhjes së sistemit të SNS-së me sistemet e institucioneve tjera;
- Ndryshime në strukturën administrative të SNS-së, gjegjësisht në proceset e monitorimit dhe matjes së performancës përmes rregulloreve të reja, për të përmirësuar llogaridhënien në nivel komunal.

Duke marrë parasysh se të gjitha këto intervenime do të ndikonin në përmirësimin e saktësisë së shënjestrimit, ky opsion nuk parashihet të ketë rritje të konsiderueshme në zbutjen e varfërisë (shkallën dhe hendekun) apo në proporcionin e mbulueshmërisë së SNS-së. Në skenarin më të mirë, saktësia e shënjestrimit mund të rritet nga 64% në 80% (apo 25% përmirësim) dhe fondet të cilat aktualisht i alokohen dy kuintileve më të pasura – 10% e shpenzimeve të SNS-së – do t'u rialokoheshin familjeve të varfra. Megjithatë, këto shifra janë vetëm vlerësime paraprake dhe nuk mund të merren si të mirëqena sepse varen nga ndryshimet në sjellje pas ngritjes së kapaciteteve njerëzore dhe koordinimit ndër-institucional pas investimeve në sistemin e TI-së për shkëmbim të të dhënave. Ndikimi në zbutjen e varfërisë në këtë opsion nuk mund të jetë shumë më i lartë se në gjendjen aktuale, pra shkalla e varfërisë do të vazhdon të zvogëlohet pak më shumë se 1.9 pikë të përqindjes. Duhet theksuar se shifrat e sakta për këtë ndikimin e këtij opsioni në varfëri nuk mund të llogariten për shkak se nuk mund të parashihet ndryshimi në sjelljen e zbatuesve të SNS-së apo efektiviteti i sistemit të TI-së.

Opsioni 3 – siguron ndryshim rrënjësor të ligjit për Skemën e Ndhmës Sociale me ndikim të drejtpërdrejtë në zbutjen e varfërisë – zvogëlim të shkallës së varfërisë nga 16.3% në 11.5%, zvogëlim të hendekut të varfërisë nga 4.8% në 2.5%, në rritje të mbulueshmërisë së familjeve të varfra, nga 26% në 44% si dhe rritje të numrit të përfituesve nga 106,416 në 167,766 individë, rritje në saktësi të përzgjedhjes nga 64% në 68%, rritje në nivelin e mjaftueshmërisë së SNS-së ku shumica e muajve do të mbulojë 63% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve në krahasim me 39% sa mbulon skema aktualisht, si dhe avancimin e plotësimit të të drejtave të fëmijëve në aspektin e përfshirjes sociale përmes ofrimit të shtesave të fëmijëve prej 10euro/muaj për çdo fëmijë përfitues të SNS-së nën moshën 18-vjeç. Përveç heqjes së kriterëve përjashtues të përzgjedhjes, reformimi i kornizës ligjore parasheh regjistrim të të gjithë përfituesve të aftë për punë të moshës 18-64 vjeç në ZP të APRK-së, që do të mundësojë trajtimin e barabartë të grave dhe burrave me PATP, si dhe mospezullim të SNS-së në rast të pjesëmarrjes në PATP (deri në një kufi të caktuar të të hyrave dhe për periudhë të caktuar kohore), gjë që do të rezultojë në zbutje edhe më të madhe të varfërisë dhe rritjen e pjesëmarrjes së përfituesve të SNS-së në tregun e punës përmes mundësive për aftësim profesional dhe fitimit të përvojës së punës duke qenë të mbrojtur financiarisht edhe nga SNS në të njëjtën kohë. Ndikimi i varfërisë ka mundësi të jetë edhe më i lartë nga ajo çfarë është paraqitur më lart duke marrë parasysh investimet e parapara në infrastrukturën e TI-së, veçanërisht me zhvillimin e Regjistratit Unik Social, në ngritjen e kapaciteteve të QPS-ve për zbatimin e SNS-së, si dhe ndryshimet në strukturën administrative, proceset e punës dhe ngritjen e kapaciteteve për ofrimin e shërbimeve të integruara të SNS-së, sociale, dhe ato të punësimit. Në krahasim me *Opsionin 1* dhe *Opsionin 2* ky opsion parashihet të ketë ndikim të lartë në përfshirje sociale, në arsimim, në

përmirësimin e ushqyeshmërisë, realizimin e të drejtave të fëmijëve, përmirësimin e administrimit të mirë të skemës, në barazinë gjinore, si dhe në barazinë sociale.

Opsioni 4 - siguron ndryshim rrënjësor të ligjit për Skemën e Ndhmës Sociale dhe parashihet të ketë ndikime të njëjta me *Opsionin 3* në të gjitha fushat e ndikimit duke mos përfshirë të drejtat e fëmijëve pasi nuk parasheh shtesa të fëmijëve për përfituesit e SNS-së. Të vetmet ndryshime në ndikim në krahasim me *Opsionin 3* kanë të bëjnë me shkallën e zbutjes së varfërisë, mbulueshmërisë, saktësisë së shënjestrimit dhe mjaftueshmërisë së shumës mujore të SNS-së. Ky opsion do të ndikojë drejtpërdrejtë në zbutjen e varfërisë - zvogëlim të shkallës së varfërisë nga 16.3% në 11.8%, zvogëlim të hendeut të varfërisë nga 4.8% në 2.3%, në rritje të mbulueshmërisë së familjeve të varfra, nga 26% në 38% si dhe rritje të numrit të përfituesve nga 106,416 në 128,193 individë, rritje në saktësi të përzgjedhjes nga 64% në 76%, dhe rritje në nivelin e mjaftueshmërisë së SNS-së ku shumta mujore do të mbulojë 80% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve në krahasim me 39% sa mbulon skema aktualisht.

Kapitulli 6.1: Planet e zbatimit për opsionet e ndryshme

Tabela 7 Plani i zbatimit për Opsionin 3

Qëllimi i politikës	Reformimi i kornizës ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale dhe administrimit të skemës me qëllim të zbutjes së varfërisë							Shifra e pritshme e kostos
Objektivi specifik 3.1:	Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së mbrojtjes sociale, arritjes së barazisë gjinore, dhe ngritjes së cilësisë së shërbimeve sociale e familjare, me përqendrim të veçantë në grupet e cenueshme							
Zvogëlimi i varfërisë dhe përjashtimit social duke ofruar shërbime dhe përfitime të integruara për gratë dhe burrat në nevojë sociale dhe për grupet tjera të cenueshme	Outputi, aktivitetet, viti dhe organizata/departamenti përgjegjës							
	Outputi 1.1	Ligji për Skemën e Ndhmës Sociale i hartuar dhe miratuar						
			2020	2021	2022	2023	2024	Institucioni /departamenti përgjegjës
		Aktiviteti 1.1.1 Hartimi i ligjit	X					MPMS/DPSF
		Aktiviteti 1.1.2 Konsultimi ndërmintor	X					MPMS/DPSF
		Aktiviteti 1.1.3 Konsultimi publik	X					MPMS/DPSF
		Aktiviteti 1.1.4 Përgatitja e materialit për përfshirje në mbledhje të Qeverisë	X					MPMS/DPSF
	Outputi 1.2	Aktet nënligjore të hartuara dhe miratuara						
			2020	2021	2022	2023	2024	Institucioni /departamenti përgjegjës
		Aktiviteti 1.2.1 Hartimi i UA për Procedurat e Paraqitjes së Kërkesave për Ndhmë Sociale		X				MPMS/DPSF /Komunat/QPS
		Aktiviteti 1.2.2. Hartimi i UA për Përlogaritjen e Shumës Mujore të Ndhmës Sociale		X				MPMS/DPSF /MF
		Aktiviteti 1.2.3. Hartimi i UA për Testin e Varfërisë së SNS-së		X				MPMS/DPSF
		Aktiviteti 1.2.4. Hartimi i UA për Caktimin e Kushteve dhe Kriterëve për		X				MPMS/DPSF /Komunat/QPS

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

		Realizimin e Ndhmave Sociale për të Huajt në Republikën e Kosovës							
		Aktiviteti 1.2.5. Hartimi i UA për Procedurat Administrative për Kthimin e Pagesave nga Shfrytëzuesit e Skemës së Ndhmës Sociale, të Fituara pa Bazë Ligjore		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	1,000
		Aktiviteti 1.2.6. Hartimi i UA për Përcaktimin e Procedurave për Pagesat e Ndhmave të Njëhershme		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	1,000
		Aktiviteti 1.2.7. Hartimi i UA për Përcaktimin e Roleve dhe Përgjegjësi në zbatimin e SNS-së		X				MPMS/DPSF /MAPL/Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.8. Hartimi i UA për Përcaktimin e Procedurave dhe Shkallëve të Ankimit në lidhur me SNS-në		X				MPMS/DPSF /MD/Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.9. Hartimi i UA për Përcaktimin e Modelit të Ofrimit të Shërbimeve të Integruara nga QPS-të		X				MPMS/DPSF /DPP/APRK/ ZP/Komunat /QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.10. Hartimi i UA për Rregullimin e Funkcionimit të Infrastrukturës së TI-së së SNS-së, Grumbullimin, Përpunimin, dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale		X				MPMS/DPSF ZP/Komunat /QPS	1,000
	Outputi 1.3	Metoda e re e përzgjedhjes së përfituesve e pilotuar, verifikuar, dhe përgatitjet për administrimin e saj të përfunduara							
		Aktiviteti 1.3.1. Hartimi i Manualit Operativ për zbatimin dhe administrimin e Testit të Varfërisë		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
		Aktiviteti 1.3.2. Hartimi i Udhëzuesit për verifikimin e rrethanave socio-ekonomike të familjeve në terren		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
		Aktiviteti 1.3.3. Modifikimi i sistemit të TI-së së SNS-së për zbatimin e Testit të ri të Varfërisë		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
		Aktiviteti 1.3.4. Pilotimi i Udhëzuesit për verifikimin e rrethanave socio-ekonomike në terren		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
	Outputi 1.4.	Rregullat dhe procedurat për aktivizimin e përfituesve të SNS-së të definuara dhe infrastruktura e TI-së e zhvilluar							
		Aktiviteti 1.4.1. Hartimi i UA për Procedurat e Regjistrimit, Certifikimit, dhe Aktivizimit për të Papunët që Aplikojnë në Skemën e Ndhmës Sociale		X				MPMS/DPSF /DPP/APRK/ ZP/Komunat /QPS	1,000
		Aktiviteti 1.4.2. Zhvillimi i modulit të ndërveprimit në mes të sistemit të SNS-së dhe të APRK-së për të monitoruar		X				MPMS/DPSF /DPP/APRK	X

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

		zbatimin e kërkesave për aktivizim për përfituesit e SNS-së							
Outputi 1.5.	Ngritja e kapaciteteve për zbatimin e kornizës së re ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale								
	Aktiviteti 1.5.1. Trajnimi i zbatuesve të SNS-së në zbatimin e Testit të ri të Varfërisë		X					MPMS/DPSF	X
	Aktiviteti 1.5.2. Blerja e pajisjeve për QPS-të (kompjuterë dhe laptop, pajisje të zyrave, vetura, lidhje me internet)		X					MPMS/DPSF	X
Outputi 1.6.	Modeli për ofrimin e shërbimeve të integruara dhe menaxhimin i rasteve i zhvilluar dhe kapacitetet të ngritura								
	Aktiviteti 1.6.1. Zhvillimi i modelit të ri operativ të përqendruar në klientë në QPS përfshirë Manualin Operativ, përshkrimet e detyrave dhe përgjegjësi për zyrtarët, dhe trajnimi			X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
	Aktiviteti 1.6.2. Zhvillimi i modulit për menaxhim të rasteve (që integron të dhënat mbi individin/ekonominë familjare që menaxheri i rastit të ketë të dhëna gjithëpërfshirëse përfshirë arsimimin, shëndetësinë, punësimin, etj.			X				MPMS/DPSF	X
	Aktiviteti 1.6.3. Zhvillimi i udhëzimeve operative – komponentë e Manualit Operativ - dhe modulit të trajnimit për punën me grupet e cënueshme (gratë, komunitetet rom, ashkali dhe egjiptianë)			X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
Outputi 1.7.	Regjistri Social i zhvilluar								
	Aktiviteti 1.7.1. Zhvillimi i specifikacioneve teknike dhe funksionale të Regjistrimit Social		X					MPMS/DPSF	X
	Aktiviteti 1.7.2. Zhvillimi i aplikacionit/modulit të regjistrimit të Regjistrimit Social		X					MPMS/DPSF	X
	Aktiviteti 1.7.3. Azhurnimi dhe zhvillimi i moduleve të sistemeve informative në baza të nevojës për të mundësuar integrimin me Regjistrin Social			X				MPMS/DPSF	X
	Aktiviteti 1.7.4. Integrimi i Regjistrimit Social funksional me sistemin e TI-së së SNS-së		X					MPMS/DPSF	X

Tabela 8 Plani i zbatimit për opsonin 4

Qëllimi i politikës	Reformimi i kornizës ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale dhe administrimit të skemës me qëllim të zbutjes së varfërisë								Shifra e pritshme e kostos
Objektivi specifik 3.1:	Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së mbrojtjes sociale, arritjes së barazisë gjinore, dhe ngritjes së cilësisë së shërbimeve sociale e familjare, me përqendrim të veçantë në grupet e cënueshme								
Zvogëlimi i varfërisë dhe përjashtimit social duke ofruar shërbime	Outputi, aktivitetet, viti dhe organizata/departamenti përgjegjës								
	Outputi 1.1	Ligji për Skemën e Ndhmës Sociale i hartuar dhe miratuar							
			2020	2021	2022	2023	2024	Institucioni /departame	

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

dhe përfitime të integruara për gratë dhe burrat në nevojë sociale dhe për grupet tjera të cënueshme								nti përgjegjës	
		Aktiviteti 1.1.1 Hartimi i ligjit	X					MPMS/DPSF	10,000
		Aktiviteti 1.1.2 Konsultimi ndërmëstros	X					MPMS/DPSF	
		Aktiviteti 1.1.3 Konsultimi publik	X					MPMS/DPSF	
		Aktiviteti 1.1.4 Përgatitja e materialit për përfshirje në mbledhje të Qeverisë	X					MPMS/DPSF	
	Outputi 1.2	Aktet nënligjore të hartuara dhe miratuara							
			2020	2021	2022	2023	2024	Institucioni /departamenti përgjegjës	
		Aktiviteti 1.2.1 Hartimi i UA për Procedurat e Paraqitjes së Kërkesave për Ndhmë Sociale		X				MPMS/DPSF /Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.2. Hartimi i UA për Përlogaritjen e Shumës Mujore të Ndhmës Sociale		X				MPMS/DPSF /MF	1,000
		Aktiviteti 1.2.3. Hartimi i UA për Testin e Varfërisë së SNS-së		X				MPMS/DPSF	1,000
		Aktiviteti 1.2.4. Hartimi i UA për Caktimin e Kushteve dhe Kriteve për Realizimin e Ndhmave Sociale për të Huajt në Republikën e Kosovës		X				MPMS/DPSF /Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.5. Hartimi i UA për Procedurat Administrative për Kthimin e Pagesave nga Shfrytëzuesit e Skemës së Ndhmës Sociale, të Fituara pa Bazë Ligjore		X				MPMS/DPSF /Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.6. Hartimi i UA për Përcaktimin e Procedurave për Pagesat e Ndhmave të Njëhershme		X				MPMS/DPSF /Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.7. Hartimi i UA për Përcaktimin e Roleve dhe Përgjegjësi në zbatimin e SNS-së		X				MPMS/DPSF /MAPL/Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.8. Hartimi i UA për Përcaktimin e Procedurave dhe Shkallëve të Ankimit në lidhur me SNS-në		X				MPMS/DPSF /MD/Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.9. Hartimi i UA për Përcaktimin e Modelit të Ofrimit të Shërbimeve të Integruara nga QPS-të		X				MPMS/DPSF /DPP/APRK/ZP/Komunat/QPS	1,000
		Aktiviteti 1.2.10. Hartimi i UA për Rregullimin e Funksionimit të Infrastrukturës së TI-së së SNS-së, Grumbullimin, Përpunimin, dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale		X				MPMS/DPSF ZP/Komunat/QPS	1,000
	Outputi 1.3	Metoda e re e përzgjedhjes së përfituesve e pilotuar, verifikuar, dhe përgatitjet për administrimin e saj të përfunduara							
		Aktiviteti 1.3.1. Hartimi i Manualit Operativ për zbatimin dhe administrimin e Testit të Varfërisë		X				MPMS/DPSF /Komunat/QPS	X

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

	Aktiviteti 1.3.2. Hartimi i Udhëzuesit për verifikimin e rrethanave socio-ekonomike të familjeve në terren		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
	Aktiviteti 1.3.3. Modifikimi i sistemit të TI-së së SNS-së për zbatimin e Testit të ri të Varfërisë		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
	Aktiviteti 1.3.4. Pilotimi i Udhëzuesit për verifikimin e rrethanave socio-ekonomike në terren		X				MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
Outputi 1.4.	Regullat dhe procedurat për aktivizimin e përfituesve të SNS-së të definuara dhe infrastruktura e TI-së e zhvilluar							
	Aktiviteti 1.4.1. Hartimi i UA për Procedurat e Regjistrimit, Certifikimit, dhe Aktivizimit për të Papunët që Aplikojnë në Skemën e Ndhmës Sociale		X				MPMS/DPSF /DPP/APRK/ ZP/Komunat /QPS	1,000
	Aktiviteti 1.4.2. Zhvillimi i modulit të ndërveprimit në mes të sistemit të SNS-së dhe të APRK-së për të monitoruar zbatimin e kërkesave për aktivizim për përfituesit e SNS-së		X				MPMS/DPSF /DPP/APRK	X
Outputi 1.5.	Ngritja e kapaciteteve për zbatimin e kornizës së re ligjore të Skemës së Ndhmës Sociale							
	Aktiviteti 1.5.1. Trajnimi i zbatuesve të SNS-së në zbatimin e Testit të ri të Varfërisë		X				MPMS/DPSF	X
	Aktiviteti 1.5.2. Blerja e pajisjeve për QPS-të (kompjuterë dhe laptop, pajisje të zyrave, vetura, lidhje me internet)		X				MPMS/DPSF	X
Outputi 1.6.	Modeli për ofrimin e shërbimeve të integruara dhe menaxhimin i rasteve i zhvilluar dhe kapacitetet të ngritura							
	Aktiviteti 1.6.1. Zhvillimi i modelit të ri operativ të përqendruar në klientë në QPS përfshirë Manualin Operativ, përkshimet e detyrave dhe përgjegjësi për zyrtarët, dhe trajnimi			X			MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
	Aktiviteti 1.6.2. Zhvillimi i modulit për menaxhim të rasteve (që integron të dhënat mbi individin/ekonominë familjare që menaxheri i rastit të ketë të dhëna gjithëpërfshirëse përfshirë arsimimin, shëndetësinë, punësimin, etj.			X			MPMS/DPSF	X
	Aktiviteti 1.6.3. Zhvillimi i udhëzimeve operative – komponentë e Manualit Operativ - dhe modulit të trajnimit për punën me grupet e cënueshme (gratë, komunitetet rom, ashkali, dhe egjiptianë)			X			MPMS/DPSF /Komunat/Q PS	X
	Regjistri Social i zhvilluar							

Koncept Dokument për Skemën e Ndihmës Sociale

	Outputi 1.7.	Aktiviteti 1.7.1. Zhvillimi i specifikacioneve teknike dhe funksionale të Regjistrimit Social		X				MPMS/DPSF	X
		Aktiviteti 1.7.2. Zhvillimi i aplikacionit/modulit të regjistrimit të Regjistrimit Social		X				MPMS/DPSF	X
		Aktiviteti 1.7.3. Azhurnimi dhe zhvillimi i moduleve të sistemeve informative në bazë të nevojës për të mundësuar integrimin me Regjistrin Social			X			MPMS/DPSF	X
		Aktiviteti 1.7.4. Integrimi i Regjistrimit Social, funksional me sistemin e TI-së së SNS-së		X				MPMS/DPSF	X

Kapitulli 6.2: Tabela e krahasimit me të tre opsionet

Tabela 9 Krahasimi i opsioneve

Mjeti i krahasimit: Analiza shumëkriterëshe (ASHK)				
Opsionet	Opsioni 1: Asnjë ndryshim	Opsioni 2: Përmirësimi i zbatimit dhe ekzekutimit	Opsioni 3: Hartimi i ligjit të ri për Skemën e Ndihmës Sociale, shkallët optimale të ekuivalencës dhe shtesat e fëmijëve për përlogaritjen e shumës mujore të përfitimit	Opsioni 4: Hartimi i ligjit të ri për Skemën e Ndihmës Sociale, shkallët e modifikuara të ekuivalencës së OBEZH-së për përlogaritjen e shumës mujore të përfitimit
Ndikimet relevante pozitive	Nuk do të ketë ndikim pozitiv.	Potencialisht mund të ketë ndikim, mirëpo do të jetë i kufizuar sepse opsioni mund të ndikojë kryesisht në përmirësimin e saktësisë së shënjestrimit (përzgjedhjes) së përfituesve të SNS-së.	Do të adresojë të gjitha problemet e identifikuara nga fillimi i vitit 2022.	Do të adresojë të gjitha problemet e identifikuara nga fillimi i vitit 2022.
Zbutja e varfërisë	Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv. Shkalla e varfërisë do të zvogëlohet me 1.9 pikë të përqindjes, nga 16.3% në 14.4%.	Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv. Shkalla e varfërisë do të zvogëlohet me pak më shumë se 1.9 pikë të përqindjes, nga 16.3% në 14.4%, si rezultat i përmirësimit të saktësisë së shënjestrimit.	Do të ketë ndikim pozitiv në zbutjen e varfërisë. Shkalla e varfërisë do të zvogëlohet nga 16.3% në 11.5%, ndërsa hendeku i varfërisë nga 4.8% në 2.5%.	Do të ketë ndikim pozitiv në zbutjen e varfërisë. Shkalla e varfërisë do të zvogëlohet nga 16.3% në 11.8%, ndërsa hendeku i varfërisë nga 4.8% në 2.3%.
Rritja e mbulueshmërisë së familjeve të varfra	Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv. Vetëm 26% e të varfërve do të përfitojnë nga SNS.	Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv. Pak më shumë se 26% e të varfërve do të përfitojnë nga SNS nëse përmirësohet saktësia e shënjestrimit.	Do të ketë ndikim pozitiv në rritjen e mbulueshmërisë së SNS-së. Përqindja e të varfërve që mbulohen nga SNS do të rritet nga 26% në 44%, apo nga 106,416 në 167,766 persona.	Do të ketë ndikim pozitiv në rritjen e mbulueshmërisë së SNS-së. Përqindja e të varfërve që mbulohen nga SNS do të rritet nga 26% në 36%, apo nga 106,416 në 128,193 persona.
Përmirësimi i saktësisë së shënjestrimit të përfituesve të SNS-së	Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv; 64% e përfituesve do t'i përkasin kuintilit më të varfër të konsumit, ndërsa 10% e shpenzimeve do t'ju shpërndahet ekonomive familjare në dy kuintilet më të pasura të konsumit.	Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv. Në skenarin më optimist, përqindja e përfituesve të SNS-së në kuintilin më të varfër do të rritet nga 64% në 80% (apo rritje prej 25%), dhe 10% e shpenzimeve do t'ju rialokohen të varfërve.	Do të ketë ndikim pozitiv; saktësia e shënjestrimit parashihet të rritet nga 64% në 68%.	Do të ketë ndikim pozitiv; saktësia e shënjestrimit parashihet të rritet nga 64% në 76%.

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

Rritja e nivelit të mjaftueshmërisë së nivelit të përfitimit të SNS-së	Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv; SNS do të vazhdon të mbulojë vetëm 39% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve.			Do të ketë ndikim të kufizuar pozitiv; SNS do të vazhdon të mbulojë vetëm 39% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve.			Do të ketë ndikim pozitiv; shumat mujore të SNS-së parashihen të mbulojnë 63% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve në krahasim me 39% aktualisht.			Do të ketë ndikim pozitiv; shumat mujore të SNS-së parashihen të mbulojnë 80% të nevojave bazike të konsumit të përfituesve në krahasim me 39% aktualisht.		
Ndikim në lehtësimin e gjetjes së një vendi të punës.	I kufizuar.			I kufizuar.			Potencialisht i lartë, me reforma plotësuese në fushën e shërbimeve të punësimit.			Potencialisht i lartë, me reforma plotësuese në fushën e shërbimeve të punësimit.		
Ndikim në qasje në skemat e mbrojtjes sociale.	I kufizuar.			Ndikim i ulët pozitiv, me përmirësim në saktësi të përzgjedhjes.			Ka ndikim pozitiv.			Ka ndikim pozitiv.		
Ndikim në arsimim në të gjitha nivelet.	I kufizuar.			I kufizuar.			Ka ndikim pozitiv.			Ka ndikim pozitiv.		
Ndikim në shëndet dhe siguri publike, përfshirë jetëgjatësinë dhe mënyrën e ushqyeshmërisë.	I kufizuar.			I kufizuar.			Ka ndikim pozitiv.			Ka ndikim pozitiv.		
Ndikimi në të drejtat themelore: dinjiteti, të drejtat e fëmijëve, administrimi i mirë	I kufizuar.			I kufizuar.			Ka ndikim pozitiv.			Ka ndikim pozitiv, nuk përfshin të drejtat e fëmijëve pasi që nuk parasheh shtesat e fëmijëve në reformë.		
Ndikimi në barazinë gjinore	Negativ për shkak të kriterëve të përzgjedhjes, posaçërisht për Kategorinë II.			Negativ për shkak të kriterëve të përzgjedhjes, posaçërisht për Kategorinë II.			Ka ndikim pozitiv.			Ka ndikim pozitiv.		
Ndikimi në barazinë sociale	I kufizuar.			I kufizuar.			Ka ndikim pozitiv.			Ka ndikim pozitiv.		
Ndikimet relevante negative	Problemet ekzistuese do të mbesin të njëjta dhe përkeqësohen në rast të ndonjë krize të jashtme, si p.sh. krizat financiare, e cila mund të përkeqësojë mirëqenien e qytetarëve dhe rrisë shkallën e varfërisë.			Në masë të madhe do të ruajë gjendjen e tanishme me problemet ekzistuese, me ndikim të kufizuar në përmirësimin e saktësisë së shënjestrimit, mirëpo në mënyrë jo kosto-efektive.			Nuk do të ketë asnjë ndikim negativ.			Nuk do të ketë asnjë ndikim negativ.		
Kostot relevante	Nuk do të rezultojë në kosto shtesë.			Do të ketë kosto shtesë për ngritjen e kapaciteteve njerëzore dhe avancimin e sistemit të TI-së së SNS-së.			Do të krijojë kosto shtesë prej 18 milionë eurosh në vit, prej të cilave 10 milionë do t'ju dedikohen shtesave për fëmijë, ndërsa 8 milionë pagesave të SNS-së sipas kornizës së re ligjore. Shpenzimet gjithsej në SNS do të rriten nga 32 milionë euro në vit në 50 milionë euro në vit.			Do të krijojë kosto shtesë prej 13 milion eurosh në vit për pagesat e SNS-së sipas kornizës së re ligjore. Shpenzimet gjithsej në SNS do të rriten nga 32 milionë euro në vit në 45 milionë euro në vit.		
Vlerësimi i ndikimit të pritshëm buxhetor	Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 1	Viti 2	Viti 3	Viti 1	Viti 2	Viti 3
	0	0	0	X	X	X	X	X	50 milionë shpenzime gjithsej, 18 milion rritje nga shpenzimet aktuale	X	X	45 milionë shpenzime gjithsej, 13 milion rritje nga shpenzimet aktuale
Përfundimi	Nuk rekomandohet.			Nuk rekomandohet.			Rekomandohet.			Nuk rekomandohet.		

Kapitulli 7: Konkluzionet dhe hapat e ardhshëm

Sipas të gjitha analizave të bëra në këtë Koncept Dokument, i vetmi problem që garanton adresimin e problemeve të identifikuara si dhe mund të garantojë në arritjen e Objektivit Strategjik 3 është *Opsioni 3* i cili përfshin reformimin e kornizës ligjore të SNS-së dhe heqjen e kriterëve përjashtues të përzgjedhjes, testin e ri të varfërisë, dhe përdorimin e shkallëve optimale të ekuivalencës dhe shtesat e fëmijëve për përllogaritjen e shumës mujore të SNS-së. Ky opsion ka ndikimin më të lartë në varfëri në krahasim me opsionet tjera: zvogëlim në shkallë të varfërisë nga 16.3% në 11.5% dhe zvogëlim të hendekut të varfërisë nga 4.8% në 2.5%. Ndikimi në shkallën e mbulueshmërisë është po ashtu më i lartë në krahasim me opsionet tjera; me këtë opsion parashihet se përqindja e të varfërve të cilët mbulohen nga SNS do të rritet nga 26% në *Opsionin 1* në 44%, dhe do të jetë më e lartë se niveli i mbulueshmërisë në *Opsionin 4* (38%). Edhe pse niveli i mjaftueshmërisë së SNS-së do të rritet më shumë në *Opsionin 4* (80% në krahasim me 63% në *Opsionin 3* dhe 39% në *Opsionin 1* dhe *Opsionin 2*), dhe saktësia e shënjestrit do të jetë më e lartë në *Opsionin 4* (76% në krahasim me 68% në *Opsionin 3*), ky opsion është i preferuar sepse mbulon numër dukshëm më të lartë të të varfërve, 167,766 persona në krahasim me 106,416 në *Opsionin 1* dhe 128,193 persona në *Opsionin 4*. Përfshirja e shtesave të fëmijëve në *Opsionin 3* po ashtu shënon avancim në realizimin e të drejtave të fëmijëve. Si rezultat i reformave të parapara në kornizën ligjore dhe mbulueshmërinë më të lartë, *Opsioni 3* ka potencial të ketë ndikimin në më shumë përfitues të SNS-së në aspektin e aktivizimit me supozimin se do të ketë reforma plotësuese edhe në këtë fushë ndërkohë. Investimet e parapara në infrastrukturën e teknologjisë informative dhe në ngritjen e kapaciteteve në *Opsionin 3* dhe *Opsionin 4* kanë potencial të ndikojnë jo vetëm në zbutjen e varfërisë por edhe në integrimin më të qëndrueshëm socio-ekonomik të përfituesve. Plani për zbatimin e këtij Koncept Dokumenti, me kusht që aprovohet me opsionin e rekomanduar, është si vijon:

Tabela 10: Plani i zbatimit të KD-së

Veprimi	Afati kohor
1. Miratimi i Koncept Dokumentit për Skemën e Ndhmës Sociale	K2 2020
2. Hartimi i Projektligjit për Skemën e Ndhmës Sociale	K4 2020
3. Aprovimi i Projektligjit për Skemën e Ndhmës Sociale	K1 2021
4. Hyrja në fuqi e Ligjit për Skemën e Ndhmës Sociale	K1 2022

Kapitulli 7.1: Dispozitat për monitorimin dhe vlerësimin

Plani i veprimit për zbatimin e opsionit të rekomanduar të këtij Koncept Dokumenti do të reflektohet në Planin e Punës së Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale dhe zbatimi i këtij plani do të monitorohet nga menaxhmenti i Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale, nëpërmjet DPSF-së.

Shtojca 1: Forma e vlerësimit për ndikimin ekonomik

Kategoria e ndikimeve ekonomike	Ndikimi kryesor	A pritët të ndodhë ky ndikim?		Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfitimi i pritshëm ose kostoja e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
		Po	Jo			
Vendet e punës ⁴⁰	A do të rritet numri aktual i vendeve të punës?		Jo	I lartë/i ulët	I lartë/i ulët	
	A do të zvogëlohet numri aktual i vendeve të punës?		Jo			
	A do të ndikojë në nivelin e pagesës?		Jo			
	A do të ndikojë në lehtësimin e gjetjes së një vendi të punës?	Po		I ulët – vetëm për përfituesit e SNS-së me reforma dhe investime në sektorin e punësimit dhe veçanërisht në masat/programet aktive të tregut të punës për këtë grup		
Bërja e biznesit	A do të ndikojë në qasjen në financa për biznes?		Jo			
	A do të largohen nga tregu produkte të caktuara?		Jo			
	A do të lejohen në treg produkte të caktuara?		Jo			
	A do të detyrohen bizneset të mbyllën?		Jo			
	A do të krijohen biznese të reja?		Jo			
Ngarkesa administrative	A do të detyrohen bizneset t'i përmbushin detyrimet e dhënies së informatave të reja?		Jo			

⁴⁰ Kur ndikon në vendet e punës, gjithashtu do të ketë edhe ndikime shoqërore.

	A janë thjeshtuar detyrimet e dhënies së informatave për bizneset?	Jo			
Tregtia	A pritet të ndryshojnë flukset aktuale të importit?	Jo			
	A pritet të ndryshojnë flukset aktuale të eksportit?	Jo			
Transporti	A do të ketë efekt në mënyrën e transportit të pasagjerëve dhe/ose mallrave?	Jo			
	A do të ketë ndonjë ndryshim në kohën e nevojshme për të transportuar pasagjerë dhe/ose mallra?	Jo			
Investimet	A pritet që kompanitë të investojnë në veprimtari të reja?	Jo			
	A pritet që kompanitë t'i anulojnë ose shtynë për më vonë investimet?	Jo			
	A do të rriten investimet nga diaspora?	Jo			
	A do të zvogëlohen investimet nga diaspora?	Jo			
	A do të rriten investimet e huaja direkte?	Jo			
Konkurrueshmëria	A do të rritet çmimi i biznesit të produkteve, siç është energjia elektrike?	Jo			
	A do të ulet çmimi i inputeve të bizneseve, siç është energjia elektrike?	Jo			
	A ka gjasa që të promovohen inovacioni dhe hulumtimi?	Jo			
	A ka gjasa që inovacioni dhe hulumtimi të pengohen?	Jo			
Ndikimi në NVM	A janë kompanitë e prekura kryesisht NVM?	Jo			

Çmimet dhe konkurrenca	A do të rritet numri i mallrave dhe shërbimeve në dispozicion për biznesin apo konsumatorët?	Jo			
	A do të zvogëlohet numri i mallrave dhe shërbimeve në dispozicion për biznesin apo konsumatorët?	Jo			
	A do të rriten çmimet e mallrave dhe shërbimeve ekzistuese?	Jo			
	A do të ulen çmimet e mallrave dhe shërbimeve ekzistuese?	Jo			
	A do të ndikohet ndonjë sektor i veçantë i biznesit?	Jo			
Ndikimet ekonomike rajonale	A është ky sektor i koncentruar në një rajon të caktuar?	Jo			
	A do të ndikohet rritja e ardhshme ekonomike?	Jo			
Zhvillimi i përgjithshëm ekonomik	A mund të ketë ndonjë efekt në normën e inflacionit?	Jo			

Shtojca 2: Forma e vlerësimit për ndikimet shoqërore

Kategoria e ndikimeve shoqërore	Ndikimi kryesor	A pritet të ndodhë ky ndikim?		Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfitimi i pritshëm ose kostoja e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
		Po	Jo			
Vendet e punës ⁴¹	A do të rritet numri aktual i vendeve të punës?		Jo	I lartë/i ulët	I lartë/i ulët	
	A do të zvogëlohet numri aktual i vendeve të punës?		Jo			

⁴¹ Kur ndikon në vendet e punës, gjithashtu do të ketë edhe ndikime ekonomike.

	A ndikohen vendet e punës në një sektor të caktuar të biznesit?		Jo			
	A do të ketë ndonjë ndikim në nivelin e pagesës?		Jo			
	A do të ketë ndikim në lehtësimin e gjetjes së një vendi të punës?		Jo			
	A janë ndikimet shoqërore të përqendruara në një rajon apo qytete të veçanta?		Jo			
Ndikimet shoqërore rajonale						
	Kushtet e punës		Jo			
	A ndikohen të drejtat e punëtorëve?		Jo			
	A parashihen apo shfuqizohen standardet për punën në kushte të rrezikshme?		Jo			
Përfshirja sociale	A do të ketë ndikim mbi mënyrën e zhvillimit të dialogut social ndërmjet punonjësve dhe punëdhënësve?		Jo			
	A do të ketë ndikim mbi varfërinë?	Po		I lartë	I lartë	
	A ndikohet qasja në skemat e mbrojtjes sociale?	Po		I lartë	I lartë	
	A do të ndryshojë çmimi i mallrave dhe shërbimeve themelore?		Jo			
Arsimi	A do të ketë ndikim në financimin apo organizimin e skemave të mbrojtjes sociale?		Jo			
	A do të ketë ndikim në arsimin fillor?	Po		I ulët		
	A do të ketë ndikim në arsimin e mesëm?	Po		I ulët		
	A do të ketë ndikim në arsimin e lartë?	Po		I ulët		
	A do të ketë ndikim në aftësimin profesional?	Po		I ulët		
	A do të ketë ndikim në arsimimin e punëtorëve dhe të mësuarit gjatë gjithë jetës?	Po		I lartë - me reforma dhe investime në sektorin e punësimit dhe veçanërisht në masat/programet	I lartë - me reforma dhe investime në sektorin e punësimit dhe veçanërisht në	

				aktive të tregut të punës për këtë grup	masat/program et aktive të tregut të punës për këtë grup	
Kultura	A do të ketë ndikim në organizimin apo strukturën e sistemit arsimor?		Jo			
	A do të ketë ndikim në lirinë akademike dhe vetëqeverisjen?		Jo			
	A ndikon opsioni në diversitetin kulturor?		Jo			
	A ndikon opsioni në financimin e organizatave kulturore?		Jo			
	A ndikon opsioni në mundësitë për personat që të përfitojnë nga aktivitetet kulturore ose të marrin pjesë në to?		Jo			
Qeverisja	A ndikon opsioni në ruajtjen e trashëgimisë kulturore?		Jo			
	A ndikon opsioni në aftësitë e qytetarëve të marrin pjesë në procesin demokratik?		Jo			
	A trajtohet çdo person në mënyrë të barabartë?	Po		I ulët	I ulët	
	A do të informohet më mirë publiku në lidhje me çështje të caktuara?	Po		I ulët	I ulët	
	A ndikon opsioni në mënyrën se si funksionojnë partitë politike?		Jo			
Shëndeti dhe siguria publike ⁴²	A do të ketë ndikim në shoqërinë civile?		Jo			
	A do të ketë ndikim në jetën e njerëzve, siç është jetëgjatësia apo shkalla e vdekshmërisë?	Po		I ulët	I ulët	
	A do të ketë ndikim në cilësinë e ushqimit?		Jo			

⁴² Kur ka ndikim në shëndet publik dhe siguri, atëherë rregullisht ka ndikime mjedisore.

Krimi dhe siguria	A do të rritet apo zvogëlohet rreziku shëndetësor për shkak të substancave të dëmshme?		Jo			
	A do të ketë efekte shëndetësore për shkak të ndryshimeve në nivelet e zhurmës apo cilësinë e ajrit, ujit dhe/ose tokës?		Jo			
	A do të ketë efekte shëndetësore për shkak të ndryshimeve në përdorimin e energjisë?		Jo			
	A do të ketë efekte shëndetësore për shkak të ndryshimeve në deponimin e mbeturinave?		Jo			
	A do të ketë ndikim në mënyrën e jetesës së njerëzve, siç janë nivelet e interesimit për sport, ndryshimet në ushqyeshmëri, ose ndryshimet në përdorimin e duhanit ose alkoolit?	Po		I ulët - vetëm në ushqyeshmëri	I ulët - vetëm në ushqyeshmëri	
	A ka grupe të veçanta që përballen me rreziqe shumë më të larta se të tjerat (të përcaktuar sipas faktorëve, të tillë si moshë, gjinia, aftësia e kufizuar, grup shoqëror apo rajoni)?	Po		I lartë	I lartë	
	A ndikohen gjasat që të kapen kriminelët?		Jo			
	A ndikohet fitimi i mundshëm nga krimi?		Jo			
	A ndikon në nivelet e korrupsionit?		Jo			
	A ndikohet kapaciteti i zbatimit të ligjit?	Po		I lartë	I lartë	
	A ka ndonjë efekt në të drejtat dhe sigurinë e viktimave të krimit?	Po		I lartë	I lartë	

Shtojca 3: Forma e vlerësimit për ndikimet mjedisore

Kategoria e ndikimeve mjedisore	Ndikimi kryesor	A pritet të ndodhë ky ndikim?	Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfitimi i pritshëm ose kostoja e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
---------------------------------	-----------------	-------------------------------	--	---	-------------------------------

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

	Po	Jo	I lartë/i ulët	I lartë/i ulët
Klima dhe mjedisi i qëndrueshëm	A do të ketë ndikim në emetimin e gazrave serë (dioksid karboni, metani etj.)?	Jo		
	A do të ndikohet konsumi i karburanteve?	Jo		
	A do të ndryshojë shumëllojshmëria e burimeve që përdoren për prodhimin e energjisë?	Jo		
	A do të ketë ndonjë ndryshim në çmim për produktet miqësore ndaj mjedisit?	Jo		
	A do të bëhen më pak ndotëse disa aktivitete të caktuara?	Jo		
Cilësia e ajrit	A do të ketë ndikim në emetimin e ndotësve të ajrit?	Jo		
Cilësia e ujit	A ndikon opsioni në cilësinë e ujërave të ëmbla?	Jo		
	A ndikon opsioni në cilësinë e ujërave nëntokësore?	Jo		
	A ndikon opsioni në burimet e ujit të pijshëm?	Jo		
	A do të ketë ndikim në cilësinë e tokës (në lidhje me acidifikimin, ndotjen, përdorimin e pesticideve apo herbicideve)?	Jo		
	A do të ketë ndikim në erozionin e tokës?	Jo		
Cilësia e tokës dhe shfrytëzimi i tokës	A do të humbet tokë (përmes ndërtimit, etj.)?	Jo		
	A do të fitohet tokë (përmes dekontaminimit, etj.)?	Jo		
	A do të ketë ndonjë ndryshim në shfrytëzimin e tokës (p.sh. nga shfrytëzimi pyjor në shfrytëzim bujqësor apo urban)?	Jo		
	A do të ndryshojë sasia e mbeturinave të gjeneruara?	Jo		
Mbeturinat dhe riciklimi		Jo		

	A do të ndryshojnë mënyrat në të cilat trajtohen mbeturinat?		Jo			
	A do të ketë ndikim në mundësitë për riciklimin e mbeturinave?		Jo			
Përdorimi i burimeve	A ndikon opsioni në përdorimin e burimeve të ripërtëritshme (rezervave të peshkut, hidrocentraleve, energjisë diellore etj.)?		Jo			
	A ndikon opsioni në përdorimin e burimeve, të cilat nuk janë të ripërtëritshme (ujërat nëntokësore, mineralet, gypuri etj.)?		Jo			
Shkalla e rreziqeve mjedisore	A do të ketë ndonjë efekt në gjasat për rreziqe, të tilla, si zjarret, shpërthimet apo aksidentet?		Jo			
	A do të ndikojë në gatishmërinë në rast të fatkeqësive natyrore?		Jo			
	A ndikohet mbrojtja e shoqërisë nga fatkeqësitë natyrore?		Jo			
Biodiversiteti, flora dhe fauna	A do të ketë ndikim në speciet e mbrojtura apo të rrezikuara apo në zonat ku ato jetojnë?		Jo			
	A do të preket madhësia apo lidhjet midis zonave të natyrës?		Jo			
	A do të ketë ndonjë efekt në numrin e specieve në një zonë të caktuar?		Jo			
Mirëqenia e kafshëve	A do të ndikohet trajtimi i kafshëve?		Jo			
	A do të ndikohet shëndeti i kafshëve?		Jo			
	A do të ndikohet cilësia dhe siguria e ushqimit të kafshëve?		Jo			

Shtojca 4: Forma e vlerësimit për ndikimin e të drejtave themelore

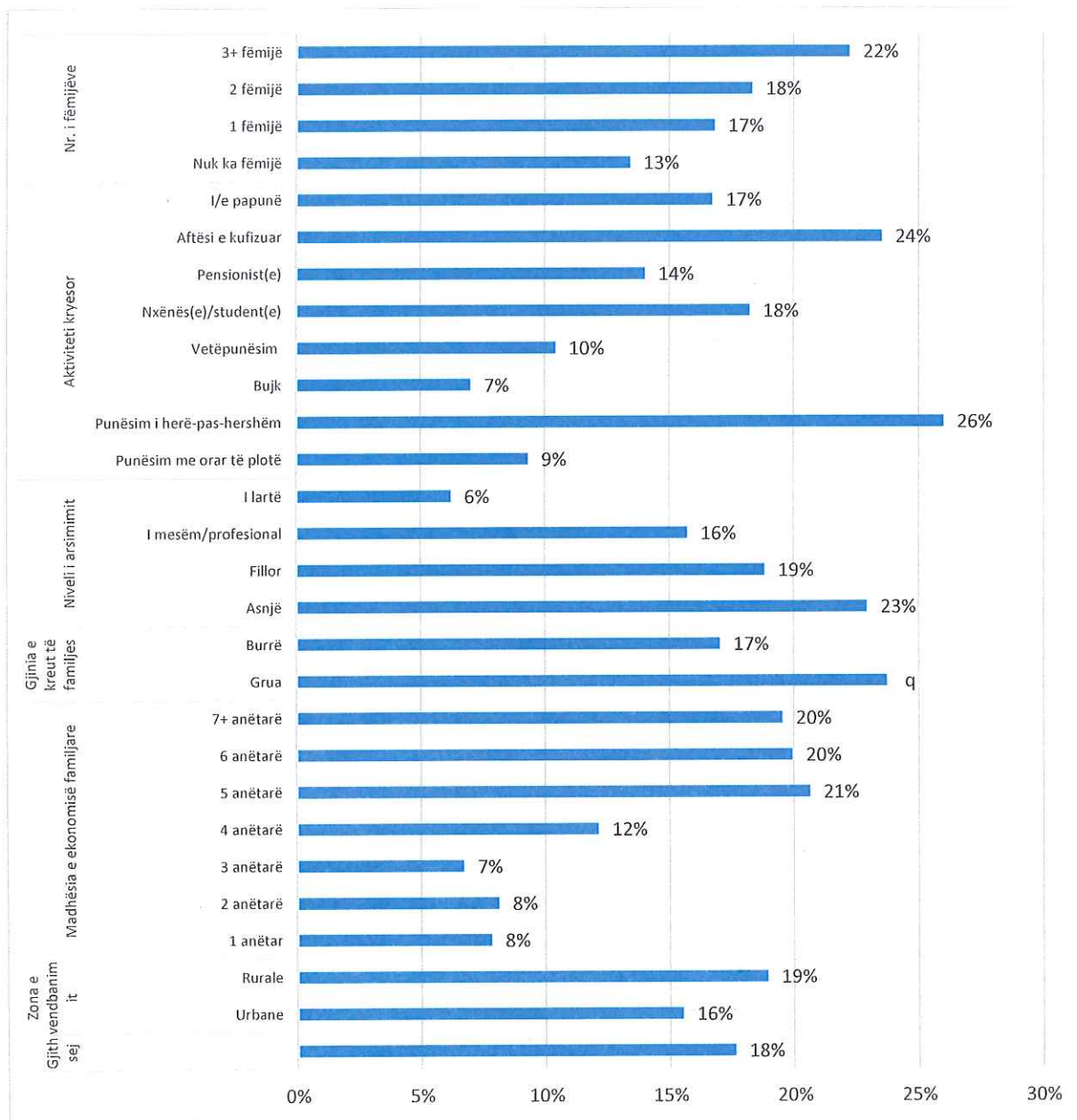
Kategoria e ndikimit në të drejtat themelore	Ndikimi kryesor	A pritët të ndodhë ky ndikim?		Numri i organizatave, kompanive dhe/ose individëve të prekur	Përfitimi i pritshëm ose kostoja e ndikimit	Niveli i preferuar i analizës
		Po	Jo			
Dinjiteti	A ndikon opsioni në dinjitetin e njerëzve, në të drejtën e tyre për jetë apo në integritetin e një personi?	Po	Jo	I lartë/i ulët	I lartë/i ulët	
Liria	A ndikon opsioni në të drejtën e lirisë së individëve?		Jo	I lartë	I lartë	
	A ndikon opsioni në të drejtën e një personi për privatësi?		Jo			
	A ndikon opsioni në të drejtën për t'u martuar apo krijuar familje?		Jo			
	A ndikon opsioni në mbrojtjen ligjore, ekonomike ose shoqërore të individëve apo familjes?	Po		I lartë	I lartë	
	A ndikon opsioni në lirinë e mendimit, ndërgjegjes apo fesë?		Jo			
	A ndikon opsioni në lirinë e shprehjes?		Jo			
	A ndikon opsioni në lirinë e tubimit ose asociimit?		Jo			
Të dhënat personale	A përfshin opsioni përpunimin e të dhënave personale?	Po		I lartë	I lartë	
	A janë të drejtat e individit për qasje, korrigjim dhe kundërshtim të garantuara?	Po		I lartë	I lartë	
	A është e qartë dhe e mbrojtur mirë mënyra në të cilën përpunohen të dhënat personale?	Po		I lartë	I lartë	
Azili	A ndikon ky opsioni në të drejtën për azil?		Jo			
	A do të ndikohen të drejtat e pronësisë?		Jo			

Të drejtat pronësore	A ndikon opsioni në lirinë për të bërë biznes?	Jo			
Trajtimi i barabartë ⁴³	A e mbron opsioni parimin e barazisë para ligjit?	Po	I lartë	I lartë	
	A ka gjasë që grupe të caktuara do të dëmtohen në mënyrë direkte apo indirekte nga diskriminimi (p.sh. ndonjë diskriminim në bazë gjinore, racore, ngjyre, etnie, opinioni politik ose tjetër, moshe ose orientimi seksual)?	Jo			
	A ndikon opsioni në të drejtat e personave me aftësi të kufizuara?	Jo			
Të drejtat e fëmijëve	A ndikon opsioni në të drejtat e fëmijëve?	Po	I lartë	I lartë	
Administrimi i mirë	A do të bëhen procedurat administrative më të komplikuara?	Jo	I lartë	I lartë	
	A ndikohet mënyra në të cilën administrata merr vendime (transparenca, afati procedural, e drejta për qasje në një dosje, etj.)?	Po	I lartë	I lartë	
	Për të drejtën penale dhe ndëshkimet e parashikuara: a ndikohen të drejtat e të paditurit?	Jo			
	A ndikohet qasja në drejtësi?	Jo			

⁴³ Barazia gjinore trajtohet në Vlerësimin e Ndikimit Gjinor

Aneks

Figura A 1 Karakteristikat e kuintilit të poshtëm të konsumit/të varfërve

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës dhe Banka Botërore, 2017.

Tabela A 1 Familjet përfituese të SNS-së sipas madhësisë së familjes

Numri i anëtarëve të familjes	Numri i familjeve përfituese të SNS-së	Përqindja e familjeve përfituese të SNS-së
1 anëtar/e	2247	7.33%
2 anëtarë	3935	12.83%
3 anëtarë	5021	16.38%
4 anëtarë	7264	23.69%
5 anëtarë	6388	20.83%
6 anëtarë	3649	11.90%
7 anëtarë	1350	4.40%
8 anëtarë	536	1.75%
9 anëtarë	194	0.63%
10 anëtarë	54	0.18%
11 anëtarë	16	0.05%
12 anëtarë	7	0.02%
13 anëtarë	1	0.003%

Burimi: Të dhënat administrative mbi përfituesit e SNS-së 2017 nga baza e të dhënave e SNS-së.

Figura A 2 Incidenca e përfitimit sipas kuintilit të konsumit (K1, K1/K2 dhe K5) të programeve të ndihmës sociale, pensione dhe transfereve private, 2016, për qind

Burimi: Llogaritjet e Bankës Botërore duke përdorur ABEF-in 2006-2016 me ADePT.

Tabela A 2 Treguesit e paraparë të përfshihen në TMP pas pilotimit dhe validimit në terren

1. Ekonomia familjare ka shtëpi në pronësi
2. Numri i dhomave për numër të anëtarëve të familjes
3. Karakteristikat e mureve
4. Shtëpia ka ngrohje qendrore
5. Shtëpia ka banjë të brendshme
6. Shtëpia ka ujë brenda
7. Shtëpia ka ujë të ngrohtë brenda
8. Shtëpia ka energji elektrike brenda
9. Shtëpia ka makinë rrobash
10. Shtëpia ka telefon
11. Shtëpia ka TV LCD
12. Shtëpia ka kompjuter
13. Shtëpia ka internet
14. Numri i telefonave celularë në pronësi të ekonomisë familjare
15. Ekonomia familjare zotëron veturë
16. Madhësia e ekonomisë familjare
17. Ekonomia familjare ka fëmijë nën moshën 5 vjeç
18. Ekonomia familjare ka fëmijë ndërmjet 5 dhe 15 vjeç
19. Ekonomia familjare ka fëmijë ndërmjet 15 dhe 24 vjeç
20. Gjinia e kreut të familjes
21. Statusi martesor i kreut të familjes
22. Numri i femrave të rritura
23. Moshë e kreut të familjes
24. Niveli i arsimimit i kreut të familjes
25. Numri i personave me aftësi të kufizuar në ekonominë familjare
26. Numri i të varurve në ekonominë familjare

Burimi: Banka Botërore, 2019, f.79.

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

Tabela A 3 Shumat mujore të SNS-së, skema aktuale, sipas shkallës së modifikuar të ekuivalencës pa dhe me shtesa për fëmijë, dhe sipas shkallës së modifikuar të ekuivalencës së OBEZH-së

Madhësia e ekonomisë familjare	Struktura e familjes	Shuma mujore me shtesa të fëmijëve prej 5 euro/muaj për fëmijë (Skema aktuale e SNS-së)	Shuma mujore me shkallë optimale të ekuivalencës	Shuma mujore me shkallë optimale të ekuivalencës dhe shtesa mujore prej 10 euro/muaj për fëmijë	Shuma mujore me shkallë të modifikuar të ekuivalencës së OBEZH-së
1	1 i rritur	60.0	60.00	60.00	60.00
2	2 të rritur	82.5	75.00	75.00	90.00
	1 i rritur, 1 fëmijë	87.5	72.00	82.00	78.00
3	3 të rritur	90.0	90.00	90.00	120.00
	2 të rritur, 1 fëmijë	95.0	87.00	97.00	108.00
	1 i rritur, 2 fëmijë	100.0	84.00	104.00	96.00
4	4 të rritur	97.5	105.00	105.00	150.00
	3 të rritur, 1 fëmijë	102.5	102.00	112.00	138.00
	2 të rritur, 2 fëmijë	107.5	99.00	119.00	126.00
	1 i rritur, 3 fëmijë	112.5	96.00	126.00	114.00
5	5 të rritur	105.0	120.00	120.00	180.00
	4 të rritur, 1 fëmijë	110.0	117.00	127.00	168.00
	3 të rritur, 2 fëmijë	115.0	114.00	134.00	156.00
	2 të rritur, 3 fëmijë	120.0	111.00	131.00	144.00
	1 i rritur, 4 fëmijë	125.0	108.00	148.00	132.00
6	6 të rritur	112.5	135.00	135.00	210.00
	5 të rritur, 1 fëmijë	117.5	132.00	142.00	198.00
	4 të rritur, 2 fëmijë	122.5	129.00	149.00	186.00
	3 të rritur, 3 fëmijë	127.5	126.00	156.00	174.00
	2 të rritur, 4 fëmijë	132.5	123.00	163.00	162.00
	1 i rritur, 5 fëmijë	137.5	120.00	170.00	150.00
	7 të rritur	120.00	150.00	150.00	240.00
	6 të rritur, 1 fëmijë	125.00	147.00	157.00	228.00
7	5 të rritur, 2 fëmijë	130.00	144.00	164.00	216.00
	4 të rritur, 3 fëmijë	135.00	141.00	171.00	204.00
	3 të rritur, 4 fëmijë	140.00	138.00	178.00	192.00
	2 të rritur, 5 fëmijë	145.00	135.00	185.00	180.00
	1 i rritur, 6 fëmijë	150.00	132.00	192.00	168.00
	8 të rritur	127.50	165.00	165.00	270.00
	7 të rritur, 1 fëmijë	132.50	162.00	172.00	258.00
	6 të rritur, 2 fëmijë	137.50	159.00	179.00	246.00
8	5 të rritur, 3 fëmijë	142.50	156.00	186.00	234.00
	4 të rritur, 4 fëmijë	147.50	153.00	193.00	222.00
	3 të rritur, 5 fëmijë	152.50	150.00	200.00	210.00
	2 të rritur, 6 fëmijë	157.50	147.00	207.00	198.00

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

	1 i rritur, 7 fëmijë	162.50	144.00	114.00	186.00
	9 të rritur	135.00	180.00	180.00	300.00
	8 të rritur, 1 fëmijë	140.00	177.00	187.00	288.00
	7 të rritur, 2 fëmijë	145.00	174.00	194.00	276.00
	6 të rritur, 3 fëmijë	150.00	171.00	201.00	264.00
9	5 të rritur, 4 fëmijë	155.00	168.00	208.00	252.00
	4 të rritur, 5 fëmijë	160.00	165.00	215.00	240.00
	3 të rritur, 6 fëmijë	165.00	162.00	222.00	228.00
	2 të rritur, 7 fëmijë	170.00	159.00	229.00	216.00
	1 i rritur, 8 fëmijë	175.00	156.00	236.00	204.00
	10 të rritur	143.00	195.00	195.00	330.00
	9 të rritur, 1 fëmijë	148.00	192.00	202.00	318.00
	8 të rritur, 2 fëmijë	153.00	189.00	209.00	306.00
	7 të rritur, 3 fëmijë	158.00	186.00	216.00	294.00
10	6 të rritur, 4 fëmijë	163.00	183.00	223.00	282.00
	5 të rritur, 5 fëmijë	168.00	180.00	230.00	270.00
	4 të rritur, 6 fëmijë	173.00	177.00	237.00	258.00
	3 të rritur, 7 fëmijë	178.00	174.00	244.00	246.00
	2 të rritur, 8 fëmijë	183.00	171.00	251.00	234.00
	1 i rritur, 9 fëmijë	188.00	168.00	258.00	222.00
	11 të rritur	150.00	210.00	210.00	360.00
	10 të rritur, 1 fëmijë	155.00	207.00	217.00	348.00
	9 të rritur, 2 fëmijë	160.00	204.00	224.00	336.00
	8 të rritur, 3 fëmijë	165.00	201.00	231.00	324.00
	7 të rritur, 4 fëmijë	170.00	198.00	238.00	312.00
11	6 të rritur, 5 fëmijë	175.00	195.00	245.00	300.00
	5 të rritur, 6 fëmijë	180.00	192.00	252.00	288.00
	4 të rritur, 7 fëmijë	185.00	189.00	259.00	276.00
	3 të rritur, 8 fëmijë	190.00	186.00	266.00	264.00
	2 të rritur, 9 fëmijë	195.00	183.00	273.00	252.00
	1 i rritur, 10 fëmijë	200.00	180.00	280.00	240.00
	12 të rritur	158.00	225.00	225.00	390.00
	11 të rritur, 1 fëmijë	163.00	222.00	232.00	378.00
	10 të rritur, 2 fëmijë	168.00	219.00	239.00	366.00
	9 të rritur, 3 fëmijë	173.00	216.00	246.00	354.00
	8 të rritur, 4 fëmijë	178.00	213.00	253.00	342.00
12	7 të rritur, 5 fëmijë	183.00	210.00	260.00	330.00
	6 të rritur, 6 fëmijë	188.00	207.00	267.00	318.00
	5 të rritur, 7 fëmijë	193.00	204.00	274.00	306.00
	4 të rritur, 8 fëmijë	198.00	201.00	281.00	294.00
	3 të rritur, 9 fëmijë	203.00	198.00	288.00	282.00

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

	2 të rritur, 10 fëmijë	208.00	195.00	295.00	270.00
	1 i rritur, 11 fëmijë	213.00	192.00	302.00	258.00
	13 të rritur	165.00	240.00	240.00	420.00
	12 të rritur, 1 fëmijë	170.00	237.00	247.00	408.00
	11 të rritur, 2 fëmijë	175.00	234.00	254.00	396.00
	10 të rritur, 3 fëmijë	180.00	231.00	261.00	384.00
	9 të rritur, 4 fëmijë	185.00	228.00	268.00	372.00
	8 të rritur, 5 fëmijë	190.00	225.00	275.00	360.00
13	7 të rritur, 6 fëmijë	195.00	222.00	282.00	348.00
	6 të rritur, 7 fëmijë	200.00	219.00	289.00	336.00
	5 të rritur, 8 fëmijë	205.00	216.00	296.00	324.00
	4 të rritur, 9 fëmijë	210.00	213.00	303.00	312.00
	3 të rritur, 10 fëmijë	215.00	210.00	310.00	300.00
	2 të rritur, 11 fëmijë	220.00	207.00	317.00	288.00
	1 i rritur, 12 fëmijë	225.00	204.00	324.00	276.00
	14 të rritur	173.00	255.00	255.00	450.00
	13 të rritur, 1 fëmijë	178.00	252.00	262.00	438.00
	12 të rritur, 2 fëmijë	183.00	249.00	269.00	426.00
	11 të rritur, 3 fëmijë	188.00	246.00	276.00	414.00
	10 të rritur, 4 fëmijë	193.00	243.00	283.00	402.00
14	9 të rritur, 5 fëmijë	198.00	240.00	290.00	390.00
	8 të rritur, 6 fëmijë	203.00	237.00	297.00	378.00
	7 të rritur, 7 fëmijë	208.00	234.00	304.00	366.00
	6 të rritur, 8 fëmijë	213.00	231.00	311.00	354.00
	5 të rritur, 9 fëmijë	218.00	228.00	318.00	342.00
	4 të rritur, 10 fëmijë	223.00	225.00	325.00	330.00
	3 të rritur, 11 fëmijë	228.00	222.00	342.00	318.00
	2 të rritur, 12 fëmijë	233.00	219.00	349.00	306.00
	1 i rritur, 13 fëmijë	238.00	216.00	356.00	294.00
	15 të rritur	180.00	270.00	270.00	480.00
	14 të rritur, 1 fëmijë	185.00	267.00	277.00	468.00
	13 të rritur, 2 fëmijë	190.00	264.00	284.00	456.00
	12 të rritur, 3 fëmijë	195.00	261.00	291.00	444.00
	11 të rritur, 4 fëmijë	200.00	258.00	298.00	432.00
	10 të rritur, 5 fëmijë	205.00	255.00	305.00	420.00
	9 të rritur, 6 fëmijë	210.00	252.00	312.00	408.00
15	8 të rritur, 7 fëmijë	215.00	249.00	319.00	396.00
	7 të rritur, 8 fëmijë	220.00	246.00	326.00	384.00
	6 të rritur, 9 fëmijë	225.00	243.00	333.00	372.00
	5 të rritur, 10 fëmijë	230.00	240.00	340.00	360.00
	4 të rritur, 11 fëmijë	235.00	237.00	347.00	348.00

Koncept Dokument për Skemën e Ndhmës Sociale

	3 të rritur, 12 fëmijë	240.00	234.00	354.00	336.00
	2 të rritur, 13 fëmijë	245.00	231.00	361.00	324.00
	1 i rritur, 14 fëmijë	250.00	228.00	368.00	312.00

Burimi: Të dhënat administrative nga MPMS-ja dhe llogaritjet e Bankës Botërore për qëllimin e këtij KD.

Kutia A 1 Praktikant e mira nga shërbimet publike evropiane të punësimit për integrimin e të papunëve afatgjatë (PPA)

Shërbimet e punësimit dhe këshillimi

- **Profilizimi dhe segmentimi.** Disa Shërbime Publike të Punësimit (SHPP) përdorin sisteme të profilizimit të thelluara për të identifikuar sa më shpejt të jetë e mundur ata që janë në rrezik të PPA-së, dhe i segmentojnë konsumatorët në kategori të mbështetjes ose bëjnë diferencimin ndërmjet mbështetjes 'standarde' dhe 'menaxhimit të rastit'. Mjetet e profilizimit të detajuar mund të mbështesin edhe zhvillimin e planeve të veprimit në rast të situatave komplekse personale.
- **Individualizimi dhe 'përqendrimi tek personi'.** Një numër në rritje i shërbimeve të punësimit ofrojnë menaxhim të intensifikuar të rasteve të vështira (p.sh. Gjermani, Letoni). Këshilltarët përgjegjës për individët me distancë më të madhe nga tregu i punës mund të kenë ngarkesë më të ulët pune se këshilltarët e përgjithshëm (p.sh. në Francë apo Gjermani), në mënyrë që të sigurojnë takime më të shpeshta dhe mbështetje intensive për klientët e tyre. Shërbimet publike të punësimit synojnë të sigurojnë që punëkërkuar të kenë një këshilltar personal, çka lejon ndërtimin e besimit dhe bashkëpunimit reciprok.
- **Së pari duhet të zgjidhen çështjet motivuese dhe personale të PPA-ve.** Këshillimi dhe mentorimi mund të bëjnë ndryshime, veçanërisht tek ata që nuk i kanë sjelljet personale dhe shkathtësitë e kërkuara sociale. Në disa vende (p.sh. Bullgari) puna në grup ka rezultuar e suksesshme në arritjen e rezultateve të tilla motivuese. Edhe arritja e integritit gradual në tregun e punës përgjatë një 'rruge të përcaktuar mirë' kërkon mbështetje për periudha të gjata. Disa shërbime punësimi punësojnë psikologë, sidomos këshilltarë të trajnuar, trajnerë (p.sh. në Estoni) ose mentorë të një origjine të caktuar etnike (p.sh. në Bullgari) për të përmbushur nevojat specifike të klientëve 'të vështirë'.

Masat aktive

- **Hap pas hapi.** Për PPA-të me distancën më të largët nga tregu i punës kërkohet qasje hap pas hapi, duke filluar nga forcimi i shkathtësive jetësore ose shkathtësive themelore dhe mentorimi për jetën e punës, që pasohet nga trajnimi i orientuar në vendin e punës, trajnimi profesional dhe ndihma për punëkërkim.
- **Përzierje/kombinim i masave.** Masat aktive për grupet e pafavorizuara janë më efektive nëse qendra e punës ka kontakte të ngushta me punëdhënësit dhe mund të zhvillojë besim reciprok. Shumica e shërbimeve publike të punësimit mbështeten në stimuj për punëdhënësit që të punësojnë PPA, siç janë: subvencionet e pagave, shpërblyerjet për punësimin e PPA-ve dhe/ose subvencionet e kostove të trajnimit. Punët publike mund të jenë efikase në rajonet e pafavorizuara ku vendet e punës janë të pakta.

Aranzhimet e realizimit

Shumë shërbime punësimi mbështeten në ofrimin e shërbimeve në partneritet me ofrues të kontraktuar ose ofrues të tjerë të specializuar.

- **Partneritetet me punëdhënësit.** Tejkalmi i paragjytimeve për rekrutimin e PPA-ve është sfidë që mund të tejkalohet përmes partneriteteve me punëdhënësit për të rritur ndërgjegjësimin dhe për t'i inkurajuar të ofrojnë mundësi punësimi për PPA-të. Disa SHPP kanë shërbime të dedikuara për punëdhënësit ose këshillues të specializuar që punojnë aktualisht me punëdhënësit, por roli i tyre nuk kufizohet vetëm në promovimin e PPA-ve në punë, pasi ata punojnë edhe me klientët e tjerë.
- **Koordinimi.** Komunat, shërbimet rinore, shërbimet familjare dhe shërbimet e tjera sociale janë partnerë të zakonshëm të ofruesve të shërbimeve të punësimit kur punohet për mbështetjen e PPA-ve. Disa shërbime publike të punësimit mbajnë takime të rregullta me palët lokale të interesit dhe zhvillojnë programe të koordinuara për integrim në tregun e punës dhe ofrimin e shërbimeve.
- **Referimi dhe nënkontraktimi.** Shërbimi Publik i Punësimit mund të përdorë shërbimet e partnerëve të ndryshëm, duke iu referuar PPA-ve (p.sh. shërbimet sociale ose shëndetësore), ose me marrëveshje kontraktuale (p.sh. ofruesit e arsimit dhe trajnimit, OJQ-të e specializuara për PPA-të me sfida specifike).

Burimi: Banka Botërore, 2019, f. 64, marrë nga Komisioni Evropian (2014).

Kutia A 2 Përvoja e Portugalisë dhe Kilit me masa aktivizimi të shënjestruara për përfituesit e ndihmës sociale 'më të vështirë për t'u punësuar'

Portugali: kontratat e integritit, qasjet multisektoriale dhe ndërdisiplinore për aktivizimin me intervenime në nivel individual, të ekonomisë familjare dhe komunitetit

Portugalia operon përfitim për të hyrat minimale të integritit social (*Rendimento social de inserção*, RSI) me dy dimensione plotësuese: (i) përfitim monetar dhe (ii) programi i integritit dhe përfshirjes sociale. Për ta marrë përfitimin, paraqitësi i kërkesës duhet të regjistrohet si punëkërkues dhe të pranojë detyrimet që rrjedhin nga kontrata e integritit, detyrimet e së cilës ndikojnë edhe në anëtarët e ekonomisë familjare. Shembulli kryesor është modeli lokal i Qendrës së Qarkut të Sigurisë Sociale në Lisbonë, që zbaton një projekt për monitorimin social dhe ndjekjen e 200 familjeve të cënueshme sociale që marrin RSI. Qendra kombinon përpjekjet e institucioneve të ndryshme në një plan veprimi për monitorimin social, dhe krijoi një ekip shumëdisiplinor për të kryer diagnostikimin social të familjeve të cënueshme, menaxhimin e procesit të integritit të tyre, përgatitjen e planeve integruese dhe mbështetjen e integritit në nivel individual, të ekonomisë familjare dhe komunitetit. Në fushën e integritit në tregun e punës, projekti ofron seanca këshillimore në grupe mbi teknikat e kërkimit të punës, përgatitjen për intervista, vetëvlerësimin e shkathtësive të lidhura me tregun e punës dhe mungesën e shkathtësive, si dhe për ngritjen e vetëvlerësimit.

Chile Solidario: Modeli ndërsektorial i menaxhimit; ndihmë sociale monetare e garantuar gjatë aktivizimit

Chile Solidario i Kilit (CHS) është model i menaxhimit/mekanizëm koordinues për ofrimin e shërbimeve për të ndihmuar familjet në varfëri të skajshme të kalojnë vështirësitë sociale dhe ekonomike, i cili ka katër attribute kryesore: (i) qasshmërinë - aranzhime institucionale që lehtësojnë hyrjen e përfituesve në sistem (pikë e vetme e hyrjes); (ii) cilësinë - përshtatje e vazhdueshme e përmbajtjes së shërbimeve sociale, përfitimeve dhe shërbimeve; (iii) kohën e duhur - mekanizma për të siguruar efektivitetin e institucioneve në përmbytjen e kërkesave të përfituesve; dhe (iv) rrjetin lokal - rrjet institucional pranë përfituesve. CHS-ja garanton mbrojtje sociale për familjet e varfra për 5 vite, e cila përfshin grant të mbrojtjes për 24 muaj dhe grant të daljes për 36 muaj. Periudha e grantit të mbrojtjes fokusohet në mbështetjen psiko-sociale dhe shërbimet direkte për familjet, këshillimin familjar dhe lidhjen e familjes së shënjestruar me shërbimet sociale. Faza e grantit të daljes fokusohet në përfitimet e garantuara dhe shërbimet sociale (shëndetësia, dinamika familjare, arsimi, strehimi, mbështetja e të hyrave dhe punësimi). Dimensioni i punësimit i grantit të daljes përfshin regjistrimin në shërbimin lokal të punësimit dhe qasjen preferenciale në shërbimet e kujdesit për fëmijët, programet e punësimit, vetëpunësimin dhe punësueshmërinë. Vlerësimet e skemës tregojnë se ka ndikim pozitiv në punësim: (i) pjesëmarrësit e CHS-së kanë më shumë gjasa të përfshihen në programet e punës dhe të trajnimit; (ii) ekonomitë familjare rurale arrijnë fitime të konsiderueshme në punësim, të hyrat totale, të hyrat nga puna dhe statusin e varfërisë; (iii) ekonomitë familjare urbane arrijnë fitime në të hyrat nga puna në ekonomitë e reja familjare dhe në pjesëmarrjen e grave në tregun e punës (të punësuarit e dytë).

Burimi: Banka Botërore, 2019, f. 65, marrë nga Instituto da Segurança (2016) dhe Silva (2014).